

VAASAN YLIOPISTO

Filosofinen tiedekunta

Viestinnän monialainen maisteriohjelma

Mari Keski-Nisula

Ilmastonmuutos ja Suomen arktinen identiteetti verkkomediassa

Organisaatioiden viestinnän pro gradu -tutkielma

Vaasa 2017

SISÄLLYS

KUVAT	2
TAULUKOT	2
TIIVISTELMÄ	3
1 JOHDANTO	5
1.1 Tavoite	7
1.2 Aineisto	11
1.3 Menetelmät	18
2 ARKTISEN ALUEEN ILMASTONMUUTOS JA IDENTITEETTI	22
2.1 Arktisen alueen määritelmiä	22
2.2 Ilmastomuutos arktisella alueella	24
2.3 Arktinen identiteetti	26
3 ILMASTONMUUTOKSEN TARKASTELU VERKKOMEDIASSA	29
3.1 Median murros	29
3.2 Ilmastomuutosviestintä	31
3.3 Ilmastomuutoksen kehystäminen	32
3.4 Alueellinen identiteetti median tuottamissa diskursseissa	37
4 ARKTINEN SUOMI ILMASTONMUUTOSVIESTINNÄSSÄ	40
4.1 Analyysin kulku	40
4.2 Poliittis-taloudellinen kehys	43
4.2.1 Ilmastomuutoksen edistäjä	44
4.2.2 Poliittis-taloudellinen toiminta	49
4.2.3 Suhteet Yhdysvaltoihin	52
4.2.4 Turvallisuusuhat	53
4.3 Luontokehys	57

4.3.1 Muuttuva ympäristö	57
4.3.2 Eläinlajit vaarassa	60
4.4 Tieteellis-tutkimuksellinen kehys	62
4.4.1 Arktinen tutkimus	62
4.4.2 Tutkimusta vastaan	63
4.5 Analyysin yhteenveto	64
5 PÄÄTÄNTÖ	72
LÄHTEET	76
LIITTEET	
Liite 1. Hakusanat	82
Liite 2. Tutkimusaineisto: uutismedia	83
Liite 3. Tutkimusaineisto: Twitter	86
KUVAT	
Kuva 1. Arktisia vyöhykkeitä (Arktinen keskus 2017b)	23
Kuva 2. 350 Suomi, 13.5.2015	46
Kuva 3. Luonto-Liitto, 27.6.2015	47
Kuva 4. HS 2.9.2015	53
Kuva 5. Outsa Popp, 1.9.2015	54
Kuva 6. Suomen Kuvalehti, 31.10.2015	55
Kuva 7. YLE 2.10.2015	60
Kuva 8. Greenpeace Suomi, 8.1.2015	64
TAULUKOT	
Taulukko 1. Uutismediaan kuuluva tutkimusaineisto	17
Taulukko 2. Twitteriin kuuluva tutkimusaineisto	17
Taulukko 3. Analyysin apuväline	42
Taulukko 4. Tunnistetut kehykset, diskurssit ja kuuluvimmat äänet	65

VAASAN YLIOPISTO**Filosofinen tiedekunta**

Tekijä:	Mari Keski-Nisula
Pro gradu -tutkielma:	Ilmastonmuutos ja Suomen arktinen identiteetti verkkomediassa
Tutkinto:	Filosofian maisteri
Ohjelma:	Viestinnän monialainen maisteriohjelma
Suuntautumisvaihtoehto:	Organisaatioiden viestintä
Valmistumisvuosi:	2017
Työn ohjaaja:	Tanja Sihvonen

TIIVISTELMÄ:

Tutkimuksen tavoitteena on selvittää, miten Suomesta puhutaan verkkomediassa arktisen alueen ilmastonmuutoksen yhteydessä. Tutkimusaineisto koostuu yhteensä 111 julkaisusta, jotka on kerätty Helsingin Sanomien, Yleisradio Oy:n ja Lapin Kansan verkkosivuilta sekä Twitter-mikroblogipalvelun käyttäjätileiltä. Aineisto ajoittuu vuoteen 2015.

Tutkimuksessa yhdistän kehysanalyysin ja diskurssianalyysin menetelmiä. Selvitän kehysanalyysin avulla, miten verkkomediassa julkiseen keskusteluun nousevat arktiseen alueen ilmastonmuutokseen liittyvät asiat asemoivat Suomen arktiseksi valtioksi. Diskurssianalyysin keinoilla tarkastelen sitä, millä tavoin tässä keskustelussa rakennetaan Suomen arktista identiteettiä.

Aineistosta tunnistettiin kolme kehystä, joissa puhutaan Suomesta arktisessa ilmastonmuutoskeskustelussa. Nämä kehykset ovat poliittis-taloudellinen kehys, luontokehys sekä tieteellis-tutkimuksellinen kehys. Diskurssien analyysi tuotti seitsemän diskurssia, joilla arktista Suomea merkityksellistetään verkkomedian ilmastonmuutoskehyksissä. Nämä diskurssit ovat ilmaston ja ympäristön turmelija -diskurssi, mahdollisuuksien maa -diskurssi, epäselvät keinot -diskurssi, Yhdysvaltain ihailija -diskurssi, vaaran mahdollisuus -diskurssi, ainutlaatuisesti arktinen -diskurssi sekä muukalaisdiskurssi.

Tutkimuksesta kävi ilmi, että verkkomediassa käytävässä ilmastonmuutoskeskustelussa rakennetaan Suomen arktista identiteettiä. Arktisen identiteetin idea ei kuitenkaan ole yhtenäinen. Niin ikään Suomen roolia arktisessa ilmastonmuutoksessa pidetään ristiriitaisena ja epäselvänä eikä Suomesta puhuta sosiaalisista ja kulttuurisista näkökulmista. Tutkimus paljasti myös sen, että Suomen roolia ja identiteettiä arktisessa ilmastonmuutoskeskustelussa määrittelevät verkkomediassa pääasiassa journalistit, ympäristö-, luonnonsuojelu- ja ilmastojärjestöt ja aktivistit, tutkijat ja tiedeinstituutit, kansalaiset sekä poliitikot.

AVAINSANAT: arktinen alue, arktinen identiteetti, arktinen ilmastonmuutos, diskurssianalyysi, kehysanalyysi, Twitter, uutismedia, verkkomedia

1 JOHDANTO

Ilmastonmuutos on yksi suurimmista tämänhetkisistä haasteista maapallolle. Haaste ei koske pelkästään tulevaisuutta, vaan ilmastonmuutoksen vaikutukset näkyvät tässä ja nyt. Kolme viime vuotta 2014–2016 ovat olleet kuumimmat peräkkäiset vuodet maailman mittaushistoriassa (NOAA National Centers for Environmental Information 2017).

Ilmastonmuutokseen liittyy määrittelyiden kamppailu, jossa kiistellään siitä, miten ilmastonmuutoksen merkitys tulisi määritellä ja miten siihen liittyvät ongelmat voidaan ratkaista. Toisaalta kamppailu voi liittyä myös siihen, onko ongelmaa edes olemassa. (Kerkänen 2010: 86) Juuri keskenään ristiriitaiset, eri tavoin tulkittavat ilmastonmuutoksesta kertovat viestit ovat yksi syy ilmastonmuutoksesta kumpuaviin erimielisyyksiin (Hulme 2009: 215). Vaikka ilmastonmuutoksesta ei politiikassa ollakaan yksimielisiä, 97 prosenttia ilmastotutkijoista on sitä mieltä, että ilmastonmuutos on ihmisen aiheuttama (Cook, Oreskes, Doran, Anderegg, Verheggen, Maibach, Carlton, Lewandowsky, Skuce, Green, Nuccitelli, Jacobs, Richardson, Winkler, Painting & Rice 2016: 1).

Viitataan tässä tutkielmassa ilmastonmuutoksella ihmisten toiminnasta aiheutuvaan ilmaston lämpenemiseen, enkä muihin ilmaston muutoksiin, kuten ilmaston viilenemiseen. Ihmiskunnan aiheuttamassa ilmastonmuutoksessa kasvihuonekaasujen, erityisesti hiilidioksidin, määrä lisääntyy ilmakehässä. Kasvihuonekaasujen korkeat pitoisuudet ilmakehässä puolestaan nostavat maapallon keskilämpötilaa. Muutoksilla on perustavanlaatuisia vaikutuksia muun muassa maailman ekosysteemeihin, ruokaturvaan, terveyteen ja asumiseen. (Ilmasto-opas 2017)

Ilmastonmuutos vaikuttaa erityisesti arktiseen alueeseen, jonka lämpötila on noussut yli kaksi kertaa enemmän maailman muihin alueisiin verrattuna (Ilmasto-opas 2017). Arktisen alueen rajat eivät ole selkeät, sillä ne voidaan määritellä esimerkiksi merijään, napapiirin ja erilaisten poliittisten sopimusten mukaan. Poliittiset rajaukset vaihtelevat rajajan tarkoitusperistä riippuen. Esimerkiksi Suomen valtio katsoo koko Suomen arktiseksi maaksi (Suomen arktinen strategia 2013). Suomen lisäksi muita arktisia valtioita ovat Pohjoismaat sekä Venäjä, Kanada ja Yhdysvallat (Ulkoasiainministeriö 2017). Arktisella

alueella asuu noin neljä miljoonaa ihmistä, joista noin kymmenen prosenttia kuuluu yli 40 eri alkuperäiskansaansa (Arktinen keskus 2017a).

Arktisella ilmastonmuutoksella tarkoitan ilmaston lämpenemistä, jonka vaikutuksia ja niistä aiheutuvia seurauksia tarkkaillaan arktisella alueella. Arktisella alueella vaikuttava ilmastonmuutos on kutistanut alueen merijään pinta-alaa niin, että osa vesistöistä on vapautunut merijään alta. Merijään sulamisen myötä aukeavat laivareitit ja edelleen luonnonvaroihin käsiksi pääsy sekä globalisaatio ovat lisänneet arktisen alueen tärkeyttä maailmanpolitiikan kentällä (Heininen & Palosaari 2010: 44). Arktisen alueen geopoliittinen eli maantieteellis-poliittinen asema on siis noussut ja nousee yhä tärkeämmäksi ilmastonmuutoksen seurauksena.

Suomi on korostanut arktisen politiikan tavoitteitaan viime vuosina etenkin arktisen strategian (2013) myötä. Suomen arktisessa strategiassa määritellään Suomen poliittiset keinot ja toimet arktisella alueella. Arktinen alue on muutenkin ajankohtainen Suomessa nyt ja tulevana vuosina, sillä Suomi aloittaa keväällä 2017 sekä arktisten maiden foorumin, Arktisen neuvoston, että kestävästä taloudellisesta kasvusta edistävän Arktisen talousneuvoston puheenjohtajajana. Suomen arktisuus nostetaan niin ikään esiin Suomen sadantena juhluvuonna 2017 (Valtioneuvoston kanslian Suomi 100 -hanke 2017).

Napapiirillä kasvaneena olen seurannut mielenkiinnolla keskustelua niistä muutoksista, joita Suomen ja arktisen alueen ihmiset ja luonto kohtaavat ilmastonmuutoksen seurauksena. Niinpä minulle syntyi halu selvittää, minkälaisia asioita julkiseen keskusteluun nostetaan ilmastonmuutoksesta ja Suomesta, jonka valtio katsoo kuuluvan kokonaisuudessaan arktiseen alueeseen. Erityisesti tahdoin tietää, miten arktisen alueen identiteettiä ja muutoksia kuvailaan suhteessa Suomeen. Alueellinen identiteetti voi tarkoittaa sekä alueen itsensä identiteettiä, että ihmisten alueellista identiteettiä eli aluetietoisuutta (Zimmerbauer 2008: 27). Alueellisen identiteetin ajatukseen vaikuttavat esimerkiksi paikan ilmasto ja pinnanmuodot, paikkaan liitettävät kasvi- ja eläinlajit sekä materiaalit (Brown, Budd, Bell & Rendell 2010: 660). Nämä piirteet muovautuvat ilmastonmuutoksen seurauksena ja muotoilevat siten myös ajatusta alueen identiteetistä. Arktisella identiteetillä tarkoitan arktisen alueen identiteettiä. Arktiselle alueelle on ominaista esimerkiksi kylmä

ja luminen talvi, yöttömät kesäyöt, karut luonnonolot sekä harva asutus. Muun muassa arktisen alueen ainutlaatuinen luonto, vuodenaikojen selvät vaihtelut sekä luontoon liittyvät perinteet ja elinkeinot ovat syitä siihen, että arktisella alueella asuvien ihmisten suhde luontoon on erityisen läheinen ja luonto on tärkeä osa alueen identiteettiä.

Alueellinen identiteetti ei kuitenkaan muutu ainoastaan suurten ilmiöiden kuten ilmastonmuutoksen seurauksena. Sen sijaan alueellisia identiteettejä rakennetaan jatkuvasti sosiaalisissa käytännöissä kuten mediassa (Paasi 1998: 171; Salovaara-Moring 2004: 31). Aluetta rakennetaan siis kielellisissä prosesseissa, mutta alueen kielellinen tuottaminen ei kuitenkaan kuvaa ”todellisuutta”, vaan se on erilaisten tulkintojen, kokemusten ja motiivien representaatioiden summa. Toisin sanoen, alueen kielellinen tuottaminen kertoo yhtä paljon alueesta kuin itse puhujastakin. (Zimmerbauer 2008: 7)

Tutkielmassani tuon näkyväksi tätä alueellisen identiteetin rakentamista verkkomediassa esiintyvissä kuvauksissa. Verkkomedialla tarkoitan verkossa sisältöä julkaisevia joukkoviestimiä sekä sosiaalisen median kanavia. Mediassa julkaistujen sisältöjen ja alueiden kuvailujen välinen yhteys on aina ideologinen (Salovaara-Moring 2004: 31). Niinpä verkkomediassa esitetyt kuvaukset Suomesta arktisessa ilmastonmuutoksessa pyrkivät muo-
vaillemaan Suomen roolia ja arktisen identiteetin ideaa erilaisista tarkoituspelistä käsin.

1.1 Tavoite

Tutkimuksen tavoitteena on selvittää, miten verkkomediassa puhutaan Suomesta arktisen alueen ilmastonmuutoksen yhteydessä. Jokainen ilmastonmuutokseen liittyvä kertomus on kerrottu tietynlaisesta näkökulmasta käsin, jolloin se korostaa ilmiön tietynlaista tulkintaa (Hulme 2009: 255). Näin ollen sillä, miten ilmastonmuutoksesta kerrotaan ja kuka siitä kertoo, on merkitystä. Ilmastonmuutoksesta eivät viesti laajalle yleisölle enää pääasiassa journalistit, vaan verkon ja sosiaalisen median myötä kuka tahansa voi tuoda julkisuuteen oman näkemyksensä. Sosiaalinen media onkin noussut uudeksi julkisen keskustelun areenaksi ja siitä on tullut vaihtoehtoisen tiedon ja uutisten lähde. Verkkoa ja

sosiaalista mediaa on kutsuttu myös ”viidenneksi” valtiomahdiksi, joka valvoo poliitikojen, lehdistön, asiantuntijoiden ja muiden ryhmittymien vaikutusvaltaa (Dutton 2009: 2). Median murros on muuttanut myös tiedon luonnetta mullistavalla tavalla. Muutos heijastuu tieteelliseen tietoon pohjautuvaan viestintään ilmastonmuutoksesta, sillä verkon ja sosiaalisen median myötä esimerkiksi väärä tieto ilmastonmuutoksen syistä ja seurauksista leviää entistä helpommin. Niin ikään erilaisten alueellisten identiteettien ideoiden esittämisestä eli alueiden kielellisestä tuottamisesta on tullut entistä julkisempää.

Kiinnostukseni kohdistuu siihen, miten verkkomediassa kuvaillaan Suomen asemaa osana arktisen alueen ilmastonmuutoskeskustelua ja miten keskustelussa luonnehditaan Suomen arktista identiteettiä. Verkkomediasta olen valinnut tarkasteluuni verkossa julkaisevien uutismedioiden, *Helsingin Sanomien* (hs.fi), Yleisradio Oy:n (yle.fi) ja *Lapin Kansan* (lapinkansa.fi), julkaisut sekä mikroblogipalvelu Twitterin käyttäjien julkaisut eli twiitit (*tweets*). Julkaisuilla viitataan yhteisesti sekä uutismediassa että Twitter-käyttäjäleillä julkaistuihin teksteihin ja/tai kuviin.

Tunnistaakseni, millä tavoin arktisen alueen ilmastonmuutosta ja Suomen arktista identiteettiä rakennetaan verkkomediassa, käytän apunani tutkimuskysymyksiä. Tarkastelen siis Suomea osana arktisen alueen ilmastonmuutosta sekä aiheesta käytävää keskustelua. Lähestyn aihetta seuraavien tutkimuskysymysten kautta:

- 1) Millaisia kehyksiä tästä keskustelusta on löydettävissä?
- 2) Miten kehyksissä rakennetaan Suomen arktista identiteettiä?

Vastaan ensimmäiseen tutkimuskysymykseen analysoimalla ja kuvailemalla aineistoa valitsemani menetelmän, kehysanalyysin, avulla. Kehysanalyysin avulla voi tutkia, miten verkkomediassa julkiseen keskusteluun nousevat asiat asemoivat Suomen arktiseksi valtioksi sekä määrittelevät Suomen roolia osana arktisen alueen ilmastonmuutosta ja sen torjuntaa. Kerron tarkemmin kehysanalyysin menetelmästä luvuissa 1.3 ja 3.3. Vastaan toiseen tutkimuskysymykseen siitä, miten kehyksissä rakennetaan Suomen arktista identiteettiä, analysoimalla ja kuvailemalla aineistoa valitsemallani diskurssianalyysin mene-

telmällä. Diskurssianalyysillä tuon näkyväksi niitä puhetapoja sekä valtasuhteita eli äänen painotuksia, joilla Suomesta puhutaan tunnistamissani kehyksissä. Diskurssianalyysin menetelmästä kerrotaan lisää luvuissa 1.3 ja 3.4 Lopuksi teen analyysistä yhteenvedon sekä pohdin sitä, millainen on verkkomediassa rakentuva kuva Suomesta arktisen alueen ilmastonmuutoksessa.

Tutkielmassa selvitän, mitkä ovat verkkomediassa esiintyvien julkaisujen hallitsevimmat Suomea koskevat arktisen alueen ilmastonmuutoksen kehykset ja mistä asioista kukin kehys koostuu, miten nämä kehykset rakentavat Suomen arktista identiteettiä diskurssien kautta sekä kenellä on valtaa vaikuttaa kehysten ja diskurssien muotoutumiseen eli keskusteluun Suomesta osana arktista ilmastonmuutosta. Tutkielmassa valitsemani kehys- ja diskurssianalyysi täydentävät toisiaan. Molemmat ovatkin joustavia analyysimenetelmiä (Horsti 2005: 62). Tutkielmani pääasiallinen menetelmä on kuitenkin kehysanalyysi, joka mahdollistaa julkaisujen tarjoamien näkökulmien havaitsemisen sekä tavan ohjailta lukijaa. Näen kuitenkin diskurssianalyysin hyödylliseksi työkaluksi etenkin kielen sekä vallan syvällisemmässä analyysissä.

Mediaan suuntautuva tutkimus jaotellaan yleensä Veikko Pietilältä (1997) lähtöisin olevaan kriittiseen ja tulkitsevaan tutkimukseen (Väliverronen 1998: 30). Tutkielmani asemoituu kriittisen mediatutkimuksen kentälle. Merkityksiä tutkivassa kriittisessä suuntauksessa korostetaan tekstistä ja tuotannosta lähtevää näkökulmaa, kun tulkitsevassa suuntauksessa painotetaan vastaanottajista lähtevää näkökulmaa (emt. 30–31). Tutkin journalistien ja Twitter-käyttäjien tuottamia julkaisuja, en siis julkaisujen vastaanottoa. Kriittisen teorian perusajatus on, että valta jakaantuu epätasaisesti yhteiskunnallisten toimijoiden kesken, minkä vuoksi valtasuhteiden tarkastelu on olennaista kriittisessä tutkimuksessa (Valtonen 1998: 99). Tämän vuoksi otan tutkimuksessani huomioon myös sen, kenen äänet kuuluvat julkaisuissa eli kenellä on valtaa vaikuttaa Suomen arktisen roolin ja identiteetin muovautumiseen arktisessa ilmastonmuutoskeskustelussa.

Muun muassa Painter (2013) ja Christensen (2013) ovat tutkineet arktisen ilmastonmuutoksen kehystämistä arktisen merijään sulamisen yhteydessä kansainvälisessä mediassa. Painter (2013) tunnistaa tutkimuksessaan neljä ilmastonmuutoksesta kertovaa kehystä,

jotka ovat epävarmuuden kehys, onnettomuuden ja epäsuoran vaaran kehys, selkeän vaaran kehys sekä mahdollisuuden kehys. Mahdollisuuden kehystä käytetään etenkin arktisesta merijäätä kertovissa julkaisuissa. Christensenin (2013) tutkimuksesta puolestaan selviää, että ilmastonmuutoksesta puhutaan arktisen merijään sulamisen yhteydessä etenkin tieteellisenä, poliittis-taloudellisena, sosiaalis-kulttuurisena ja ekologisena aiheena. Schäfer (2012) on tarkastellut ilmastonmuutokseen liittyvää viestintää myös siitä näkökulmasta, kuka viestii ilmastonmuutoksesta ja ilmastopolitiikasta verkossa. Hänen mukaansa ilmasto- ja ympäristöjärjestöt viestivät ilmastonmuutoksesta verkossa aktiivisimmin tutkijoiden ja tiedeinstituuttien sijaan.

Ilmastonmuutoksen ja identiteetin suhdetta mediassa ovat tarkastelleet muun muassa Brown, Budd, Bell ja Rendell (2010) tutkimuksessaan englantilaisissa paikallissanomalehdissä esiintyvistä ilmastonmuutosdiskursseista ja median roolista kansallisten ja alueellisten identiteettien ideoiden muodostuksessa. Tutkimuksessa selvisi, että julkaisuilla, jotka kertovat parhaillaan tai tulevaisuudessa tapahtuvista ilmaston lämpenemisen tuomista muutoksista on selvä yhteys kansallisten ja alueellisten identiteettien ideoihin ”brittiläisyydestä” tai ”englantilaisesta identiteetistä”. Arktisen alueen inhimillisen kehityksen raportissa (AHDR 2014) puolestaan pohditaan arktisen identiteetin ja kulttuurin olemusta. Raportin mukaan alueen yhteinen arktinen identiteetti on vielä heikko, mutta alueelliset, paikalliset ja alkuperäisväestöjen identiteetit ovat sitä vastoin voimistuneet arktisella alueella.

Suomessa arktista aluetta on tarkasteltu lähinnä poliittisen maantieteen ja kansainvälisten suhteiden tutkimuksesta käsin. Esimerkiksi Heininen (2012) on verrannut arktisten valtioiden strategioiden tekstejä toisiinsa. Keskitalo (2002) on puolestaan tutkinut arktisten maiden poliittisia määritelmiä ja määritelmien rakentamaa ideaa arktisesta alueesta. Arktisen alueen ilmastonmuutoksen kehyksiä tai diskursseja ei kuitenkaan ole tutkittu aiemmin suomalaisen mediatutkimuksen kentällä, joten tutkielmani tuo uutta näkökulmaa aiheen käsittelyyn.

1.2 Aineisto

Tutkimuksen aineisto koostuu kolmessa uutismediassa julkaistuista verkkosisällöistä sekä Twitter-käyttäjien julkaisemista viesteistä eli twiiteistä. Valitsemani uutismediat ovat *Helsingin Sanomat* (myöhemmin HS), Yleisradio Oy (myöhemmin YLE) sekä *Lapin Kansa* (myöhemmin LK). Aineistoon sisältyy yhteensä 65 uutismedian verkkojulkaisua sekä 47 twiittiä eli yhteensä 111 julkaisua. Aineisto ajoittuu vuoteen 2015.

Olen valinnut nämä uutismediat, sillä niillä on Suomen kolmen suurimman mediatalon omistuksessa paljon valtaa vaikuttaa siihen, mitkä aiheet nousevat kulloinkin julkiseen keskusteluun ja mistä näkökulmista aiheista puhutaan. Nämä uutismediat julkaisevat verkossa sisältöä monipuolisesti, mutta keskityn niihin ensisijaisesti uutisten tuottajina ja välittäjinä. Tämän vuoksi nimitän niitä tutkielmassani uutismediaksi. Valitsemani uutismediat ovat myös taustoiltaan erilaisia, sillä HS:n uutisointi on pääkaupunkipainotteista, YLE:llä on uutistoimistoja Suomen jokaisessa maakunnassa ja LK:n uutisointi painottuu Lapin maakuntaan. Pidän eritaustaisten ja alueellisten medioiden mukaan ottamista tärkeänä, sillä tutkin verkkomedian tuottamaa alueellista kuvaa Suomen näkökulmasta.

Keskityn perinteisessä sanomalehdessä, televisiossa ja radiossa julkaistavien sisältöjen sijaan verkossa julkaistaviin sisältöihin, sillä verkko on suosituin kanava etsiä tietoa. Suomalaiset lukevat uutisia verkossa perinteisiä kanavia enemmän; vuonna 2016 suomalaisista 46 prosenttia käytti pääasiallisena uutislähteenään verkkosivustoa tai -sovellusta, mukaan lukien sosiaalisen median kanavia ja blogeja. Televisiouutisia piti pääasiallisena uutislähteenään 32 prosenttia, painettuja uutisia 14 prosenttia ja radiota 6 prosenttia suomalaisista. Verkkomedia ei ainakaan vielä korvaa perinteisiä uutisvälineitä, vaan yleensä verkkosivuilla julkaistuja sisältöjä käytetään perinteisten sisältöjen rinnalla. (Reunanen 2016: 5, 10). Verkossa julkaistut sisällöt ovat myös perinteisillä kanavilla julkaistuja sisältöjä paremmin verrattavissa Twitter-käyttäjien julkaisuihin, sillä molemmat toimivat verkkoalustalla.

Helsingissä päätoimistoaan pitävä HS on Sanoma Media Finland Oy:n omistama Suomen suurin päivittäin ilmestyvä sanomalehti (Media Audit Finland Oy 2017b). HS julkaisee

viikkolehtiä, joihin kuuluvat viikoittain ilmestyvä HS Viikko, kuukausittain julkaistava liitelehti Kuukausiliite sekä perjantaisin ilmestyvä Nyt-liite. HS:n painetun lehden ja eri digitaalisten versioiden tavoittama yhteislukijamäärä on noin 1,8 miljoonaa (Media Audit Finland Oy 2017a). HS:llä on käytössään maksumuuri, jonka vuoksi suurin osa HS:n verkkosivustolta kerätystä aineistosta on luettavissa verkossa vain maksua vastaan.

YLE on eduskunnan alaisuudessa toimiva, valtakunnallinen ja julkisen palvelun viestintäyhtiö sekä Suomen vanhin uutismedia. YLE tarjoaa sisältöä verkossa, radiossa ja televisiossa niin valtakunnallisesti kuin alueellisestikin. YLE:n suurimmat toimitukset sijaitsevat Helsingissä ja Tampereella, lisäksi sillä on pienempiä tuotantoyksiköitä kaikissa Suomen maakunnissa. Saamenkielistä sisältöä tuottava YLE Sápmi (YLE Saame) on Suomen tärkein saamelaismedia (Yleisradio Oy 2017). YLE:n jutut ovat maksuttomia ja niihin on kaikilla vapaa pääsy.

LK on Alma Median omistama Lapin maakunnan suurin sanomalehti. LK:n painetun lehden ja sen digitaalisten versioiden tavoittama lukijamäärä oli vuonna 2016 yhteensä 113 000. (Media Audit Finland Oy 2017a) LK käyttää maksumuuria, jonka vuoksi suurin osa LK:n verkkosivustolta kerätystä aineistosta on luettavissa verkossa vain maksua vastaan.

Median murroksen ajankohtaisuuden vuoksi katsoin aiheelliseksi ottaa tutkimukseen mukaan myös sosiaalisen median ja erityisesti mikroblogipalvelu Twitterin. Twitter on Jack Dorsey, Noah Glassin, Biz Stonen ja Evan Williamsin Yhdysvalloissa vuonna 2006 perustama verkkoyhteisö- ja mikroblogipalvelu (TechCrunch 2016), jolla on noin 319 miljoonaa aktiivista kuukausittaista käyttäjää (Statista 2017). Mikroblogipalvelut perustuvat pitkälti verkossa tapahtuvaan keskusteluun ja vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on osallistuminen ja keskusteleminen sekä palvelun ulkopuolella julkaistun materiaalin jakaminen muille käyttäjille. (Svinhufvud 2013: 201) Toisin kuin uutismediassa, jossa viestintä tapahtuu perinteisesti yhdeltä monelle, Twitterissä viestintä tapahtuu monelta monelle. Twitter-käyttäjät luovat ja uusintavat jatkuvasti sosiaalisia verkostojaan julkaisemiensa ja uudelleenjulkaisemiensa viestien ja seuraamiensa käyttäjien myötä.

Valitsin Twitterin sen luonteen, suosion ja teknisten ominaisuuksien perusteella. Twitter on yksi sosiaalisen median suosituimmista palveluista, jota käyttää noin 19,3 prosenttia 15–55-vuotiaista suomalaisista (MTV White Paper 2016: 4). On kuitenkin huomattava, etteivät Twitter-käyttäjät edusta kaikkia suomalaisia, sillä 15–55-vuotiaista käyttäjistä noin 62 prosenttia on miehiä ja noin 70 prosenttia alle 45-vuotiaita (emt. 10). Twitter-käyttäjien viestit ovat oletetusti julkisia, mikä tekee aineiston keruun mahdolliseksi. Olen valinnut Twitterin myös siksi, että kanavalle on tyypillistä ajankohtaisen, usein reaaliaikaisen sisällön julkaiseminen ja jakaminen. Niinpä käyttäjien julkaisut koostuvat usein uutismedian tuottamista ajankohtaisista sisällöistä, kuten tuoreimmista uutisotsikoista sekä linkeistä uutisiin. Uutismaisen luonteensa vuoksi Twitteriä on mielestäni mielekästä tarkastella uutismedian rinnalla.

Twitterille on ominaista käyttäjän julkaisema viesti, twiitti, joka koostuu enimmillään 140 merkistä. Rekisteröidyt käyttäjät voivat julkaista palvelussa twiittejä verkon, tekstiviestin ja mobiilisovelluksen kautta (TechCrunch 2016). Kuka tahansa voi rekisteröityä Twitterin käyttäjäksi, joten siellä voivat viestiä esimerkiksi yksityiset henkilöt, yhteisöt, journalistit, julkisuuden henkilöt sekä julkiset ja yksityiset organisaatiot. Twitterissä on mahdollista esiintyä myös keksityllä tai varastetulla henkilöllisyydellä.

Twiitin sisältö voi koostua tekstistä, kuvista, hymiöistä, videoista ja/tai linkeistä sekä aihetunnisteista (*hashtag*). Käyttäjä voi merkitä twiitin osaksi tiettyä aihepiiriä lisäämällä haluamansa sanan alkuun #-merkin, jolloin kaikki samasta aiheesta kiinnostuneet voivat seurata ja osallistua aiheeseen liittyvään keskusteluun Twitterissä. Esimerkiksi #arktinen-aihetunnisteen avulla käyttäjä voi löytää arktisia asioita koskevia puheenaiheita. Twitter-käyttäjät voivat niin ikään lähettää toisilleen yksityisviestejä ja seurata toisiaan tai tulla itse seuratuiksi.

Twitter-käyttäjät voivat myös uudelleenjulkaista ja ”tykätä” muiden twiiteistä. Uudelleenjulkaiseminen tapahtuu joko niin, että käyttäjä jakaa toisen tekemän twiitin omalla käyttäjätilillään, upottaa toisen käyttäjän twiitin osaksi omaa twiittiään tai lisää merkinnän ”RT @” omaan twiittiinsä. ”RT” (*retweet*) kertoo siitä, että kyseessä on toisen käyttäjän mielipide ja @-merkin jälkeen lisättävä käyttäjätilin nimi puolestaan osoittaa, kenen

mielipiteestä on kyse. Otan huomioon sekä twiittien uudelleenjakojen että ”tykkäysten” lukumäärän aineiston esimerkkejä esitellessäni. Nämä luvut kertovat siitä, miten laajalle kyseinen twiitti on Twitterissä levinnyt eli kuinka paljon viestillä voi olla painoarvoa julkisessa keskustelussa. Käyttäjät voivat myös vastata toistensa twiitteihin tai liittää toisia käyttäjiä mukaan keskusteluun lisäämällä viestiin @-merkin ja käyttäjätilin nimen. Twiitteihin voi merkitä kerralla monta käyttäjätiliä, jolloin keskustelun osanottajienkin määrä kasvaa.

Olen valinnut tutkimukseni ajankohdaksi vuoden 2015, sillä tarkoitukseni on luoda katsaus mahdollisimman tuoreeseen aineistoon aiheen ajankohtaisuuden vuoksi. Viime vuodet ovat olleet tärkeitä ja mielenkiintoisia arktisten ilmastonmuutoskysymysten kannalta. Vuodet 2014–2016 olivat lämpimimmät peräkkäiset vuodet maapallon mittaushistoriassa (NOAA National Centers for Environmental Information 2017), ja myös Suomessa vuosi 2015 oli suurimmassa osassa maata ennätysellisen lämmin (Ilmatieteen laitos 2016). Vuonna 2015 arktisesta ilmastonmuutoksesta keskusteltiin myös monissa korkeantason kansainvälisissä kokouksissa kuten arktisten maiden ilmastokokouksessa ja COP21-ilmastokokouksessa. Suomen kannalta aihe on myös erittäin ajankohtainen, sillä vuonna 2017 Suomi painottaa arktisuuttaan itsenäisyytensä sadannen juhlavuoden kunniaksi ja aloittaa keväällä 2017 sekä Arktisen neuvoston että Arktisen talousneuvoston puheenjohtajamaana.

Olen rajannut aineiston ainoastaan suomenkielisiin julkaisuihin. Suomen ruotsinkielisessä ja saamenkielisessä verkkomediassa käytävä keskustelu Suomesta arktisen alueen ilmastonmuutoksessa on mielenkiintoinen aihe, mutta tämän tutkielman rajoissa muita kieliä ei kuitenkaan ollut mahdollista ottaa mukaan tutkimukseen. Tutkimuksessa otan kuitenkin huomioon saamelaiset, mikäli julkaisussa täsmennetään, että kyse on Suomessa, eikä esimerkiksi Ruotsissa asuvista saamelaisista. Perustelen tämän sillä, että tutkimukseni käsittelee nimenomaan Suomen roolia ja identiteettiä.

Etsin aineiston Twitterin ja uutismedioiden hakukoneominaisuuksista riippuen hakusanoilla *arkti** tai *arktinen*, *arktisuus* ja *arktis*, ottaen huomioon sanojen monikot ja sija muodot (ks. liite 1). Twitterissä hyödynsin palvelun tarkennettua hakua ja haun tulokset

sisälsivät hakusanat sekä aihetunnisteiden kanssa että ilman. Suomen kielen sanojen suuren taivutusmäärän vuoksi en käyttänyt hakusanoina kaikkia mahdollisia taivutuksia. Yleisimmät, 55 huomioon otettua sanamuotoa kuitenkin antoivat hakutulokseksi tarpeeksi luotettavan aineiston. Toisaalta on huomattava, että valitut hakusanat saattoivat rajata ulkopuolelle sellaisia julkaisuja, joissa puhutaan aiheesta mahdollisesti muilla kuin valitsemillani hakusanoilla. Mikäli teknisesti mahdollista, asetin haun päivämääräksi 1. tammikuuta – 31. joulukuuta 2015, muussa tapauksessa etsin kyseisen aikavälin julkaisut manuaalisesti. Julkaisut olen kerännyt kevät–kesällä 2016.

LK:n verkkouudistuksen vuoksi hakukone ohjaa käyttäjän 1.1.–31.5.2015 julkaistujen juttujen osalta ainoastaan näköislehden juttuihin (Niemelä 2015). En näe tätä kuitenkaan ongelmana, sillä painetut uutiset ja verkkouutiset eivät yleensä eroa asiasisällöltään paljoa toisistaan, vaikka esimerkiksi pituus ja visuaalinen ilme ovat usein erilaisia. Tämän lisäksi LK:n lukijakunnasta 53 prosenttia lukee ainoastaan painettua lehteä verrattuna esimerkiksi HS:n 34 prosenttiin (Media Audit Finland 2017a).

Aineiston etsimisen jälkeen luin läpi kaikki hakukoneiden tarjoamat julkaisut ja poimin niistä sellaiset, joissa mainitaan Suomi tai suomalaiset arktisen alueen ilmastonmuutoksessa joko kokonaan tai osittain, esimerkiksi yhden sanan, lauseen, kappaleen tai kokonaisen julkaisun verran. Twitterissä julkaisut liitetään yleensä suurempaan kontekstiin aihetunnisteiden avulla. Niinpä yksikin aihetunniste, esimerkiksi ”#arktinen”, saattoi olla ratkaiseva julkaisun lisäämiseksi aineistoon. Aineistoon keräämissäni julkaisuissa joko a) puhutaan Suomesta tai suomalaisista arktisen alueen ilmastonmuutoksen yhteydessä tai b) mainitaan arktinen Suomi tai arktiset suomalaiset maailmanlaajuisen ilmastonmuutoksen yhteydessä. Rajasin aineiston ulkopuolelle muut kuin Suomeen viittaavat julkaisut, mikäli niissä ei mainittu Suomea, vaikka nämä paikat kuuluvatkin osaksi sitä. Näitä olivat Lappi (5 kappaletta), Helsinki (4 kpl), Rovaniemi (2 kpl), Pallas (1 kpl), Kuusamo (1 kpl), Oulu (1 kpl) ja Etelä-Suomi (1 kpl). Näissä julkaisuissa arktinen ilmastonmuutos kehystettiin edellä mainittuihin paikkoihin Suomen sijaan.

Rajasin mukaan aineistoon kaikki hakukoneen löytämät suomenkieliset twiitit, joiden sisältö koostuu tekstistä, kuvista, hymiöistä ja/tai linkeistä sekä aihetunnisteista. Twiittien

kirjoittajat ovat esimerkiksi yksityisiä henkilöitä, kansalaisjärjestöjä, julkisuuden henkilöitä sekä organisaatioita. Otan huomioon kaikki twiitit niiden kirjoittajasta riippumatta. Aineistoon sisältyy myös uutismedioiden ylläpitämät muut verkkosivustot, esimerkiksi HS:n Nyt-viikkoliite, mikäli ne tulivat esiin aineiston hakuvaiheessa.

Verkkojulkaisuille on tyypillistä verkkoalustalla toimivat visuaaliset ratkaisut, kuten verkkosivun graafinen ilme sekä erilaiset multimediasisällöt. Olen rajannut aineiston pelkästään julkaisujen sisältämiin teksteihin ja kuviin, joita kutsun yhteisesti ”julkaisuiksi”. Jätän videot aineiston ulkopuolelle, sillä tutkielman pituus rajoittaa niiden syvällisempää tulkintaa. Pidän tekstien tarkastelua oleellisempänä tutkimukseni kannalta, sillä kaikissa julkaisuissa ei ole kuvia. Niin ikään tutkielman rajallisen pituuden vuoksi on mielekkäämpää keskittyä tarkastelemaan syvällisemmin tekstejä. Kuvat ovat kuitenkin tärkeitä kehystämisen keinoja (Horsti 2005: 76), joten päätin ottaa ne mukaan aineistoon. Tarkastelen kuvien suhdetta teksteihin etenkin siltä kannalta, tukevatko vai poikkeavatko kuvat tekstien tulkinnoista.

Lopulta rajasin aineiston uutismedian osalta vielä uutisiin sekä uutisten lomassa perinteisesti esiintyviin teksteihin eli pääkirjoituksiin ja kolumneihin sekä *feature*-juttuihin eli mielipidekirjoituksiin, lukijoiden kommentteihin ja henkilöreportaaseihin. Lopullinen uutismedian käsittävä aineisto koostuu yhteensä 64 julkaisusta. Olen koonnut uutismediaa koskevan aineiston taulukkoon (1) juttutyypeittäin.

Suurin osa uutismedian julkaisuista on uutisia (55 kpl), mutta aineistoon sisältyy myös muutama *feature*-juttu (6 kpl) ja kolumni (3 kpl), mutta ei yhtään pääkirjoitusta. Tutkimusaineistoon sisältyvien uutismedian julkaisujen otsikot ja julkaisupäivämäärät on annettu liitteessä 2.

Taulukko 1. Uutismediaan kuuluva tutkimusaineisto

Media	Juttutyyppi	Juttujen lkm	% kys. median juttutyypeistä
HS	uutinen/uutistausta	20	87,0
	kolumni	1	4,3
	feature	2	8,7
	yhteensä	23	100
YLE	uutinen/uutistausta	19	90,4
	kolumni	1	4,8
	feature	1	4,8
	yhteensä	21	100
LK	uutinen/uutistausta	16	80,0
	kolumni	1	5,0
	feature	3	15,0
	yhteensä	20	100

Taulukko 2. Twitteriin kuuluva tutkimusaineisto

Käyttäjätilin tyyppi	Twittien Lkm	% kaikista twiiteistä
ympäristö-, luonnonsuojelu- ja ilmastojärjestöt	16	34,0
tavalliset kansalaiset	10	21,3
tietofoorumit	5	10,6
ympäristöaktivistit	4	8,5
julkiset instituutit/asiantuntijat	3	6,4
media ja journalistit	3	6,4
poliittiset edustajat/poliitikot	3	6,4
muut kansalaisjärjestöt	2	4,3
kulttuurin edustajat	1	2,1
Yhteensä	47	100

Olen koonnut Twitteriä koskevan aineiston taulukkoon (2) käyttäjätileittäin. Tutkimusaineistoon sisältyvien twiittien julkaisijat, hyperlinkit ja julkaisupäivämäärät on annettu liitteessä 3. Twitter-käyttäjien julkaisemien twiittien lukumäärä aineistossa on 47. Twiittien

julkaisijoita eli käyttäjätilejä on yhteensä 33. Luin keräämieni twiittien julkaisijoiden profiileista käyttäjätilien esittelytekstit ja erittelin käyttäjät niiden perusteella erilaisiin ryhmiin. Huomattava osa aineistoon sisältyvien twiittien julkaisijoista on ympäristö-, luonnonsuojelu- ja ilmastojärjestöjä (16 kpl). Seuraavaksi eniten ovat twiittaneet (10 kpl) niin sanotut tavalliset kansalaiset. Twiittejä ovat julkaisseet myös ilmastonmuutoksesta tai ihmisoikeuksista tietoa tarjoavat tietofoorumit (5 kpl), ympäristöaktivistit (4 kpl), julkiset instituutit ja asiantuntijat (3 kpl), media ja journalistit (3 kpl), poliittiset edustajat ja poliitikot (3 kpl), muut kansalaisjärjestöt (2 kpl) sekä kulttuurin edustajat (1 kpl).

Tutkielman lopullinen aineisto koostuu siis kolmen eri uutismedian julkaisuista, joita on yhteensä 64 kappaletta, sekä 33 eri Twitter-käyttäjän julkaisemasta twiitistä, joita on yhteensä 47 kappaletta. Lopullinen aineisto koostuu yhteensä siis 111 julkaisusta. Saadakseni selville, miten aineistossa rakennetaan Suomea arktisen alueen ilmastonmuutoskeskustelussa, analysoin julkaisuja kehys- ja diskurssianalyysin menetelmillä.

1.3 Menetelmät

Vastatakseni siihen, miten verkkomediassa puhutaan Suomesta arktisen alueen ilmastonmuutoksen yhteydessä, käytän apunani kehysanalyysin ja diskurssianalyysin menetelmiä. Näen nämä toisiaan täydentävinä menetelminä, sillä molemmat tarjoavat tekstien tutkimukseen joustavia työvälineinä (Horsti 2005: 62).

Muodostan ensin julkaisuista koostuvan aineiston, jossa käsitellään Suomea arktisessa ilmastonmuutoksessa. Aluksi lasken poimitusta aineistosta julkaisujen lukumäärän saadakseni tietoa siitä, mille aikavälille viestit sijoittuvat. Tämän jälkeen tarkastelen Suomeen liittyviä, arktista ilmastonmuutosta käsitteleviä julkaisuja tarkemmin ja erittelen ne eri kehyksiin. Kehyksiin erittelyssä tarkastelen, mitä asioita kuhunkin julkaisuun liittyy ja minkälaista roolia Suomelle tarjotaan arktisen alueen ilmastonmuutoksessa. Kehys on Erving Goffmanin (1974) luoma käsite, jonka mukaan kehystämällä jäsenellään ja organisoidaan ”kokemuksen virtaa” mielekkäällä tavalla. Englanninkielisestä sanasta *frame*

käytetään yleensä suomenkielisissä tieteellisissä julkaisuissa vastiketta *kehys* ja *kehystäminen*. (Karvonen 2000: 78) Käytän tässä tutkielmassa myös näitä kehyksen ja kehystämisen suomenkielisiä käsitteitä.

Kehystysprosessissa viestille valitaan tiedostetusti tai tiedostamattomasti tietynlainen kehys, jolla asia saadaan näyttämään halutunlaiselta (Karvonen 2000: 78). Kehystäminen on hyödyllistä etenkin toimitustyössä, jossa journalisti joutuu käymään läpi suuria tietomääriä löytäessään ja keksiessään jutulleen ns. punaisen langan. Yleensä journalisti käyttää tulkinnan kehystä apunaan rutiininomaisesti. (Emt. 80) Journalistin suhde kehystämiseen on kuitenkin kaksisuuntainen. Toisaalta journalisti vaikuttaa itse kehystämiinsä yhteiskunnallisiin ja kulttuurisiin tapahtumiin kehystysprosessinsa kautta, toisaalta ympäröivä sosiokulttuurinen konteksti vaikuttaa myös journalistin työhön, koska siinä tulkitaan jatkuvasti useiden toimijoiden tuottamia kehyksiä. (Horsti 2005: 69)

Tutkielmani pääasiallinen menetelmä on kehysanalyysi, sillä sen avulla voi havaita kirjoittajan näkökulmat ja tavat ohjailta lukijaa. Hyödynnän kuitenkin myös diskurssianalyysin menetelmää, jonka katson voivan antaa kehysanalyysia syvällisempiä työkaluja puhetapojen ja puheeseen liittyvän identiteetin idean ja vallan analysointiin. Tarkastelen kehyksissä rakennettua ideaa Suomen arktisesta identiteetistä diskurssien kautta. Diskurssien erittelyssä huomioin käytetyn kielen ja sen sisältämät metaforat, esimerkit ja rinnastukset, iskulauseet ja nimeämiset sekä kuvailut ja kuvat, joilla määritellään Suomen arktista identiteettiä. Toisin kuin kehys, diskurssin käsite toimii eron tasolla eli eri merkityksikköjen identiteetti riippuu siitä, miten ne eroavat toisistaan (Karvonen 2000: 84).

Suomen arktista identiteettiä rakentavat verkkomediassa niin journalistit kuin Twitter-käyttäjätkin. Rakennettu identiteetti on aina valinnan tulos, jossa kieli ja muut semioottiset resurssit ovat avainasemassa (Pietikäinen & Mäntynen 2009: 73). Tämä sopii Fairclough'n (1995: 25) lingvistiseen näkemykseen, jonka mukaan tekstillä on monenlaisia funktiota, sillä mikä tahansa teksti tai sen osa sekä kuvaa maailmaa että esittelee identiteettejä ja sosiaalisia suhteita. Näin ollen teksti koostuu valinnoista, joita voi tehdä kielioopin, sanaston ja muiden järjestelmiin sisältyvien vaihtoehtojen mukaan. (Fairclough

1995: 5). Diskurssianalyysissa kieli on siis tärkeässä osassa. Tutkielmassa tarkoitan diskurssilla tiettyä tapaa puhua jostain ilmiöstä tai tapahtumasta, tässä tapauksessa Suomesta arktisessa ilmastomuutoksessa.

Tutkielmassa käyttämäni diskurssianalyysin menetelmä pohjautuu Fairclough'n (1995) kriittiseen diskurssianalyysiin ja erityisesti kriittiseen lingvistiikkaan. Kriittisen diskurssianalyysin mukaan kieli on yhteiskunnallinen toimija, jonka käyttötavat heijastuvat valtaan liittyviin ideologioihin. Suuntaus näkee kielen sekä yhteiskunnallisena tuotoksena että sen vaikuttajana, jonka seurauksena jokaisessa tekstissä rakennetaan yhtäaikaaisesti niin sosiaalisia identiteettejä ja suhteita kuin tieto- ja uskomusjärjestelmiäkin. (Emt. 55)

Fairclough'n (1995: 14–15) mukaan teksteissä esiintyvät ideologioiden väittämät vaikuttavat yhteiskunnan eriarvoisten valta- ja hallintasuhteiden muotoutumiseen ja ylläpitämiseen. Teksteihin sisältyvää ideologiaa voidaan tarkastella representaatioiden tai identiteettien ja suhteiden rakentamisesta käsin. Tällöin tekstille esitetään kysymyksiä kuten ”mikä on esitetyn vaihtoehdon yhteiskunnallinen alkuperä?”, ”kuka vaihtoehdon esittää?” sekä ”mikä on vaihtoehdon motiivi ja mitä valinnasta seuraa?”. (Emt.) Tutkielmassani tarkastelen tätä valtaa siltä kannalta, kenen ääni tai äänet nousevat esiin keskustelussa Suomesta arktisen alueen ilmastomuutoksessa.

Mediatutkimuksessa kehyksen ja diskurssin välinen suhde ei ole kovin selkeä (Karvonen 2000: 83; Horsti 2005: 64). Kumpaakin käsitettä on käytetty vaihtelevin tavoin, mutta niitä voi käyttää myös melko samaan tapaan. Lisäksi molemmat perinteet ovat lainanneet aineksia toinen toisiltaan. Niinpä ne ovat alkaneet muistuttaa toisiaan, vaikka niillä onkin eri juuret. (Karvonen 2000: 83–84) Horsti (2005: 64) kuvailee kehysten ja diskurssien eroja toteamalla, että diskurssit ovat kehyksiä laajempia puhetapoja, joiden sisään mahtuu monia eri kehyksiä. Esimerkiksi rasistinen diskurssi on puhetapa, jota kehykset rakentavat. Esimerkiksi ”laittomat” maahanmuuttajat voidaan kehystää epäinhimillisesti rinnastamalla heidät eläimiin, jolloin kehys uusintaa ja tukee rasistista diskurssia. Samaa kehystä voidaan käyttää kuitenkin myös esimerkiksi työttömistä tai muista marginalisoiduista ryhmistä puhuttaessa. Tällöin sama kehys tukee jotain muuta ulossulkemisen diskurssia rasistisen diskurssin sijaan. (Emt. 65)

Kerron kehys- ja diskurssianalyysin menetelmistä tarkemmin luvussa 3, jossa pohdin menetelmiä ilmastonmuutosviestinnän ja alueellisen identiteetin rakentumisen näkökulmista. Alaluku 3.3 tarkastelee ilmastonmuutoksen kehystämistä ja tiedon muuttuvaa luonnetta. Alaluvussa 3.4 puolestaan käsittelen alueellisen identiteetin rakentumista mediassa esiintyvissä diskursseissa. Ennen tätä on kuitenkin tarpeen tuoda esille tutkimuksen konteksti, jonka teen avaamalla arktisen alueen määritelmiä sekä alueen ilmastonmuutosta ja identiteettiä luvussa 2.

2 ARKTISEN ALUEEN ILMASTONMUUTOS JA IDENTITEETTI

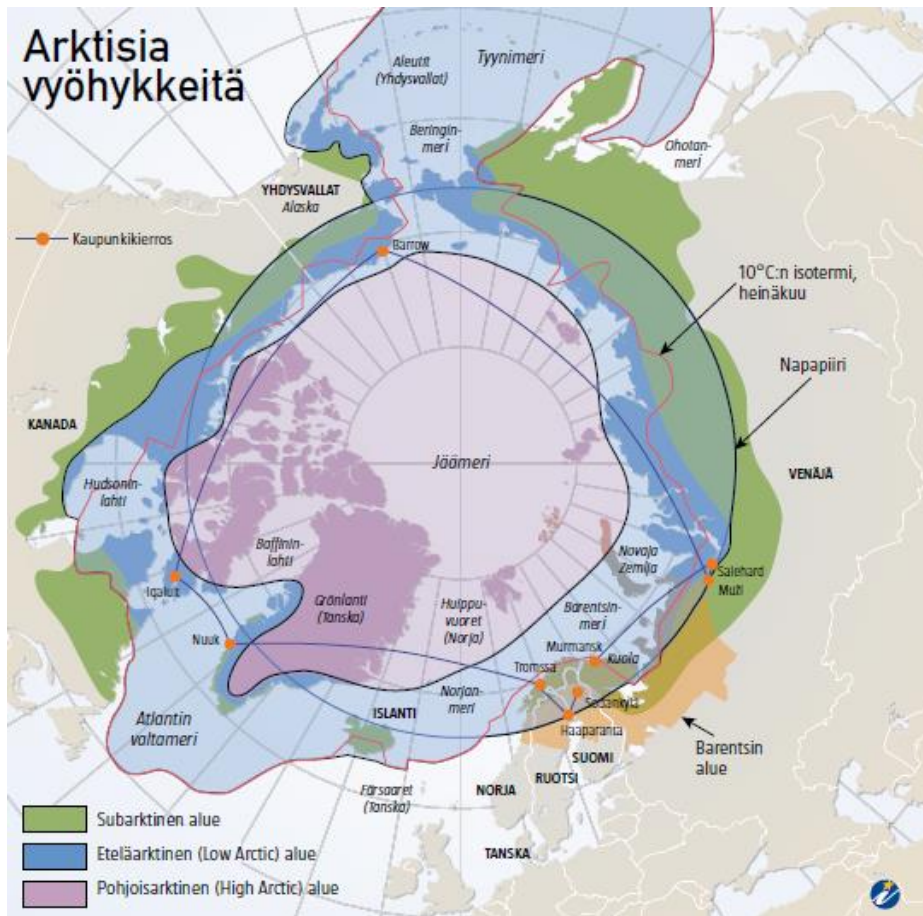
Tässä luvussa luon katsauksen arktiseen alueeseen ilmastonmuutoksen ja alueellisen identiteetin näkökulmista. Taustoitus on tarpeen, sillä kieltä tulee analysoida vallitsevassa yhteiskunnallisessa ja kulttuurisessa kontekstissa (Pietikäinen ja Mäntynen 2009: 64). Aloitan avaamalla arktisen alueen monenlaisia määritelmiä, jonka jälkeen kerron ilmastonmuutoksen vaikutuksista niin arktisella alueella kuin globaalissakin mittakaavassa. Viimeisessä eli kolmannessa alaluvussa pohdin arktisen identiteetin luonnetta.

2.1 Arktisen alueen määritelmiä

Arktisella alueella on monia ja häilyviä määritelmiä. Alue voidaan määritellä arktiseksi esimerkiksi ikiroudan, merijään, metsänrajan, lämpötilan, napapiirin ja erilaisten poliittisten sopimusten perusteella. Lämpötilan mukaan määritelty arktinen alue ei ylitä +10 celsiusasteen keskilämpötilaa kesäkuussa. Metsärajan määrittelemä arktinen alue alkaa vaihettumisvyöhykkeestä, joka sijaitsee metsän ja puuttoman tundran välimaastossa. Myös ikiroudan raja voidaan määritellä arktisen alueen rajaksi. Merialueilla arktinen alue taas rajataan yleensä talvisen jääpeitteen keston mukaan. (Arktinen keskus 2017b)

Suomen arktinen alue määritellään kansainvälisessä yhteistyössä maan napapiirin pohjoispuoliseksi osaksi. Luonnontieteellisesti katsottuna Suomen napapiirin pohjoisosaa on kuitenkin niin sanottua subarktista aluetta. (Arktinen keskus 2017b) Subarktinen alue tarkoittaa arktisen alueen ja pohjoisen lauhkean vyöhykkeen väliin jäävää aluetta (Kotimaisen kielten keskus 2016). Tutkielmassani tarkastelen koko Suomea arktisessa ilmastonmuutoskeskustelussa, joten en esimerkiksi erottele napapiirin pohjois- tai eteläpuolista Suomea enemmän tai vähemmän arktiseksi alueeksi.

Kuvan (1) karttaan on koottu erilaisia arktisia ja subarktisia vyöhykkeitä. Kartassa pohjoisinta Lappia viistä subarktinen alue. Lisäksi Suomi on osa Barentsin aluetta, johon kuuluvat Suomessa Lapin, Kainuun sekä Pohjois-Pohjanmaan maakunnat. Kartassa näkyvät myös muut, aikaisemmin mainitsemani arktista aluetta määrittelevät rajat.

Kuva 1. Arktisia vyöhykkeitä (Arktinen keskus 2017b)

Arktisesta alueesta käytetään myös nimityksiä Arktis, sirkumpolaarinen (*circumpolar*) alue ja polaarinen (*polar*) alue. Suomessa alueeseen on viitattu niin ikään ”pohjoisen ulottuvuuden” käsitteellä. Kaikki napapiirin pohjoispuolella maata omistavat valtiot ovat määritelleet itsensä arktisiksi valtioiksi arktisissa strategioissaan (Lähtenmäki 2015). Esimerkiksi Suomen arktisessa strategiassa (2013) määritellään koko Suomi arktiseksi valtioksi ja mainitaan, kuinka 60. leveysasteen pohjoispuolella asuvista ihmisistä joka kolmas on suomalainen. Tällaiset rajaukset riippuvat rajaajan poliittisista intresseistä (Arktinen keskus 2017b). Silmäily suomalaisen verkkomediaan kertoo, että se suosii nimitystä arktinen alue, joten käytän sitä myös tässä tutkielmassa.

Arktisen alueen määritelmät siis vaihtelevat ja ovat jatkuvassa muutoksessa. Kysymys ei kuulukaan, mistä arktinen alue alkaa, vaan mistä ihmiset ajattelevat ja ovat ajatelleet sen alkavan (Ryall, Schimanski & Wærp 2010: xii). Brigham (2012: 310) kuvailee, kuinka ”maantieteellinen revolutio” on tavoittanut arktisen alueen ja kehottaakin kiinnittämään erityistä huomiota arktisiin diskursseihin. Heidän mukaansa kieltä tulisi käyttää huolellisemmin, sillä puhe jopa arktisesta perusmaantieteestä on hakoteillä. Erityisesti median välittämät viestit alueesta synnyttävät väärinkäsityksiä. Niinpä arktiset diskurssit tulisi kehystää paremmin ottamalla huomioon laajat ja monimutkaiset arktiseen maantieteeseen liittyvät muutokset. (Brigham 2012: 310) Kerron lisää näistä ilmaston lämpenemisen aiheuttamista muutoksista arktisella alueella alaluvussa 2.2.

2.2 Ilmastonmuutos arktisella alueella

Arktisen alueen keskilämpötila on noussut jo pitkään kaksi–kolme kertaa muuta maailmaa nopeammin. Arktisen alueen merijään pinta-ala on kaventunut noin 40 prosenttia vuoden 1970 lopusta ja arvioiden mukaan Jäämeri olisi ensimmäistä kertaa vapaa jäädä kesällä vuosien 2030–2040 paikkeilla. (Koivurova 2016) Myös Suomessa ilmasto on lämmennyt yli kahdella asteella 1800-luvun puolivälistä lähtien kaikkina vuodenaikoina (Ilmasto-opas 2017). Arktisen alueen lämpeneminen vaikuttaa paitsi paikallisesti myös koko maailman mittakaavassa, sillä esimerkiksi merenpinta nousee ympäri maailmaa Grönlannin mannerjään sulamisen vaikutuksesta. Niin ikään ikiroudan sulamisesta vapautuvan kasvihuonekaasu metaanin pääsy ilmakehään kiihdyttää edelleen paitsi arktista myös globaalia ilmastonmuutosta. (Koivurova 2016)

Ilmastonmuutos aiheuttaa Suomessa lämpötilojen nousun lisäksi sademäärien kasvua, lumipeiteajan lyhenemistä, roudan vähenemistä sekä Itämeren pinnan nousemista ja jääpeitteen kutustumista. Laskelmien mukaan Suomen ilmasto muuttuisi enemmän talvella kuin kesällä. Etelä- ja Länsi-Suomessa lumisten päivien määrä voi vähentyä puolella nykyisestä ja pysyvä lumipeite saattaa sataa vuosisadan lopulla ainoastaan Lappiin. (Ilmasto-opas 2017) Myös kasvillisuusvyöhykkeet vetäytyvät pohjoisemmaksi ja tulvariskit

sekä metsä- ja maatalouden toimintaedellytykset muuttuvat ilmastonmuutoksen vaikutuksesta. Niin ikään globaalin ilmastonmuutoksen vaikutukset maailmantalouteen ja kansainväliseen politiikkaan näkyvät myös Suomessa. (Ilmasto-opas 2017)

Arktisen alueen kansainvälisessä yhteistyössä ilmastonmuutos on määritelty normaalia politiikkaa tärkeämmäksi, erityisiä toimenpiteitä vaativaksi aiheeksi (Heininen & Palo-
saari 2010: 44). Ilmaston lämpenemisen hillitsemiseen ja sopeutumiseen liittyvässä il-
mastopolitiikassa on mukana monenlaisia toimijoita. Yksittäiset valtiot ovat tärkein toi-
mija kansainvälisessä ilmastopolitiikassa, mutta muun muassa kansalaisjärjestöt ovat
kiinnostuneita etenkin siihen liittyvistä oikeudenmukaisuuskysymyksistä. Ilmastopoli-
tiikkaan liittyy niin ikään vahvoja taloudellisia intressejä, minkä seurauksena myös mark-
kinatoimijat osallistuvat poliittiseen vaikuttamiseen. Ilmastonmuutosta ei voi kuitenkaan
hallita mikään yksittäinen organisaatio, sillä ilmastonmuutos on monien limittäisten ja
ympäri maailmaa hajautuvien tekijöiden summa. Tästä huolimatta ilmastonmuutosta *py-
ritään* hallitsemaan, esimerkiksi kansainvälisillä ilmastosopimuksilla. (Kerkkänen 2010:
20)

Suomessa ilmastopolitiikkaan vaikuttavat muun muassa Suomen ja Euroopan unionin il-
mastopolitiikka sekä kansainväliset ilmastosopimukset. Ilmastonmuutoksen torjunta ja
hallinta on nostettu Suomessa tärkeiksi muun muassa siksi, että Suomi tähtää arktisen
alueen kestäväen kehityksen edelläkävijäksi (Suomen arktinen strategia 2013: 7). Suomen
arktisessa strategiassa (emt. 34) korostetaan kestäväää yhteiskunnallista ja taloudellista ke-
hitystä sekä arktisten maa- ja merialueiden suojelua. Siinä myös muistutetaan ilmaston-
muutoksen tuomista mahdollisuuksia, joihin liittyvien riskien tunnistamiseen ja arvioimi-
seen Suomen on kiinnitettävä huomiota. Myös hallitusten ja tieteen välisen vuoropuhelun
lisäämistä arktiseen ilmastonmuutokseen liittyvissä kysymyksissä kohti ”muita globaa-
leja kehityssuuntia” pidetään tärkeänä. (Emt. 35)

Päivitetystä Suomen arktisessa strategiassa (2016) tavoitteiksi tarkennetaan muun mu-
assa Suomen johtava asema kansainvälisessä arktisessa politiikassa sekä keskeinen rooli
erilaisten arktisen kehityksen ”pulumakysymyksien” ratkaisussa innovatiivisten tuotteiden
ja toimintatapojen avulla. Strategia linjaa myös, että kansainvälinen yhteistyö on tärkeää

Suomelle ilmastonmuutoksen ja ympäristönsuojelun haasteiden ratkaisuisa. Tärkeimmät vaikuttamisen kanavat näissä asioissa ovat Suomen Arktisen neuvoston puheenjohtajuus sekä kansainväliset sopimukset ja järjestöt. (Suomen arktinen strategia 2016) Hakala (2016: 5) pohtii Suomen ilmastopolitiikkaa ilmastoturvallisuuden näkökulmasta ja toteaa, että Suomen ilmastoturvallisuuteen liittyvälle politiikalle on leimallista ristiriitainen suhtautuminen arktisen alueen ilmastonmuutokseen. Toisaalta Suomi on huolissaan alueen ympäristön turvallisuuden puolesta ja toisaalta se toivoo voivansa hyötyä ilmastonmuutoksen tuomista taloudellisista mahdollisuuksista. (Emt.) Arktisen strategian kannalta on mielenkiintoista pohtia sitä, miten se vastaa verkkomediassa esitettyjä kuvia Suomesta arktisen alueen ilmastonmuutoksessa.

2.3 Arktinen identiteetti

”Ilmasto, luonto, maantiede, historia ja kokemukset ovat muokanneet arktisen identiteettimme. Suomen kansa on kokonaisuudessaan arktinen kansa.” (Suomen arktinen strategia 2013: 15)

Heinisen (2010: 10) mukaan 2000-luvun alusta lähtien syventyneen ja laajentuneen arktisen alueen kansainvälisen yhteistyön myötä voidaan puhua ”uuden alueellisen identiteetin noususta”. Alueellinen identiteetti käsittää yksinkertaisimmillaan ne piirteet, kuten luontokäsityksen ja maiseman, historian, kulttuurin ja etnisyyden, murteet sekä taloudelliset, sosiaaliset ja poliittiset rakenteen, joilla tietty alue erottuu tai erotetaan muista alueista esimerkiksi symboleilla. (Paasi 1998: 175–176) Alueellinen identiteetti ei ole sama asia kuin yksilön alueellinen identiteetti, joka tarkoittaa yksilön tapaa jäsentää suhdetta itsen ja alueella asuvan yhteisön välillä (emt. 1996).

Yksilön globaalinen, kansallinen, alueellinen ja paikallinen identiteetti sekoittuvat jatkuvasti toisiinsa (Paasi 1998: 176). Alueellisiin diskursseihin tulisi kiinnittää erityistä huomiota siksi, että niiden sisältämät väittämät ”mikä tai mitä jokin alue on” johtavat paitsi alueellisen myös kansallisen identiteetin muodostumiseen (Salovaara-Moring 2004: 40). Verkkomediassa tapahtuva keskustelu Suomen arktisen alueen identiteetistä määrittelee

siis samalla myös Suomen arktista identiteettiä kansallisella tasolla. Paikkoihin liittyviä identiteettejä on monia ja niiden painotus vaihtelee riippuen esimerkiksi siitä, missä päin henkilö sattuu asumaan kulloisenakin hetkenä. Näin ollen yksilö voidaan määritellä esimerkiksi niin arktiseksi kuin rovaniemeläiseksi, lappilaiseksi, suomalaiseksi, pohjoismaalaiseksi ja eurooppalaiseksi.

Arktisen alueen inhimillisen kehityksen raportissa (AHDR 2014) todetaan, että arktinen identiteetti nähdään toisinaan valtioiden ja alueiden rajat ylittävänä kokemuksena. Tällöin alueen jäseniä yhdistävät kielelliset, kulttuuriset ja sosiaaliset samankaltaisuudet sekä näkemys valtion rajat ylittävistä yhteisistä intresseistä ja uhkista. Myös instituuttien ja valtioiden välinen yhteistyö, jota luodaan osittain kielen, säädösten ja poliittisen toiminnan keinoin, on osa tätä identiteettiä. Raportin mukaan alueen yhteinen arktinen identiteetti on yleisesti kuitenkin vielä heikko, mutta alueelliset, paikalliset ja alkuperäisväestöjen identiteetit ovat sitä vastoin voimistuneet. Valtioiden ”arktinen leima” vaihtelee. Esimerkiksi Suomella, Ruotsilla, Norjalla ja Islannilla, joista ei ole historiallisesti puhuttu arktisina alueina, arktinen ”identiteetti” ei ole kovin yleinen. (Emt. 131–132)

Arktiset alkuperäiskansat ovat niin ikään tärkeä osa arktisen alueen identiteettiä. Alkuperäiskansat ovat arktisen alueen vähemmistö, mutta joutuvat kärsimään eniten ilmastonmuutoksen aiheuttamista ongelmista (Long Martello 2004: 109). Arktisen alueen alkuperäiskansoihin kuuluvat saamelaiset asuvat neljän valtion muodostamalla alueella Suomessa, Ruotsissa, Norjassa ja Venäjällä. Ilmastonmuutos vaikuttaa saamelaisiin muuta väestöä aiemmin ja tärkeä luontosuhde lisää vaikutusten vakavuutta. Esimerkiksi porotaloudessa tapahtuvat muutokset voivat vaikuttaa merkittävästi saamelaisten kulttuuriin. (Ilmasto-opas 2017)

Alueiden rajoja tuotetaan ja muovataan uudelleen osittain sosiaalisissa käytännöissä, esimerkiksi mediassa (Paasi 1998: 171; Salovaara-Moring 2004: 31). Arktista aluetta kuvaillaan usein esimerkiksi ”haavoittuvaiseksi”. Etenkin ilmastotiede käyttää tätä ”haavoittuvuuden” käsitettä laajalti puhuessaan ilmastonmuutoksen vaikutuksista (Sejersen 2015: 110). Sejersenin (emt. 23) mukaan ihmisryhmän kehystäminen haavoittuvaisiksi

siksi, että sillä on side tiettyyn ympäristöön ja paikkaan, luo käsityksen tietynlaisista ihmisistä, heidän elämästään, ongelmistaan, strategioistaan ja valinnoistaan, jotka ovat rajoittuneet pitäytymään tietynlaisissa kehyksissä. (ks. Long Martello 2004). Ilmastotiede olettaa siis ihmisen tietynlaiseksi toimijaksi – tai ei-toimijaksi – kuvatessaan ympäristön ja yhteiskunnan välistä vuorovaikutusta (Sejersen 2015: 110).

Alueen rakentuminen koostuu erilaisista vaiheista kuten nimeämisen prosesseista ja symboleiden kehittämistä, virallisten ja epävirallisten alueellisten instituuttien luomisesta sekä alueen nostamisesta huomion kohteeksi. Kieli ja diskurssi ovat tärkeitä jokaisessa edellä mainitussa vaiheessa, sillä ne rakentavat ja ohjaavat käsitystä identiteeteistä. Alueellisen identiteetin kertomukset taas muodostuvat erilaisista tekijöistä, kuten luontokäsityksestä, maisemasta, kulttuurista ja etnisyydestä, dialogeista, taloudellisesta menestyksestä tai taantumasta sekä periferian ja keskuksen suhteesta. (Paasi 2009: 467–477) Ensin alueellisen identiteetin kertomukset esiintyvät lähinnä strategioissa ja juhlapuheissa, jonka jälkeen ne voivat vähitellen muuttua sosiaalisiksi ja hallinnollisiksi puhetavoiksi sekä käytännöiksi (emt. 1998: 172). Tämä yleensä johtaa väittämään siitä, ”mikä tai mitä alue on” (*what the region is*) (Salovaara-Moring 2004: 40). Tätä prosessia pohdin tarkemmin luvussa 3 tarkastellessani sitä, miten ilmastonmuutosta kehystetään ja alueellisia identiteettejä rakennetaan verkkomediassa esiintyvissä keskusteluissa.

3 ILMASTONMUUTOKSEN TARKASTELU VERKKOMEDIASSA

Tässä luvussa lähestyn aihetta verkkomedian näkökulmasta. Verkkomediassa sisältöjä kehystetään kertomalla tapahtumista tietystä tai tietyistä näkökulmista. Näitä kehyksiä voi tunnistaa kehysanalyysin keinoin, joka on toimiva media-analyysin työkalu. Diskursiivianalyysin menetelmällä puolestaan voidaan tuoda esiin ne puhettavat, joilla arktista identiteettiä rakennetaan. Avaan ensin median murroksen käsitettä, jonka jälkeen siirryn tarkastelemaan ilmastonmuutokseen liittyvää viestintää sekä aiheen kehystämistä mediassa. Lopuksi esittelen alueellisen identiteetin rakentumista median diskursseissa.

3.1 Median murros

Median valtaa muuttavasta median murroksesta puhutaan paljon. Internet ja sosiaalinen media ovat haastaneet median monella tapaa niin journalismin sisältöjen, talouden kuin yleisösuhteenkin osalta (Väliverronen 2009: 21). Murrokseen ovat vaikuttaneet monet seikat. Väliverronen (emt. 13–14) mainitsee yhdeksi syyksi kilpailun kiristymisen, joka näkyy muun muassa journalismin muuttumisena enenevässä määrin liiketoiminnaksi. Murros näkyy myös sisäisenä kilpailuna sekä pr-toimistojen ja muiden suhdetoiminnan ammattilaisten tuottamina ja uutisilta näyttävinä julkaisuina.

Taloudellisesta näkökulmasta verkon ilmainen tarjonta uhkaa journalismin perinteistä rahoitus pohjaa. Sisällöllisesti verkko on puolestaan lisännyt medioiden välistä kilpailua ja muuttanut journalismin verkkouutistuotannoksi. Sanomalehden kustannukset ovat huomattavasti suurempia verkkojulkaisemiseen ja -levitykseen verrattuna. Lisäksi verkkojulkaiseminen on nopeampaa ja verkossa julkaistu aineisto on globaalisti kaikkien saatavilla. (Väliverronen 2009: 21) Niin ikään tavalliset kansalaiset, verkkoyhteisöt ja bloggaajat haastavat ammattimaisen journalismin ns. kansalaisjournalismin keinoin tuottamalla uutisia ja muita sisältöjä ilman journalismin ammattimaista etäisyyttä. Mediayleisöistä on siis tullut sisällöntuottajia. (Emt. 14)

Nieminen (2015: 31–32) on sitä mieltä, että suomalaisen uutisjournalismin monipuolisuus ja laadukkuus ovat vaarassa muun muassa median vahvan keskittymisen takia. Hän näkee median välttelevän vaihtoehtoisten näkemysten esille tuomista ja siten esittävän kansalle yhdenmukaisia tulkintoja. Toisin kuin perinteisessä journalismissa, sosiaalisessa mediassa yksilöiden julkaisut eivät välity yleisölle journalistin ja mediayhtiön kautta. Alhaalta ylös päin nouseva kansalaisjournalismi ja sosiaalinen media pystyvätkin tarjoamaan parempia mahdollisuuksia yhteiskunnalliseen poliittiseen keskusteluun (Väliverronen 2009: 26). Sosiaalinen media on siis murtanut journalismin perinteistä valtaa ja sen voidaan sanoa edistävän demokratiaa, samalla kun siitä on tullut yhä tärkeämpi vaihtoehtoisen tiedon ja mielipiteiden muodostamisen kanava (Svinhufvud 2013: 201).

Koska sosiaalinen media on mahdollistanut eri äänien esille tulemisen, on myös tiedon luotettavuutta toisaalta pohdittava entistä enemmän. Karvosen, Kortelaisen ja Saartin (2014: 163) mielestä sosiaalisen median rooli tiedon saamisessa onkin paremminkin täydentävä kuin korvaava. Sosiaalinen media ei korvaa esimerkiksi tiedelehtiä, sillä sosiaalisessa mediassa julkaistavat viestit eivät muun muassa käy läpi asiantuntijatarkastusta. Sosiaalinen media tarjoaa kuitenkin heidän mielestään tiedelehtiä nopeamman kanavan tieteelliseen keskusteluun. (Emt.)

Sosiaalinen media on siis muuttanut journalismin ammattiin perinteisesti liitettäviä toimintoja. Monet tutkimukset osoittavat, että Twitteristä on muotoutumassa journalismin tuottamisen tila, jossa kansalaiset voivat osallistua uutisten kulkuun sekä niiden kehystämiseen ja tulkintaan. (Hermida 2013: 304) Twitter mahdollistaa uudenlaisen yhteistyön ja yhteisöllisyyden kautta tapahtuvan uutispoiminnan, jonka tuottamiseen ja hallintaan vaikuttavat Twitterin sosiaalis-tekniset ominaisuudet. Tästä syntynyt lopputuote voi olla journalismia, mutta ei sellaista mihin on totuttu, sillä se rikkoo klassisia kerronnan rakenteita ja poikkeaa vanhoista ja kiihkeästi puolustetuista journalismin normeista. (Emt. 306)

Median murros koskee vahvasti myös tiedettä ja tiedon olemusta, mukaan lukien ilmastotiedettä. Ilmastonmuutoksesta viestimiseen kuuluvat tärkeänä osana tiedeviestintä ja tieteellisten sisältöjen kansanomaistaminen eli popularisointi. Järvi (2013: 120) toteaa, kuinka sekä tieteestä kirjoittavan toimittajan että tiedettä tekevän tutkijan työtä ja arkea

ovat muovanneet useat tekniset, sosiaaliset ja asenteelliset muutokset. Verkon myötä tutkijalla on entistä monipuolisemmat mahdollisuudet etsiä ja tuottaa tietoa ja sosiaalinen media puolestaan on muovannut tiedon välittämisen ja tuottamisen rakenteita (Järvi 2013: 120). Toisaalta on yhä yleisempää, ettei uudelle tiedolle ole riittävästi kysyntää eikä tiedon arvo avaudu, sillä sitä on niin paljon saatavilla (Pietilä 2013: 67).

3.2 Ilmastonmuutosviestintä

Selittääkseen suomalaisille arktiseen alueeseen vaikuttavaa ilmastonmuutosta journalistien ja muiden viestinnän asiantuntijoiden tulee ymmärtää monimutkaisia ja toisiinsa kietoutuneita ilmastonmuutoksen syitä, seurauksia, vaikutuksia sekä hallinta- ja lievennyskeinoja. Tämän lisäksi he kääntävät ilmastonmuutoksen taustat kansalaisille ymmärrettävään muotoon. Tähän ilmastonmuutoksesta viestimisen prosessiin viitataan tässä tutkielmassa puhuessani ilmastonmuutosviestinnän käsitteestä.

Hulmen (2009: 215) mukaan yksi syy ilmastonmuutokseen liittyviin erimielisyyksiin on se, että ihmiset vastaanottavat useita ja keskenään ristiriitaisia viestejä, joita he tulkitsevat eri tavoin. Ilmastonmuutoksesta viestimisellä on omat haasteensa, sillä ilmastonmuutoksesta saatu tieto perustuu yleensä tieteelliseen tutkimukseen. Ilmastonmuutosviestintä onkin pitkälti tiedeviestintää. Tiedeutinen joutuu usein kilpailemaan muiden lajityyppien uutisten, kuten urheilun, missikisojen ja julkkisten, huomiosta (Karvonen, Kortelainen & Saarti 2014: 181). Niinpä myös tiedettä joudutaan popularisoimaan yleisön huomion herättämiseksi yksinkertaistamalla, kansanomaistamalla, kärjistämällä, dramatisoimalla, viihteellistämällä ja henkilöimällä sitä (Pietilä 2013: 69)

Niitemaa (2006: 8) painottaa tieteen popularisoinnin tärkeyttä demokraattisessa yhteiskunnassa, jossa jokaisen olisi kyettävä ottamaan kantaa tieteeseen ja tutkimukseen. Hänen mukaansa tieteen saavutukset vaikuttavat suuresti ympäristöllisiin, eettisiin sekä yhteiskunnallisiin kysymyksiin. Nieminen (2015: 28, 30) taas katsoo demokraattisen julkisen keskustelun tukemisen median tehtäväksi. Hän kuitenkin pitää ongelmallisena tiedonhankinnan kaupallisuutta, jossa luotettava tieto siirtyy yhä enemmän maksulliseksi.

Lewis ja Boyce (2009: 8–9) taas katsovat mainostamisesta rahansa saava ja hyödyn maksimoimiseen perustuva median pikemminkin osaksi ilmastonmuutoksen ongelmaa kuin sen ratkaisua. Myös Pietilän (2013: 65) mukaan mediassa julkaistaan sisältöjä, joiden ensisijainen tarkoitus on lisätä median itsensä vetovoimaa ja vasta toissijaisesti lisätä yleisön kiinnostusta uutta tietoa kohtaan. Näin mediassa annetaan julkisuutta etenkin sellaisille aiheille, jotka hyödyttävät itse mediaa.

Sosiaalinen media on luonut uusia mahdollisuuksia ilmastotutkijoille, jotka voivat viestiä mielipiteistään ja tutkimuksistaan suoraan yleisölle ilman median välikäsiä esimerkiksi Twitterissä. Toisaalta ilmastotutkijat eivät ole viestinnän ammattilaisia, joten he eivät välttämättä tunne sosiaalisen median käyttö- ja viestintätapoja. Eide ja Kunelius (2012: 15) kuitenkin katsovat, että ilmastotutkijoilla on tärkeä rooli ilmastonmuutosviestinnässä, sillä se, miten he välittävät tietoa, vaikuttaa ihmisten ympäristöarvoihin ja -asenteisiin. Ollessaan osa edustamaansa ilmastonmuutosta ilmastotutkijat siis osallistuvat yhteiskunnan ja tieteen muovaamiseen. (Emt.)

Verkkoviestinnästä on tullut ja on tulossa yhä merkittävämpi ilmastonmuutosviestinnän kanava. Eri sidosryhmät viestivät verkossa ilmastonmuutoksesta ja ilmastopolitiikasta kuitenkin eri lailla. Toisin kuin voisi luulla, tutkijat ja tiedeinstituutit eivät viesti aiheesta eniten verkossa, vaan aktiivisimmin tätä tekevät ilmasto- ja ympäristöjärjestöt. (Schäfer 2012: 538) Näin ollen ilmastonmuutoksesta viestivät sellaiset tahot kuten kansalaisjärjestöt, joilla on vähemmän resursseja ja enemmän vaihtoehtoisia näkökulmia kuin uutismediassa. Myös kansalaiset voivat osallistua helposti ilmastonmuutoskeskusteluun verkossa. (Emt. 534)

3.3 Ilmastonmuutoksen kehystäminen

Hulme (2009: 255) katsoo jokaisen ilmastonmuutokseen liittyvän tarinan olevan kehystetty tietyllä tavalla, jolloin se korostaa ilmiön tiettyä näkökulmaa. Näin ollen ”yleisen tietoisuuden lisääminen” ilmastonmuutoksesta ei voi koskaan olla neutraalia. Kerkkänen

(2010: 86) liittää määrittelykamppailun käsitteen ilmastonmuutoskeskustelussa esiintyviin haasteisiin. Määrittelykamppailussa keskustellaan ja kiistellään siitä, miten pitäisi toimia, jotta tietty ongelma saataisiin ratkaistua. Ilmastonmuutosta koskevat määrittelykamppailut liittyvät olennaisesti tulkintakehykseen eli siihen, miten ilmastonmuutokseen liittyvän ongelman merkitys tulisi määritellä. Erityisesti ilmastonmuutoskeskustelussa väitellään siitä, onko ilmastonmuutos seurausta ihmisen toiminnasta vai ei. (Kerkkänen 2010: 86)

Karvosen (2000) mukaan kehyksen käsitteen lähtökohtana on tilannekonteksti ja sen ymmärtäminen. Esimerkiksi journalistit käyttävät työssään rutiininomaisesti kehyksiä käydessään läpi suurta määrää tietoa. He esittävät aiheelle kysymyksiä, kuten ”mitä tässä on meneillään?” sekä ”mikä on tilannemääritelmä?”. Näihin kysymyksiin haetaan usein vastauksia asiantuntijoilta. Asiantuntijat muodostavat erilaisia intressiryhmiä, jotka määrittelevät asian eri lailla sekä suosittelevat näistä seuraavia erilaisia toimenpiteitä. Niinpä yhteiskunnassa on menoillaan jatkuva kamppailu siitä, minkä ryhmittymän tilannemääritelmä pääsee esille julkisessa keskustelussa. Se, jonka tilannemääritelmä valitaan, hyötyy saadessaan toiset ajattelemaan asiasta ”oikein”. (Emt.)

Christensen (2013) on tutkinut arktista ilmastonmuutosta ja erityisesti siihen liittyvää arktisen merijään laajuuden kehystämistä ruotsalaisissa, brittiläisissä ja yhdysvaltalaisissa sanomalehdissä. Media kehystää hänen mukaansa arktisen ilmastonmuutoksen merijään laajuuden yhteydessä yleisesti tieteelliseksi, poliittis-taloudelliseksi, sosiaalis-kulttuuriseksi ja ekologiseksi aiheeksi. Monin paikoin kaksi tai useampi kehys risteää toisensa. Arktinen ilmastonmuutos ja arktisen merijään laajuus myös yhdistetään usein muihin monimutkaisiin aiheisiin, kuten poliittiseen toimintaan, tieteelliseen (epä)varmuuteen sekä luonnonvaraisiin eläimiin. (Emt. 54–55)

Painter (2013: 59) puolestaan kuvailee, kuinka ilmastonmuutosuutisoinnissa voidaan nähdä neljä pääkehystä, jotka ovat epävarmuuden kehys, onnettomuuden ja epäsuoran vaaran kehys, selkeän vaaran kehys sekä mahdollisuuden kehys. Painterin (emt.) kuvailema onnettomuuden ja epäsuoran vaaran kehys korostaa ilmastonmuutoksen haitallisia vaikutuksia tai seurauksia. Tässä kehyksessä esimerkiksi arktisen merijään sulamisella

kuvaillaan olevan negatiivisia vaikutuksia meren ekosysteemeihin ja arktisilla rannikoilla asuviin kansoihin. Selkeän vaaran kehyksessä puolestaan puhutaan ”vaaroista” ja ”riskeistä” (*risks*) tai yleisesti negatiivisten tapahtumien mahdollisuuksista samalla tavoin kuin esimerkiksi vakuutusalan käyttämässä kielessä.

Painterin (2013) tunnistamia mahdollisuuksien kehymiä on kahdenlaisia. Toisaalta niissä pyritään lieventämään ilmastonmuutoksen vaikutuksia esimerkiksi nostamalla esiin erilaisia energiamuotoja ja toisaalta kehyksissä ei puhuta lieventämiskeinoista, vaan esimerkiksi viljelylajikkeiden paremmasta tuottavuudesta. Mahdollisuuden kehys on erityisen suosittu arktisesta merijäästä kertovan uutisen yhteydessä, jolloin aiheeseen liitetään yleensä luonnonvarojen hyödyntäminen kuten kalastus sekä öljyn kaasun ja mineraalien etsintä ja poraus sekä avautuvat merireitit. (Emt. 59–60, 75)

Verkkomediassa tuotetaan merkityksiä kielen, erityisesti representaation, avulla. Representaatio tarkoittaa sekä jonkin asian tai ajatuksen esittämistä että edustamista sanallisten, visuaalisten sekä äänellisten merkkien ja symboleiden kautta. Toisaalta viestin tekijä voi sisällyttää viesteihinsä merkityksiä myös tiedostamattomasti tai vastaanottaja voi tulkita viestin eri lailla riippuen hänen omasta kulttuuristaan, maailmankuvastaan ja kokemuksestaan. (Väliaverron 1998: 19)

Horsti (2005: 71) esittelee kahdenlaisia näkökulmia kielellisten kehysten havainnollistamiseen. Toinen niistä on Gamsonin ja Laschin (1983) malli, jonka otan lähempään tarkasteluuni. Gamsonin ja Laschin (emt.) mallin mukaan kehystämisen tapoja ovat muun muassa metaforat, esimerkit ja rinnastukset, iskulauseet ja nimeämiset sekä kuvailut ja kuvat. Näiden lisäksi mediassa konstruoidaan narratiivisia rakenteita ja perustelemisen keinoja, jotka pyrkivät vastaamaan kysymyksiin, miten ongelma määritellään, mitkä ovat sen syyt ja ratkaisut sekä moraaliset johtopäätökset. (Horsti 2005: 71) Otan nämä seikat huomioon aineiston analyysissäni.

Metaforien tunnistaminen ja tulkitseminen on keskeinen keino ymmärtää tekstin kulttuurisia ja yhteiskunnallisia merkityksiä. Metaforalla jostakin aiheesta puhutaan toiseen ai-

heen käsitteiden avulla. (Horsti 2005: 73) Esimerkiksi itseään Arktista on käytetty metaforana osoitukseksi siitä, että globaalissa ympäristössä on tapahtumassa jotain todella tärkeää, jonka vaikutukset näkyvät erityisesti arktisella alueella. (Christensen, Nilsson & Wormbs 2013: 185) Myös kuvat ovat metaforisia. Niinpä kuvien suhdetta muihin tekstissä käytettyihin metaforiin tulee pohtia siltä kannalta, tukevatko vai poikkeavatko kuvat tekstin tulkinnoista. Kuvia tarkastellaan sisällön erittelylle tyypillisillä kysymyksillä kuten ”ketä kuvissa näkyy?”. (Horsti 2005: 76)

Esimerkkejä ja rinnastuksia käytetään teksteissä metaforien tapaan. Niillä nostetaan esille erilaisia tapahtumia sekä liitetään aihe muihin maantieteellisiin, ajallisiin ja kulttuurisiin konteksteihin. Näin merkitykset siirtyvät kontekstista tai tapahtumasta toiseen. (Horsti 2005: 74) Myös nimeäminen on voimakas määrittelyn keino ja se sisältää usein metaforia. Iskulause taas toistaa nimeämisen. Kun ilmiö saa nimen, se tulee näkyvämmäksi ja konkreettisemmaksi. Nimeämisessä tärkeää on myös se, kuka pääsee ääneen eli kenellä on valtaa nimetä asioita sekä kenen nimeämät ilmiöt ja iskulauseet nousevat ensisijaisiksi. (Emt. 75) Esimerkiksi jokin alue voidaan nimetä arktiseksi monien erilaisten määrittelyjen perusteella, kuten alaluvussa 2.1 tuotiin esiin.

Myös juttutyypit eli genret ovat tärkeitä kehystämisen keinoja. Genrejen odotetaan noudattavan tietynlaisia sisältöjä, muotoja ja rakenteita. Tällöin tietty genre ohjaa sekä tekstin kirjoittajaa että lukijaa. (Valtonen 1998: 109) Suurin osa tutkimistani uutismedian teksteistä on uutisia. Uutisgenreltä odotetaan uskottavuutta, jota luodaan tekstiin muun muassa kuvailemalla mediaa objektiivisena ja ulkopuolisena raportoijana. Uutisen ”totuudenmukaisuutta” lisätään tekstiin esimerkiksi numeerisen faktan avulla, vetoamalla asiantuntijoihin, median ehdottomuudella sekä tuomalla esiin omaa paikallaoloa ja omia havaintoja. (Emt. 111) Uutiselle on ominaista myös esimerkiksi aiheen tuoreuden korostus sekä kertaaminen ja vertaaminen aiheeseen liittyviin menneisiin tapahtumiin (Valtonen 1998: 109). Jutussa kerrotaan ensin tärkeimpänä pidetty asia, jonka jälkeen juttu etenee loppua kohden vähemmän tärkeisiin asioihin. Tällä tavoin välttämätön tieto tavoittaa kii-reisimmänkin lukijan. (Järvi 2013: 130) Etenkin otsikot ovat entistä olennaisempia verkkojulkaisujen aikana, jolloin avainsanojen lisäämisestä otsikkoon on tullut tärkeää (Vai-

nikainen 2013: 77) Käytän tätä logiikkaa apunani myös kehysten määrittelemisessä; katson, että tärkeimmät asiat kerrotaan ensimmäiseksi, ja tämä ohjaa myös kehysten erittelemistä.

Koska Twitterin merkkimäärä rajoittaa twiitin pituutta ja viestit ovat yleensä lyhyitä ja niukkasanaisia, ne siis toimivat paljolti uutisotsikon tavoin, jolloin käyttäjä voi kehystä jutun tarkoituksellisella tavalla. Twiittiin linkitetty uutisartikkeli voi kuitenkin vahvistaa, muuttaa tai lisätä otsikon kehystä. Twiitti ei kuitenkaan välttämättä linkity suurempaan juttuun tai puheenaiheeseen, vaan se voi toimia itsenäisenä, kehystettynä viestinä. (Hemphill, Culotta & Heston 2013: 8) Twiitissä tärkeitä ovat myös aihetunnisteet, jotka toimivat pitkälti kehysten tavoin.

Erilaisia aineistoja analysoitaessa on otettava huomioon paitsi lajityyppi myös viestintävälineiden toimintalogiikka (Horsti 2005: 76). Toisin kuin uutismediassa, jossa viestintä tapahtuu perinteisesti yhdeltä monelle, Twitterissä viestintään monelta monelle. Twitterin käyttö perustuu pitkälti verkossa tapahtuvaan keskusteluun ja vuorovaikutukseen, jossa jaetaan palvelun ulkopuolella julkaistua materiaalia muille käyttäjille. (Svinhufvud 2013: 201) Toisin kuin uutismediassa, Twitterissä kuka tahansa voi julkaista viestejä, joista tulee julkisia heti kun käyttäjä päättää julkaista ne.

Tutkielman kehysanalyysissä hyödynnän siis erilaisia, tässä luvussa esittelemiäni kehysanalyysin elementtejä. Näitä ovat otsikko ja ingressi sekä aihe tai teema, jotka rakentavat sisältöä. Myös metaforat, esimerkit ja rinnastukset, iskulauseet ja nimeämiset sekä kuvailut ja kuvat muotoilevat kehystä. Niin ikään ääni tai äänen puuttuminen on tärkeää ottaa huomioon, sillä se kertoo siitä, kenen näkemykset tai tieto tuodaan esiin tai keneltä ne jätetään pois. Huomioin myös määrittelykamppailun eli sen, mitä Suomen rooliksi arktisessa ilmastomuutoksessa ehdotetaan. Lisäksi tarkkailen erilaisia genrejä ja otan huomioon medioiden erilaiset toimintalogiikat.

3.4 Alueellinen identiteetti median tuottamissa diskursseissa

Mikä tahansa teksti tai sen osa kuvaa yhtä aika sekä maailmaa, muodostaa suhteita että rakentaa identiteettejä (Fairclough 1995: 5). Kieli ja muut semioottiset resurssit ovatkin avainasemassa identiteettien rakentumisessa (Pietikäinen ja Mäntynen 2009: 63). Kehysanalyysin menetelmän lisäksi tutkimukseni pohjautuu Fairclough'n (1995) kriittiseen diskurssianalyysiin. Diskurssien kriittisellä analyysillä pyritään tuomaan esille systemaattisia yhteyksiä tekstin, diskurssikäytäntöjen ja sosiokulttuuristen käytäntöjen välillä. (Emt. 16–17)

Fairclough (1995: 76) määrittelee diskurssin tietynlaiseksi tavaksi konstruoida jotain tiettyä sosiaalista käytäntöä tai sen aluetta. Diskurssilla hän näkee olevan kahdenlaisia merkityksiä. Kielitieteellisen näkemyksen mukaan diskurssilla viitataan sosiaaliseen toimintaan ja vuorovaikutukseen ihmisten kesken todellisissa sosiaalisissa tilanteissa. Niin ikään jälkistrukturalistisen yhteiskuntateorian näkemyksen mukaan diskurssi tarkoittaa todellisuuden sosiaalista konstruktiota eli tiedon muotoa. Fairclough yhdistää nämä kaksi näkemystä diskurssin määritelmässään. (Emt.)

Kriittinen diskurssianalyysi katsoo kielen aseman yhteiskunnallisesti toiminnalliseksi, jossa valta heijastuu kielen ideologioihin. Näkemyksessä kieli on sekä yhteiskunnallinen tuotos että sen vaikuttaja. Näin ollen jokainen teksti eli kielenkäyttö rakentaa samaan aikaan sosiaalisia identiteettejä ja suhteita sekä tieto- ja uskomusjärjestelmiä. (Fairclough 1995: 55) Diskurssit ovat tärkeä osa tätä identiteettien rakentumista, mutta myös niiden muuttamista ja haastamista (Pietikäinen & Mäntynen 2009: 73). Fairclough on todennut, että eri äänten tunnistaminen on tärkeää käytännön media-analyysissä. Hän mainitsee, että poliittisessa mediadiskurssissa äänet kuuluvat yleensä poliitikoille ja journalistille sekä heitä tukeville asiantuntijoille kuten yhteiskuntatieteilijöille, ympäristöaktivisteille tai taloustieteilijöille, mutta myös tavallisille kansalaisille. (Hellsten & Pöntinen 1997: 60)

Diskurssianalyysiin liittyvä kriittinen lingvistiikka on tutkimukseni kannalta erityisen hyödyllinen. Kriittisen lingvistiikan perusta on ”systemaattisessa” lingvistisessä teoriassa

(ks. Halliday 1978). Näkökulman mukaan tekstillä on monia funktiota, sillä se representoi maailmaa (ns. ideotionaalinen funktio) sekä esittelee identiteettejä ja sosiaalisia suhteita (ns. interpersonaalinen funktio). Kriittistä lingvistiikkaa on tosin kritisoitu siitä, ettei se ota huomioon tulkitsijan käytäntöjä. Fairclough myös kritisoi ajattelutapaa, koska se ei huomioi tekstikokonaisuuden järjestymistä eli laajempia rakenteita. (Fairclough 1995: 27)

Kriittinen lingvistiikka katsoo tekstin koostuvan valinnoista, joita voi tehdä kieliopin, sanaston ja muiden järjestelmiin sisältyvien vaihtoehtojen mukaan. Analyysissa havainnoidaan etenkin sitä, millaisia lauseopillisia valintoja tapahtumista sekä niihin liittyvistä ihmisistä ja asioista tehdään representaatioissa. Tapahtumien kielellisessä koodaamisessa voidaan valita erilaisten kieliopillisten mallien välillä, ja nämä valinnat voivat olla ideologisesti merkityksellisiä. (Fairclough 1995: 25)

Myös kielen käyttötilanne ja yhteiskunnallinen konteksti vaikuttavat identiteettien muo-
vautumiseen (Pietikäinen ja Mäntynen 2009: 64). Tiedetyt poliittiset ja kulttuuriset ajat, joissa on viitteitä menneisyyteen, nykyisyyteen ja tulevaisuuteen, suosivat alueiden ideologista rakentumista diskursseissa. Puhutaankin alueita koskevista ”odotusten rakenteista”. (Paasi 1996) Voidaan todeta, että nämä ”odotusten rakenteet” näkyvät erityisesti erilaisissa tulevaisuuden kuvailuissa muutoksen alla olevasta arktisesta alueesta, jota ilmastonmuutos muokkaa nyt ja tulevaisuudessa.

Kuten kehysanalyysissa myös diskurssianalyysissa nimeäminen on yksi tärkeimmistä kielellisistä toiminnoista. Nimeämiseen sisältyvät myös luokittelu ja kategorisointi, joiden avulla maailmaa luokitellaan erilaisiin ryhmiin ja hierarkioihin, jotka nimetään tietynlaisiksi. Nimeäminen on aina valinnan tulos ja paljastaa nimeäjän näkökulman. Näin ollen yksikin nimeäminen voi muodostaa kokonaisen diskurssin. (Pietikäinen & Mäntynen 2009: 71) Yhtä tärkeää kuin se, mitä tekstissä sanotaan, on kuitenkin myös se, mitä siinä *ei* sanota. (Fairclough 1995: 106)

Myös kuvaaminen on osa kielellistä toimintaa. Sen avulla kuvaillaan erilaisia luokkia ja hierarkioita erilaisin ilmauksin. Nämä kuvaamiset näkyvät tekstissä esimerkiksi substantiiveina, adjektiiveina, lauseina ja metaforina. Luokittelua ja nimeämistä tulee tarkastella yhteiskunnallis-kulttuuriseen kontekstiinsa nähden, sillä vasta suhteessa kontekstiinsa ne saavat esimerkiksi loukkaavia tai alistavia merkityksiä. (Pietikäinen & Mäntynen 2009: 72) Luokittelu liittyy alueelliseen identiteettiin erityisesti siten, että se on yhteinen kertomus siitä, millaisia 'me' olemme ja millainen 'alueemme' on. (Paasi 2009: 478). Kuvitelmassa 'meistä' rakennetaan siis rajoja aina suhteessa 'toiseen' (emt. 1996). Ollakseen olemassa, identiteetti vaatii siis eriäväisyyttä eli erottumista muista (Jääskeläinen 1998: 41).

On myös tärkeää ottaa huomioon, kuka määrittelee alueen piirteitä sekä 'meidän' alueemme että 'meidät' (Paasi 2009: 478), sillä alueen ja median sisältöjen välillä vallitsee aina ideologinen yhteys (Salovaara-Moring 2004: 31). Fairclough'n (1995: 14) mukaan ideologia näkyy teksteissä epäsuorina väittäminä ja itsestäänselvyyksinä, jotka vaikuttavat eriarvoisten valta- ja hallintasuhteiden muotoutumiseen ja ylläpitämiseen. Kieltä ja diskurssia käytetään näiden hallitsevien valtasuhteiden säilyttämiseen, mistä syystä kieli on yksi yhteiskunnallisista vaikuttajista. (Emt.)

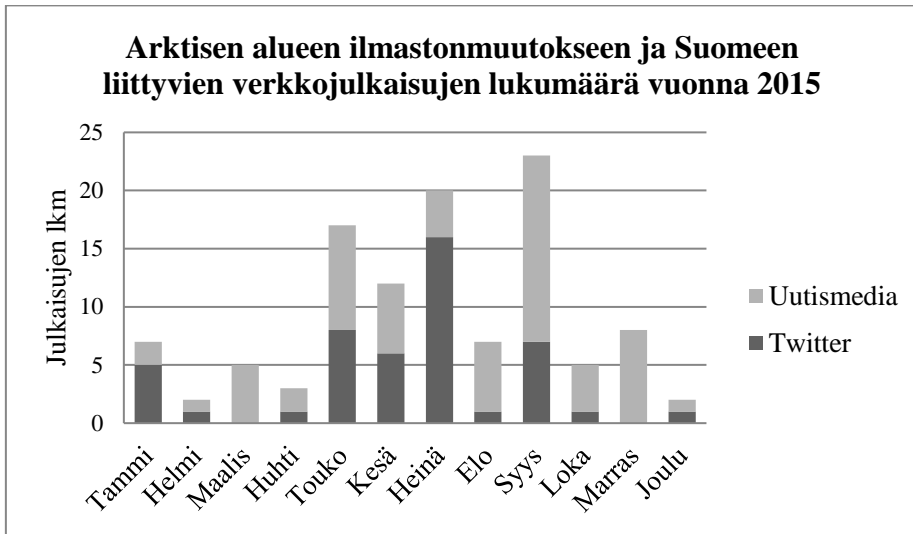
4 ARKTINEN SUOMI ILMASTONMUUTOSVIESTINNÄSSÄ

Tässä luvussa analysoin, millainen on verkkomediassa rakennettu kuva Suomesta osana arktisen alueen ilmastonmuutoskeskustelua. Aineiston analyysissä käytän kehysanalyysin ja diskurssianalyysin menetelmiä. Aluksi kerron julkaisujen kuukausittaisesta jakaumasta ja selvitän analyysin kulkua. Sen jälkeen kerron analyysin tuloksista alaluvuissa, jotka olen nimennyt tunnistamieni kehysten mukaan. Lopuksi teen yhteenvedon aineiston analyysin tuloksista alaluvussa 4.5

4.1 Analyysin kulku

Tässä tutkielmassa selvitän, millainen on verkkomediassa rakennettu kuva Suomesta arktisen alueen ilmastonmuutoksessa. Tutkimusaineisto koostuu kolmen uutismedian sekä Twitter-mikroblogipalvelun käyttäjien verkossa julkaistuista teksteistä ja kuvista tammi–joulukuun 2015 aikana. Julkaisuja on yhteensä 111 kappaletta ja ne koostuvat uutisista, twiiteistä, kolumneista sekä feature-jutuista.

Ensimmäiseksi tarkastelen aineiston julkaisupäivämääriä nähdäkseni, koska aineisto on julkaistu. Laskemalla aineistosta julkaisujen määrän kuukautta kohden saadaan tietoa siitä, onko aiheesta puhuttu enemmän jonain tiettyinä ajankohtana kuin toisena. Seuraavan sivun kuvio (1) osoittaa, että verkkomediassa keskusteltiin Suomesta osana arktisen alueen ilmastonmuutosta etenkin touko-, kesä-, heinä- ja syyskuussa 2015. Hajontaa on myös uutismedian ja Twitterin välillä. Touko–kesäkuussa molemmissa medioissa kirjoitettiin aiheesta lähes yhtä paljon ja kirjoittelun määrä oli myös keskimääräistä vilkkaampaa. Twitterissä aiheesta kirjoitettiin kaikkein runsaimmin heinäkuussa, jolloin Suomessa järjestettiin mielenosoitus Shellin arktista koeporausta vastaan. Uutismediassa aihe sai julkisuutta eniten syyskuussa, kun ulkoministeri Timo Soini osallistui arktiseen ilmastokokoukseen elo–syyskuun vaiheessa. Aihe oli julkisuudessa vähiten helmi-, huhti- ja joulukuussa. Julkaisujen kuukausittaisesta ilmenemisestä voi päätellä, että yksittäiset tapahtumat lisäävät keskustelua arktisesta ilmastonmuutoksesta ja siten vaikuttavat myös julkaisujen sisältöihin.

Kuvio 1. Arktiseen ilmastonmuutokseen ja Suomeen liittyvien verkkojulkaisujen määrä

Tämän jälkeen erittelen aineistosta hallitsevimmat kehykset, joissa tarkastellaan Suomea arktisen alueen ilmastonmuutoksessa. Erittelen kehykset pääkehyksiin ja alakehyksiin; pääkehykset muodostavat laajempia, yhden tai useamman alakehyksen muodostamia kokonaisuuksia. Tätä tehdessä merkitsen ylös, millaisia asioita mihinkin kehykseen liittyy. Analyysissä hyödynnän alaluvussa 3.3 esiteltyjä kehysanalyysin elementtejä, joita ovat: 1) Otsikko, ingressi sekä aihe tai teema, mitkä rakentavat sisältöä 2) Määrittelykamppailu eli mitä Suomen rooliksi arktisessa ilmastonmuutoksessa ehdotetaan 3) Ääni tai äänen puuttuminen, mikä kertoo siitä, kenen näkemykset tai tieto tuodaan esiin tai keneltä ne jätetään pois. Lisäksi tarkkailen erilaisia genrejä ja otan huomioon medioiden erilaiset toimintalogiikat. Tarkastelen myös kuvien suhdetta teksteihin siltä kannalta, tukevatko vai poikkeavatko kuvat tekstien tulkinnoista.

Seuraavassa vaiheessa pohdin jokaisessa kehyksessä niiden sisältämiä diskursseja, joita analysoin havainnoimalla kielenkäytön toimintoja ja erityisesti sitä, kuinka kielelliset valinnat merkityksellistävät Suomea arktisena valtiona. Analyysissä hyödynnän alaluvussa 3.4 esittelemiäni diskurssianalyysin elementtejä. Havainnoin erityisesti sitä, millaisia kielellisiä valintoja aineiston representaatioissa tehdään sekä kuka saa äänensä kuuluviin eli

kenellä on valtaa määrittellä Suomen arktista identiteettiä. Havainnoidessani merkitsen ylös, miten ja kuka kuvailee Suomea arktiseksi valtioksi.

Analyysiyksikköinä molemmissa menetelmissä toimivat yksittäiset sanat, lauseet, virkkeet sekä kuvat. Koska tutkielmani pääasiallinen menetelmä on kehysanalyysi, erittelen aineiston ensin kehyksiin ja sen jälkeen diskursseihin. Tarkastelen kuitenkin molempia myös samanaikaisesti. Tämä järjestys heijastuu myös aineiston analyysin esittämistapaan, jossa olen nimennyt kaksiportaiset alaluvut (4.2–4.4) antamieni pääkehysten nimien mukaan ja kolmiportaiset alaotsikot puolestaan alakehysten nimien perusteella. Käytän analyysin ja tulosten esittelyn tukena luomaani aputaulukkoa (taulukko 3). Erittelen taulukkoon analyysin perusteella tunnistamani pääkehykset, alakehykset, diskurssit sekä kuuluvimmat äänet.

Taulukko 3. Analyysin apuväline

ALAKEHYS	DISKURSSI	KUULUVIN ÄÄNI/ÄÄNET
PÄÄKEHYS		
alakehys 1	Yksi tai useampi diskurssi, jotka ovat keskenään erilaisia, mutta voivat olla identtisiä samaan pääkehukseen kuuluvissa muissa alakehyksissä tai muiden pääkehysten alla.	Yksi tai useampi ääni, jotka ovat keskenään erilaisia, mutta voivat olla identtisiä samaan pääkehukseen kuuluvissa muissa alakehyksissä tai muiden pääkehysten alla.
alakehys 2	diskurssi(t)	ääni/äänet

Taulukkoon lisätään ensin pääkehys ja siihen kuuluva yksi tai useampi alakehys, jotka on tunnistettu kehysanalyysin menetelmän keinoin. Tämän jälkeen jokaisen alakehyksen viereen eritellään yksi tai useampi tunnistettu diskurssi. Lopulta oikeanpuolimmaiseen sarakkeeseen merkitään kehyksessä ja diskurssissa kuuluvimmat äänet. Kuuluvimmat äänet koostuvat niiden toimijoiden näkökulmista, joille annetaan uutismediassa esiintyvissä

diskursseissa eniten julkisuutta, sekä toimijoista eli Twitter-käyttäjryhmistä, joiden twiiteissä esiintyy eniten tiettyjä diskursseja.

Esittelen jokaisessa kehyksessä uutismediassa esiintyviä tyypillisimpiä lainauksia sekä suosituimpia eli eniten uudelleenjakoja ja ”tykkäyksiä” saaneita twiittejä. Mitä enemmän uudelleenjakoja ja ”tykkäyksiä” twiitti saa, sitä suositumpi se on ja sitä enemmän kyseinen twiitti ja sen sanoma leviää Twitterissä. Suosio ei kuitenkaan aina välttämättä ole positiivista, vaan myös negatiivisia twiittejä jaetaan uudelleen. Esittelen myös analysoimiani kuvia, mikäli ne erottuvat aineistosta. Erottavuudella tarkoitan, että kuvat joko poikkeavat tekstien tulkinnoista tai tukevat niitä erityisen voimakkaasti. Lopulta esitän analyysin tuloksista yhteenvedon alaluvussa 4.5

4.2 Poliittis-taloudellinen kehys

Arktinen alue on useiden erilaisten ja ristiriitaisten poliittisten sekä taloudellisten intressien kohde ja tämä näkyy myös keskustelussa. Tässä kehyksessä Suomea tarkastellaan arktisen alueen ilmastonmuutoksessa poliittisista ja taloudellisista näkökulmista käsin. Suomen toimijuus muuttuvan arktisen alueen poliittis-taloudellisella kentällä nähdään yleensä joko ilmaston ja ympäristön turmelemisen, avautuvien mahdollisuuksien tai epävarmojen olosuhteiden perspektiivistä.

Suomen roolia pohditaan myös kansainvälisesti. Ilmastonmuutoksen nähdään tuovan poliittisen vaaran mahdollisuuksia arktiselle alueelle. Tätä uhkaa käytetään kuitenkin myös muiden poliittis-taloudellisten aiheiden ajamiseen. Yhdysvaltoja pidetään Suomelle tärkeänä arktisena mallivaltiona, johon Suomella on Arktisen neuvoston ilmastokokouksessa tapahtuvan tapaamisen perusteella hyvät suhteet ja keskusteluyhteys. Suomi avustaa mielellään Yhdysvaltoja ilmastoasioissa, mutta tätä avunantoa myös arvostellaan.

Keskusteluun liittyy usein myös talouden ja ympäristön välinen arvokamppailu. Suomen valinnoilla arktisella alueella nähdään olevan suora vaikutus globaalin ilmastonmuutok-

sen kehittymiseen. Epävarmuuden ääni on yleistä ja Suomen rooli arktisen alueen poliittis-taloudellisella kentällä ei ole keskustelijoille selkeä. Suomen arktista sijaintia pidetään usein itseisarvona, joka sallii alueen hyödyntämisen taloudellisesti. Maan arktinen sijainti on myös syynä siihen, miksi ilmastonmuutos olisi Suomelle poliittinen uhka.

4.2.1 Ilmastonmuutoksen edistäjä

Arktinen öljynporaus ja Suomen valtionyhtiön osallisuus tapahtumiin herättää kiivasta keskustelua verkkomediassa. Yhdysvaltain silloinen presidentti Barack Obama antoi vuonna 2015 kansainväliselle *Royal Dutch Shellille* (myöhemmin Shell) luvan porata öljyä ja kaasua Alaskan rannikon arktisella Tšuktšimerellä. Suomen valtion omistama *Arctic Shipping* vuokrasi jäänmurtajansa *MSV Nordican* ja *MSV Fennican* (myöhemmin *Nordica* ja *Fennica*) Shellille arktiseen öljynporausprojektiin. Lopulta Shell luopui hankkeesta, koska ei omien sanojensa mukaan löytänyt koeporauksissa riittävästi öljy- ja kaasuvarantoja (Royal Dutch Shell 2015). Vaihtoehtoisiksi syiksi kalliin projektin yllättävään keskeyttämiseen on esitetty julkisuudessa muun muassa geologien virheellisiä odotuksia, pelkoa öljyn hinnan laskusta, Obaman hallinnon sääntelyyn liittyviä rajoituksia, presidenttiehdokas Hillary Clintonin mahdollista valtaan astumista sekä ympäristönsuojelijoiden painostusta (Barrett 2015).

Verkkomediassa Suomen katsotaan edistävän globaalia ilmastonmuutosta ja uhkaavan arktista ympäristöä Shellille vuokraamiensa jäänmurtajien vuoksi. Vuokraamista pidetään yleisesti Suomen valtion epäonnistuneena päätöksenä, johon yritetään vaikuttaa kehystämisen keinoin. Esimerkissä (1) esitetään tiivistetysti hallitseva ajatus, jonka mukaan fossiilisten polttoaineiden käyttö ja siten öljynporaus nähdään ilmastonmuutosta edistäviksi tekijöiksi. Koska Suomen valtionyhtiön jäänmurtajat on vuokrattu Shellille arktiseen öljynporausprojektiin, tekstit määrittelevät Suomen osaksi ilmastonmuutoksen ongelmaa. Esimerkin kuvailulla ”jos Suomi olisi asiassa tosissaan” Suomen katsotaan kuuluvan paitsi osaksi ilmastonmuutoksen ongelmaa myös ilmastonmuutoksen epäilijöiden joukkoa. Ilmastonmuutoksen hidastamiseksi esimerkiksi ehdotetaan valtioiden fossiilisten polttoaineiden käytön rajoittamista, johon kuuluisi jäänmurtajien vetäytyminen projektista.

- (1) Ilmastonmuutoksen hidastamiseksi valtion olisi kuitenkin parasta rajoittaa fossiilisten polttoaineiden käyttöä. Jos Suomi olisi asiassa tosissaan, valtionyhtiö Arctia Shippingin jäänmurtaajat Fennica ja Nordica eivät lähtisi jälleen arktisille merialueille avustamaan öljy-yhtiö Shelliä öljynporauksessa. (YLE 23.5.2015)

Esimerkissä (1) näkyy vahvasti kolumnistin arvolatautunut mielipide fossiilisten polttoaineiden haitoista. Tämän tyyppisillä teksteillä pyritään vaikuttamaan päättäjiin ja julkiseen mielipiteeseen, jotta valtionyhtiön jäänmurtaajia ei vuokrattaisi öljy-yhtiölle. Jotta tämänkaltainen viesti olisi mahdollisimman vahva, Suomen valtiota pyritään nolaamaan teksteissä kuvailemalla maan osallisuutta tapahtumiin muun muassa seuraavasti: ”Suomella ei ole selkärankaa”, ”noloa”, ”vastuutonta”, ”vanhan maailman tukemista”, ”Suomi menettänyt kasvonsa”, ”räikeässä ristiriidassa Suomen ilmastotavoitteiden kanssa”, ”ilmastosta välinpitämätön”, ”ilmastonmuutosta edistävä” sekä ”Suomi mukana arktisessa hysteriassa”. Kuvailut ovat vahvoja ja tunnepitoisia ilmauksia, jotka määrittelevät Suomen toimijaksi, jonka teot ja sanat ilmastopolitiikan saralla eivät vastaa toisiaan.

Valtion jäänmurtaajien vuokraamista arktiseen öljynporaukseen kuvaillaan myös kansalliseksi tapahtumaksi korostamalla jäänmurtaajien suomalaisuutta; ”suomalaiset mukana”, ”Suomen jäänmurtaajat”, ”valtion jäänmurtaajat” ja ”Suomi osallistuu”. Myös me-muotoa esiintyy. Me-muotoiset kansalliset kuvaukset ovat yleisiä etenkin ympäristö-, ilmasto- ja luonnonsuojelujärjestöjen kampanjatwiiteissä, kuten esimerkin (2) valokuvan banderolissa, jossa kehoitetaan ”meidän murtajamme” irti arktisesta öljystä. Suomen toiminnalla arktisella alueella nähdään olevan negatiivisia vaikutuksia alueen ilmastoon ja ympäristöön. Tästä johtuen nimeän tämän näkökulman ilmastonmuutoksen edistäjä -alakehykseksi.

Kuva 2. 350 Suomi, 13.5.2015

Korostamalla jäänmurtajien suomalaisuutta ja Suomen osallisuutta öljynporausprojektiin kansalaisjärjestöt herättävät paremmin suuren yleisön ja päättäjien huomion, sillä näin öljynporaus saadaan kuulostamaan siltä, kuin se koskettaisi kaikkia suomalaisia. Voi-daankin pohtia, mikäli jäänmurtajat eivät olisi olleet Suomen valtionyhtiön omistamia, olisiko tapahtuma kaukana toisella puolen arktista aluetta saanut yhtä paljon julkisuutta suomalaisessa verkkomediassa

Vahvojen kuvailujen ohella myös kuvissa käytetään voimakasta symboliikkaa. Suurin osa kuvista on ympäristöjärjestö Greenpeacen tekemiä, muita kuvia on vähän ja ne esittävät yleensä tekstissä haastateltuja henkilöitä. Suomalaisten ympäristö- ja luonnonsuojelujärjestöjen yhteiset kampanjakuvat arktisen öljynporauksen vastustamiseksi ovat näyttävästi esillä etenkin Twitterissä.

Esimerkin (3) keskellä näkyy kampanjaa varten kehitetty symboli, joka koostuu puoliksi jääkarhun päästä ja puoliksi Shellin punakeltaisesta simpukkalogosta. Jääkarhu on arkti-sen alueen ikoni ja symboloi kuvassa ilmastonmuutoksen uhria. Shellin logosta kohoaa

punainen pirun sarvi kuin vastakohtaksi jääkarhun korvalle. Tämä yhdistelmä symboloi hyvän ja pahan taistelua, jossa viaton valkoinen jääkarhu viittaa uhriin ja punainen Shellin logo pahaan ”piruun”. Kuvan tekstissä Shellin öljynporaushanketta nimitetään ”ilmastotuhoksi”. Tämä ja taustan pilaantunut luminen ympäristö pyrkivät vahvistamaan sanomaa ympäristöä turmelevasta arktisesta öljynporauksesta. Tapahtuma liitetään osaksi Suomea kuvaan sisältyvällä tekstillä ”SUOMI IRTI SHELLIN ILMASTOTUHOSTA” sekä twiit-tiin kirjoitetulla me-muotoisella tekstillä ” – ristiriidassa ilmastopolitiikkamme kanssa”.

Kuva 3. Luonto-Liitto, 27.6.2015

Huomattava osa Suomea ilmastonmuutoksen edistäjänä pitävistä teksteistä on twiittejä, jotka liittyvät Shellin vastaiseen kampanjaan tai mielenosoitukseen. Suurimmaksi osaksi mielipiteensä ilmaisevat ympäristö-, luonnonsuojelu- ja ilmastojärjestöt sekä aktivistit ja kansalaiset. Suomalaisten jäänmurtaajien vuokraamista Shellille ei haasteta teksteissä ”vastapuolen” mielipiteiden ja tiedon keinoin. Suomen valtion tai Shellin edustajien näkemyksiä ei siis juuri tuoda esille, mikä voisi auttaa rikkomaan tapahtuman yksipuolista kehystämistä.

Sosiaalinen media on hyvä kanava kampanjoinnille ja kansalaisliikehdinnälle, sillä esimerkiksi Twitterissä kansalaisjärjestöt voivat viestiä omilla kehyksillään ja tuoda asiansa esiin helpommin kuin uutismediassa. Kansainvälisen Greenpeacen aihetunnisteet *#SaveTheArctic* (vapaa suomennos: pelasta/pelastetaan Arktis) ja *#PeopleVsShell* (vapaa suomennos: ihmiset vastaan Shell) ovat twiiteissä yleisiä. Brigham (2012: 310) on todennut arktisen maantieteellisen diskurssin puutteelliseksi. Tämä näkyy myös Greenpeacen kampanjassa. Kampanjassa viitataan ”Arktiksen” pelastamiseen, vaikka Shellin koeporaukset tapahtuivat Yhdysvalloissa, Alaskan osavaltioon kuuluvalla merialueella. Termi ”Arktis” kuulostaa puolueettomammalta, ”ei-kenenkään-maalta”, jolloin ulkopuolisten on helpompi puuttua tapahtumiin. Julkaisujen iskulauseessa ”pelastetaan Arktis” passiiviseen verbiin ”pelastetaan” sisältyy oletus ”pelastettavan” ja ”pelastajan” rooleista. Tämä antaa kuvan asetelmasta, jossa pelastettava Arktis on pulassa ja kuka tahansa voi pelastaa sen.

Suomalaisilla ympäristö-, luonnonsuojelu- ja ilmastojärjestöillä on siis valtaa vaikuttaa julkiseen keskusteluun Suomesta arktisen ilmastonmuutoksen yhteydessä ja kehystää, kuinka Suomi edistää ilmastonmuutosta ja on epäonnistunut ilmastopolitiikassaan. Suomen rooli ilmastonmuutoksessa niin globaalilla kuin arktisella alueella kehystetään ilmastoa ja ympäristöä tuhoavaksi, osaksi ilmastonmuutoksen ongelmaa. Suomelle ei rakenneta teksteissä varsinaisesti arktista identiteettiä, sillä niissä vedotaan harvoin Suomen arktisuuteen tai arktiseen sijaintiin. Sen sijaan teksteissä luodaan kuvaa ”yhteisellä arktisella alueella” eli Arktiksella toimivasta Suomesta, jonka valinnoilla on vaikutusta globaalin ilmastonmuutoksen kehittymiseen. Tapa, jolla Suomesta puhutaan arktisella alueella, määrittelee Suomen maaksi, jonka valinnoilla on negatiivisia seurauksia arktisen alueen luontoon. Nimeän tämän ilmaston ja ympäristön turmelija -diskurssiksi. Tämä diskurssi voimistaa ilmastonmuutoksen edistäjä -alakehyksen sanomaa tehden sen erityisen vahvaksi.

4.2.2 Poliittis-taloudellinen toiminta

Arktiseen alueeseen liittyvässä ilmastonmuutoskeskustelussa käydään usein arvokampailua taloudellisen hyödyn ja ympäristön hyvinvoinnin välillä. Ilmastonmuutoksen seurauksena Suomella nähdään olevan mahdollisuuksia arktiseen talouskasvuun, mutta toisaalta kaikki eivät ole yhtä mieltä siitä, hyötyykö Suomi todella ilmastonmuutoksesta ja miten sen pitäisi tilanteessa toimia. Siksi olen nimennyt tämän poliittis-taloudellinen toiminta -alakehykseksi.

Osassa teksteistä arktisen alueen ilmastonmuutos nähdään pelkästään positiivisena asiana Suomelle. Suomi on esimerkiksi ”voittajien” joukossa, mikäli ilmastonmuutoksesta koituvaa ”voittoa” mitataan kasvavana bruttokansantuotteena. Esimerkissä (4) on nostettu tärkeäksi entisen pääministeri, puoluejohtaja ja Pohjoinen tahtotila -raportin kirjoittaja Paavo Lipposen mielipide. Hänen mukaansa Suomelle voi aueta teknologiaosaajana mahdollisuuksia arktisissa ympäristökysymyksissä.

- (4) Lipponen panee toivonsa ympäristökysymyksissä teknologian kehittymiseen: "Teknologian kehittymisen myötä luonnonvaroja voidaan toivottavasti hyödyntää kestävämmiin. Se on totta, että vaikeita kysymyksiä on paljon. Näkisin ympäristökysymykset Suomelle ennemmin mahdollisuuksina kuin vastakkainasetteluna", Lipponen vastasi. (LK 31.1.2015)

Esimerkin (4) lainauksessa ”näkisin ympäristökysymykset Suomelle ennemmin mahdollisuuksina kuin vastakkainasetteluna”, sanalla ”mahdollisuus” on positiivisempi sävy kuin esimerkiksi sanalla ”hyöty”. Sana ”mahdollisuus” antaa positiivisen kuvan tilanteesta ja lause hämärtää käsitystä aktiivisesta toimijasta arktisella alueella. Tekstin idea arktisesta alueesta on talous- ja teknologiakeskeinen, sillä teknologian kehittymisen nähdään pystyvän kontrolloimaan ja suojelemaan arktista ympäristöä ja hyvinvointia samalla kun arktisia luonnonvaroja voidaan ottaa käyttöön.

Myös muissa teksteissä kuvaillaan, kuinka Suomi voisi hyötyä arktisen alueen ilmastonmuutoksesta taloudellisesti, muun muassa meri-, logistiikka- ja teknologiateollisuuden myötä. Teksteissä, joista suurimmaksi osaksi välittyy poliitikkojen mielipide, mainitaan

muun muassa, kuinka ”Suomesta halutaan sekä logistiikan että tietoliikenteen solmu-kohta”; ”Suomi haaveilee osaansa”; ”Suomi toivoo myös pääsevänsä osalliseksi jääosaa-misen markkinoista”; ”tarvittaisiin isoja infrainvestointeja kuten rata Jäämereltä Suomen kautta etelään” sekä ”Suomen meriteollisuuden näkymät ovat lupaavat, sillä öljy- ja kaa-sujätit tarvitsevat tuhansia jäänmurtajia”. Nimeän tällaisen puheen mahdollisuuksien maa-diskurssiksi. Tässä diskurssissa puhutaan Suomen mahdollisuuksista arktisessa ilmas-tonmuutoksessa toiveikkaasti, mutta ei varmoin sanankääntein.

Osassa teksteistä suhtaudutaan varauksellisemmin arktisen alueen taloudellisiin näky-miin. Teksteissä huomautetaan, että Suomen metsien kasvun kiihtymisen ja kasvukauden pidentymisen positiivisista seurauksista huolimatta on muistettava, että ilmastonmuutok-sen maailmantalouden ailahtelut tuntuvat myös Suomessa. Esimerkissä (5) yliopiston professori epäilee arktisen alueen taloudellisia mahdollisuuksia, sillä sulavien meri-väylien käyttöönottoon liittyy vielä monia avoimia kysymyksiä. Tekstissä pyritään hillit-semään Suomen hätäisiä toimia arktisella alueella sekä nostetaan esiin kysymys alueen organisoitumisesta ja yhteisistä toimintatavoista.

- (5) Arktinen vauraus ei laskeudu päällemme kuin taivaan manna. – – "Se tiedetään, että maailman ilmasto lämpenee. Sen sijaan emme tiedä, milloin Koillisväylä on auki ympäri vuoden. Tai kuka ruoppaa matalat vedet, jotta laivat voisivat siellä kulkea." (LK 31.10.2015)

Esimerkin (5) lauseessa ”arktinen vauraus ei laskeudu päällemme kuin taivaan manna” metafora ”taivaan manna” viittaa Raamatun kertomukseen taivaalta ihmisten päälle sata-vasta ravitsevasta mannasta. Kieltolauseeksi muutettuna vertauskuva tarkoittaa, ettei ark-tisen alueen taloudellinen hyöty tule annettuna eikä se ole itsestäänselvyys, jonka vuoksi Suomen hyötyminen arktisen alueen luonnonvaroista on epävarmaa.

- (6) Suomi on Arktisen neuvoston jäsen, ja suomalaiset jäänmurtaajat ovat olleet mukana alueen öljy- ja kaasuhankkeissa. Ilmastonmuutokseen tulisi varautua jättämällä mahdollisimman monet luonnonjärjestelmät rauhaan, Mustonen sanoo. "Voimmeko hillitä itseämme ja jättää arktisen alueen luonnonvarat hyödyntämättä?" (HS 13.7.2015)

Jäänmurtajien vuokraamista öljyteollisuudelle epäillään kysymällä, onko se ”liian iso ympäristöriski?”. Esimerkissä (6) maantieteen tutkijatohtori kysyy itsekuria arktisen alueen luonnonvarojen hyödyntämisen suhteen. Me-muotoisella kysymyksellä ”voimmeko hylitä itseämme” viitataan paitsi Suomen valtioon myös suomalaisiin kansakuntana. Kysymyksellä siis rinnastetaan Suomen valtion päätös jäänmurtajien vuokraamisesta kansakunnan moraaliin. Näennäisen kysymyksen tarkoituksena on arvottaa Suomen päätös ja saada myös lukija käymään arvokamppailua tilanteesta. ”Oikea” vastaus arvokamppailuun on määritelty ensimmäisessä lauseessa ”ilmastonmuutokseen tulisi varautua jättämällä mahdollisimman monet luonnonjärjestelmät rauhaan”. Kysymys on siis retorinen.

Muut arktisen alueen taloudellista hyödyntämistä epäilevät mainitsevat muun muassa, kuinka ”Suomi ei ole erillinen saareke”; ”arktisten luonnonvarojen hyödyntämisessä ja pohjoisen meritien tarjoamissa mahdollisuuksissa on vielä monta kysymysmerkkiä” ja ”Miten Suomi voi kestäväällä tavalla saada tarvitsemaansa talouskasvua arktiselta alueelta?”. Epävarmuuden ääni on yleistä ja Suomen rooli arktisena poliittis-taloudellisena toimijana on epäselvä. Yhdessä tekstissä kysytäänkin suoraan, ”minkälainen Suomi tällä uudella arktisella alueella toimii?”. Teksteissä puhutaan siis Suomen epävarmoista toimintatavoista arktisella alueella, jonka vuoksi nimeän tämän epävarmat keinot- diskursiksi.

Äänensä saavat kuuluviin erityisesti poliitikot sekä tutkijat ja tiedeinstituutit, joiden mielipiteet usein eroavat toisistaan. Erityisesti poliitikot ovat toiveikkaita arktisen alueen taloudellisten mahdollisuuksien suhteen, kun tutkijat sen sijaan kyseenalaistavat ja kritisoi- vat taloudellisia mahdollisuuksia ilmastonmuutokseen ja ympäristöön vedoten. Suomen arktista sijaintia pidetään usein itseisarvona tälle hyödyn mahdollisuudelle. Lisäksi keskusteluun liitetään toisinaan arvokamppailu, jossa ympäristö ja talous nähdään vastakkai- sina. Verkkomediassa poliitikoilla ja tutkijoilla on siis valtaa vaikuttaa kehysten kautta, mikäli ja miten Suomi voisi hyötyä tai olla hyötymättä taloudellisesti ja poliittisesti ark- tisesta alueesta ilmaston muuttuessa.

4.2.3 Suhteet Yhdysvaltoihin

Useissa julkaisuissa huomioidaan Suomen ulkoministeri Timo Soinin ensimmäinen vierailu Yhdysvaltoihin Arktisen neuvoston ilmastokokoukseen, jossa hän tapasi Yhdysvaltain silloisen presidentti Barack Obaman ja ulkoministeri John Kerryn. Kokouksen asiassällön esille tuomisen sijaan kokous henkilöidään usein etenkin Soinin ja Obaman kohtaamiseen sekä Yhdysvaltain ja Suomen suhteisiin. Siksi olen nimennyt tämän suhteet Yhdysvaltoihin -alakehykseksi. Esimerkissä (7) kuvaillaan Soinin ja Obaman liikkeitä runsaasti, sillä lyhyeen kappaleeseen mahtuu paljon verbejä; ”kätteli”, ”tervehti”, ”osallistuneita”, ”sanoin”, ”olen”, ”voimme”, ”kertoo” ja ”vastasi”, joiden kautta tapaaminen välittyy konkreettisella selkokielellä.

- (7) Hän [Timo Soini] kätteli myös lyhyesti Yhdysvaltain presidenttiä Barack Obamaa, joka tervehti kaikkia arktisen alueen kokoukseen osallistuneita ulkoministereitä oman puheensa päätteeksi. "Sanoin Obamalle, että Timo Suomesta. Voimme olla avuksi", Soini kertoi. Hänen mukaansa Obama vastasi, että "great", hienoa. (HS 1.9.2015)

Pietilän (2013: 69) mukaan henkilöityminen on tapa popularisoida tiedettä mediasisällöiksi. Soini on eräänlainen poliittisen populismin symboli, ja tätä tyyliä mukaillaan myös hänestä kertovassa tekstissä. Yhdysvaltojen Suomelle antamaa huomiota tapaamisen aikana korostetaan siinä määrin, että Soinin ja Obaman keskustelu toistetaan tekstissä sanatarkasti. Soinin lause ”voimme olla avuksi” määrittelee Suomen roolin arktisella alueella Yhdysvaltojen apulaiseksi. Uutismediassa on todennäköisesti haluttu nostaa sananvaihto uutiseksi Yhdysvaltain tärkeän globaalien ja arktisen poliittis-taloudellisen roolin vuoksi.

Soini esiintyy useissa kuvissa yhdessä Obaman tai Kerryn kanssa. Esimerkissä (8) kuvaan on pyritty saamaan Obaman kasvot. Obaman sivuprofiili onkin nähtävissä, kun taas Soinista näkyy vain niska ja tuskin hänen kasvojaan. Tämä luo asetelman arvojärjestyksestä, jossa Obaman tunnistamista pidetään Soinia tärkeämpänä. Kuva vahvistaa siis tekstin sanomaa siitä, että Suomi katsoo Yhdysvaltoja ”ylöspäin”. Nimeänkin tämän puheen Yhdysvaltain ihailija -diskurssiksi.

(8)

Presidentti Barack Obama ja ulkoministeri Timo Soini kättelivät arktisen alueen kokouksen alussa Anchorageessa maanantaina. Ilmastonmuutoksen torjuminen on Obaman asialistan kärjessä. (KUVA: DERMOT TATLOW)

Kuva 4. HS 2.9.2015

Soinin osallistuminen arktiseen ilmastokokoukseen kehystetään yleensä eri lailla riippuen siitä, kerrotaanko siitä uutismediassa vai Twitterissä. Uutismediassa puhutaan Soinin ja Obaman tapaamisesta innostuneesti, johon Twitterissä vastataan arvostelevasti. Uutismediassa rakennettua kehystä vastaan ilmaistaan siis tyytymättömyyttä Twitterissä, muun muassa ironian keinoin.

Suomen kokouksessa antamaa lupaa auttaa Yhdysvaltoja ilmastonmuutoksen torjumisessa myös pilkataan. Esimerkissä (9) twiittiin on lisätty ruutukaappaus uutismediassa esiintyvistä tekstistä, jossa kerrotaan Soinin osallistumisesta ilmastokokoukseen. Twiitin kirjoittaja, suomalainen toimittaja ja kirjailija, kritisoi ironisesti uutismedian tekstiä ja kyseenalaistaa Soinin avunannon Yhdysvalloille. Esimerkissä Soinin lupaus Yhdysvalloille rinnastetaan Suomen valtionyhtiön jäänmurtajien vuokraamiseen Shellille. Suomen toimet Yhdysvaltain rinnalla arktisella alueella nähdään vaikuttavan negatiivisesti ilmastoon. Niinpä nimeän tämän puheen ilmaston ja ympäristön turmelija -diskurssiksi.

Kuva 5. Outsa Popp, 1.9.2015

Uutismediassa esiin nostetuilla kokouksilla ja poliitikoilla, etenkin Suomen ulkoministerillä, on valtaa vaikuttaa julkiseen keskusteluun Suomesta arktisen ilmastomuutoksen yhteydessä sekä korostaa Suomen ja Yhdysvaltojen välistä keskusteluyhteyttä ja suhteita. Suomen roolia arktisella alueella rakennetaan katse Yhdysvaltoihin päin kääntyneenä, kuten yhdessä uutisotsikossa ehdotetaan; ”Suomi voisi ottaa mallia Yhdysvalloista”.

4.2.4 Turvallisuusuhat

Toisin kuin luontokehyksessä, jossa arktisen alueen ilmastomuutos kehystetään uhkana luonnolle, poliittis-taloudellisessa kehyksessä muutos nähdään uhkana ihmisille. Uhka syntyy muun muassa ilmastomuutoksen aiheuttamasta poliittisesta epävarmuudesta ja ristiriitaisista intresseistä sekä ruokaturvattomuudesta.

- (10) ”Luonto sopeutuu kaikkeen mahdolliseen. Ilmastomuutos on uhka ihmiselle. Se tuo paitsi muutoksia ekosysteemeihin myös poliittista epävarmuutta ja poliittisia uhkia. Ilmastomuutoksen pysäyttämässä on käsillä viime hetket. Ellei kellon kääntämisessä onnistuta, on vaihtoehtona vain sopeutuminen.” (LK 10.1.2015)

Esimerkissä (10) ilmastonmuutoksen katsotaan uhkaavan arktisella alueella asuvia ihmisiä. Arktisen alueen sosiaalista ulottuvuutta tutkivan professorin lainauksessa ihminen määritellään haavoittuvaiseksi, mutta uhkana ei pidetä pelkästään muuttuvia ekosysteemejä vaan myös toisia valtioita. Tekstissä halutaan uhan kehyksen kautta korostaa arktisen alueen sosiaalisen tutkimuskentän tärkeyttä. Rinnastuksessa ”luonto sopeutuu kaikkien mahdolliseen” – ”ilmastonmuutos on uhka ihmiselle” ihminen luokitellaan luonnon yläpuolelle. Näin ollen luonto ”sopeutuu” eli selviää kaikesta, joten ilmastonmuutoksen vaikutusta luontoon ei pidetä uhkana.

Myös esimerkissä (11) arktisen alueen ilmastonmuutos nähdään turvallisuuspoliittisena uhkana. Twiittiin lisättyyn kuvaan on merkitty arktisia merireittejä sekä arktinen alue, mukaan lukien koko Suomi. Twiitin tekstissä merireittien avautumiseen ja niiden hyödyntämiseen viitataan metaforalla ”valtapeli”. Valtapelillä on kilpailullinen sävy; tapahtumassa kilpaillaan siitä, kuka hallitsee sulavaa Arktista. Sana kuulostaa myös uhkaavalta, sillä ”valtaan” liittyy käsitys toisten alistamisesta, ja sana ”peli” muistuttaa leikistä, jossa sääntöjen rikkomisesta ei välttämättä aiheudu rangaistusta. Myös Suomi nähdään yhtenä pelaajista.

Kuva 6. Suomen Kuvalehti, 31.10.2015

Turvallisuuden liittyvää uhan kehystä käytetään myös tietoisesti arktisen luonnonsuojelun puolesta puhumisessa. Esimerkissä (12) arktista luonnonsuojelua nimitetään ”pelkäksi luonnonsuojeluksi”, joka on alisteinen ”itsesuojelulle”. Luonnonsuojelu saadaan kuulostamaan itsesuojelua vähäpätöisemmältä sanan ”pelkkää” avulla, mutta kuitenkin tosiasiaa itsesuojelu tarvitsee tuekseen luonnonsuojelua, sillä se on ”myös” sitä.

- (12) Arktisen alueen varjelun kannalle asettuminen ei ole Suomen näkökulmasta enää pelkkää luonnonsuojelua, vaan myös itsesuojelua. (HS 2.2.2015)

Mielipiteensä ilmaiseva suomalainen kirjailija todennäköisesti koittaa vedota luonnonsuojelua ”kovempiin arvoihin”, ns. järkisyihin eli turvallisuuspolitiikkaan, jotta arktisen alueen luonnonsuojelu otettaisiin tosissaan. Suomen roolia pyritään näin ohjailemaan arktisen alueen suojelemisen suuntaan.

Muutamassa tekstissä nostetaan esiin myös saamelaiset, joiden ruokaturvaa arktisen ilmastomuutoksen katsotaan uhkaavan. Saamelaiset kuvataan aktiivisiksi toimijoiksi kertomalla, kuinka Suomessa kolttasaamelaiset ovat ”käynnistäneet mukautumis- ja yhteishallintatoimia” ruokaturvansa varmistamiseksi. Arktista ilmastomuutosta ei kuitenkaan kehystetä yleisesti uhaksi saamelaisten tai suomalaisten kulttuureille tai elinkeinoille.

Arktinen ilmastomuutos nähdään Suomelle uhkana etenkin turvallisuuspoliittiselta kannalta. Toisinaan uhan kehystä käytetään muiden poliittis-taloudellisten aiheiden ajamiseen. Suomen roolia ei ole selkeästi määritelty eikä kantaa oteta siihen, miten Suomi voisi toimia uhan alla. Sen sijaan saamelaiset on kuvattu aktiivisina, ruokaturvattomuuden uhaan varautuvina toimijoina. Yleisesti Suomen arktinen sijainti tiedostetaan ja osoitetaan syyksi sille, miksi ilmastomuutos on Suomelle uhka. Uhka nähdään mahdollisena, joten nimeän tällaisen puheen vaaran mahdollisuus -diskurssiksi. Tätä puhetta ylläpitävät monenlaiset tahot, eikä puheesta siis erotu yhtä tai useampaa ”kuuluvampaa” ääntä.

4.3 Luontokehys

Suomen luonto muuttuu ilmastonmuutoksen myötä, joka vaikuttaa erityisen nopeasti arktisella alueella. Luontokehyksessä Suomea tarkastellaan arktisen alueen ilmastonmuutoksessa näistä luonnossa tapahtuvista muutoksista käsin. Muutokset nähdään niin uhkan kuin mahdollisuudenkin näkökulmasta. Suomea ei kuvata luontoon liittyvissä muutoksissa aktiivisena toimijana, vaan muutoksen kohteena. Infografiikan käyttö on luontokehyksessä muita kehyksiä yleisempää, koska sillä voidaan esittää selkeästi usein numeraalisesti mitattavia ympäristön muutoksia.

Julkaisuissa ilmaistaan myös huoli siitä, että ilmaston lämpenemisen vuoksi Suomen talviin elinoloihin totuneisiin eläimet katoavat tai joutuvat väistymään pohjoisemmaksi. Puheenvuoron saavat yleensä tunnetut ilmasto tutkijat asiantuntijat ja instituutit, kuten Maailman ilmatieteen järjestö ja Ilmatieteen laitos. Toisaalta ympäristö- ja luonnonsuojelujärjestöt korostavat eläinlajien arktisuutta lisätäkseen niiden suojeluarvoa.

4.3.1 Muuttuva ympäristö

Suomen ympäristö kohtaa monenlaisia muutoksia ilmaston lämpenemisen myötä. Julkaisuissa kuvaillaan näitä muutoksia sekä korostetaan Suomen lämmenneen jo kaksinkertaisesti muuhun maailmaan verrattuna maan pohjoisen sijainnin vuoksi. Olenkin nimennyt tämän näkökulman muuttuva ympäristö -alakehykseksi. Samassa julkaisussa saatetaan kehystää Suomen ympäristön muuttuminen niin uhan kuin mahdollisuudenkin näkökulmasta. Esimerkissä (13) kerrotaan, kuinka sateiden ja myrskyjen lisääntyminen koettelee tulevaisuuden kaupunkeja ja infrastruktuureja, mutta ”toisaalta” kasvukausi pidentyy ja uudet lajikkeet kukoistavat pohjoisemmassa. Nimeän ensimmäisen, sateiden ja myrskyjen lisääntymistä koskevan puheen vaaran mahdollisuus -diskurssiksi, sillä siinä kerrotaan mahdollisista ympäristön aiheuttamista vaaroista. Jälkimmäisen, kasvukauden pidentymistä kuvailevan puheen puolestaan mahdollisuuksien maa -diskurssiksi.

- (13) Sateet lisääntyvät etenkin talvella ja saavat kaupungit tulvimaan. – – Toisaalta Suomen kasvukausi pidentyy useilla viikoilla vuosisadan loppuun mennessä ja uudet viljely- ja puutarhalajikkeet menestyvät yhä pohjoisemmassa. – – Myrskyt ja tulvat voimistuvat Suomessakin, jolloin infrastruktuuri joutuu koetukselle. (HS 13.12.2015)

Esimerkissä (14) ilmastonmuutos käännetään positiiviseksi, Suomen arktista identiteettiä korostavaksi tapahtumaksi. Suomesta käytetään metaforaa ”maailman oma lämpömittari”. Näin Suomen asemaa arktisena valtiona ja maan ainutlaatuisuutta tuodaan esiin negatiivisen globaalien ilmastonmuutoksen rinnalla.

- (14) "Arktisena maana Suomen lämpötilat ovat nousseet kaksin verroin maailmanlaajuisen keskiarvoon verrattuna. Olemme tavallaan maailman oma lämpömittari." (HS 30.11.2015)

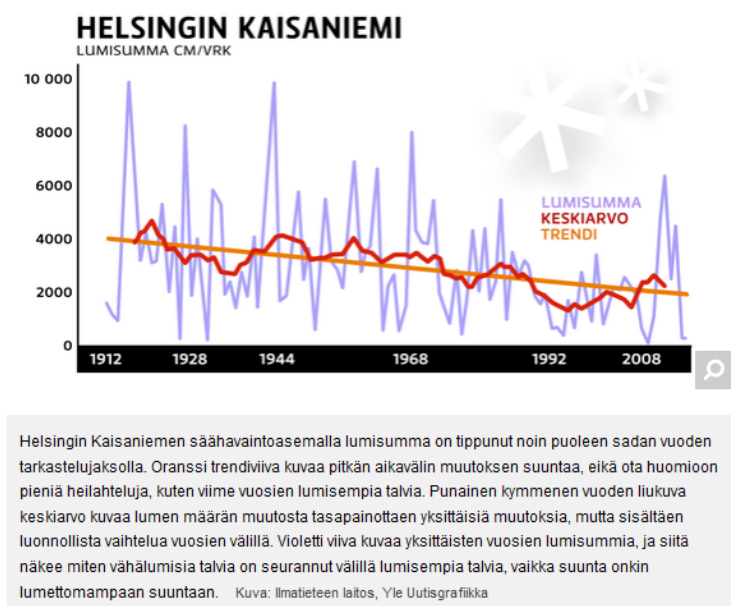
Esimerkin (14) lainauksen on todennut Suomen tasavallan presidentti Sauli Niinistö Pariisin ilmastokokouksessa. Lämpömittari on popularisoitu metafora, sillä se on esine, jonka mittaukset kansalaiset ymmärtävät ja jota he usein käyttävät säännöllisesti. Muodolla Niinistö luo kuvitellun yhteisön, jossa voi erottaa puheen ”meistä” ja ”muista”. Arktisuuden painottaminen ilmastonmuutoksen yhteydessä korostaa Suomen arktista identiteettiä ja poliittista asemaa arktisella alueella. Nimeän tämän puheen ainutlaatuisesti arktinen -diskurssiksi, koska sillä pyritään arktisuutta korostamalla antamaan lisäarvoa arktiseksi nimetyille kohteelle eli tässä tapauksessa Suomelle.

Ympäristön kohtaamista muutoksista puhuttaessa Suomi rinnastetaan usein muihin valtioihin. Esimerkissä (15) Suomen tuleva ilmasto rinnastetaan Suomen kielisukulaiseen Unkariin sekä runsaasta sateestaan tunnettuun Englantiin. Nämä maat ovat suomalaisille tuttuja ja esimerkit herättävät lukijassa kyseisiin valtioihin liittyviä mielikuvia. Muuttuva ilmasto popularisoidaan siis numeroiden sijaan helposti kuviteltavaan paikkaan. Toisaalta Suomen ”muuttuminen” muiden maiden kaltaiseksi uhkaa ympäristöön ja maisemaan liittyvää käsitystä alueellisesta identiteetistä. Niinpä nimeän tämän puheen muukalaisdiskurssiksi.

- (15) Jos globaaleja päästöjä ei rajoiteta, Keski-Suomessa vallitsisi Ilmatieteen mukaan 2080-luvulla samanlainen ilmasto kuin nykyisin Unkarissa. Vuotuinen sademäärä kasvaisi viidenneksellä, jolloin Suomessa sataisi yhtä paljon kuin nykyisin monin paikoin Englannissa. (HS 13.12.2015)

Myös infografiikat ovat tyypillisiä ja niillä voidaan lisätä tekstiin lisää uskottavuutta. Pelkkien lukujen sijaan ympäristön muuttuminen kuvataan infografiikoissa helpommin ymmärrettävässä ja yksinkertaisemmassa muodossa, kuten esimerkissä (16), joka kuvaa lumen määrän muutosta Helsingissä vuosina 1912–2008. Infografiikan käyttö luontokehyksessä onkin huomattavasti muita kehyksiä runsaampaa.

(16)

Kuva 7. YLE 2.10.2015

Suomen rooli arktisen alueen ilmastonmuutoksessa nähdään muutoksen kohteena. Suomea ei esitetä aktiivisena, muutokseen varautuneena tai niihin vaikuttamaan pyrkivänä valtiona. Suomea koettelevista muutoksista kerrotaan viileään ja neutraaliin asiantuntijan sävyyn, vaikka muutoksista olisi mahdollisuus myös kertoa dramaattisemmin. Tiedon lähteinä viitataan tunnettujen ilmastoja tutkivien asiantuntijoiden ja instituuttien, kuten Maailman ilmatieteen järjestön ja Ilmatieteen laitoksen, lausuntoihin.

4.3.2 Eläinlajit vaarassa

Ilmastonmuutos vaikuttaa myös arktisiin luonnonvaraisiin eläinlajeihin, sillä etenkin lumesta ja jäästä riippuvaisten eläinlajien elinympäristöt ovat vaarassa. Luontokehyksessä arktinen ilmastonmuutos kehystetään Suomen eläinlajien kohtaamiin muutoksiin uhan näkökulmasta. Olen nimennyt tämän näkökulman eläinlajit vaarassa -alakehykseksi. Julkaisuissa ilmaistaan huoli siitä, että ilmaston lämpenemisen vuoksi Suomen talvisiin elinoloihin tottuneisiin eläimet katoavat tai joutuvat väistymään pohjoisemmaksi.

Ilmastonmuutoksen esimerkiksi on valittu uhanlainen, suomalaisen luonnonsuojelun symboli, norppa. Esimerkissä (17) norppa nimetään ”Nestori Miikkulaiseksi”, joka on säveltäjä-sanoittaja-laulaja Juha Vainion tunnettu Vanhojapoikia viiksekkäitä -laulu saimaannorpan ja miehen ystävydestä. Tämä viittaus tunnettuun, tunteita herättävään lauluun toimii metaforana ”suomalaisuudelle” ja suomalaiselle kulttuurille, joka on nyt vaarassa hävitä. Samassa tekstissä ilmastonmuutos kielletään kuitenkin ihmisten aiheuttamaksi, sillä sen mukaan norppaa uhkaa ihmisten aiheuttamien uhkien ”lisäksi” ilmastonmuutos.

- (17) Norppatyöryhmä etsii kiivaasti yhteistä säveltä – ilmastonmuutos on todellinen peikko "Nestori Miikkulaiselle" – – Tulevaisuudessa norppaa uhkaa ihmisten aiheuttamien uhkien lisäksi ilmastonmuutos. (YLE 16.6.2015)

Toisessa esimerkissä (18) norpan erityisyyttä painotetaan kuvailemalla sitä ”Suomen ainoaksi puhtaasti arktiseksi hyljelajiksi”. Näin norppa luokitellaan poikkeukselliseksi eläimeksi verrattuna esimerkiksi myös arktisella alueella elävään poroon. Arktisuuden katsotaan siis antavan lisäarvoa norpalle. Tätä argumenttia käytetään perustelemaan sitä, miksi poliitikkojen tulisi olla varovaisia norpan pyynnin suhteen. Siispä norpan erityisyyttä ja suojelutarvetta korostetaan lajin arktisuuteen, ei niinkään uhanalaisuuteen, ve-toamalla.

- (18) Norppa on Suomen ainoa puhtaasti arktinen hyljelaji, ja se myös poikii keskelle jääkenttiä. – – Ilmastonmuutos voi muuttaa radikaalisti Itämeren talvisia jääolosuhteita. Siksi pyynnin sallimisessa pitää Halkan mukaan edetä hyvin varovasti. (HS 9.5.2015)

Nimeän tällaisen puheen ainutlaatuisesti arktinen -diskurssiksi, jossa arktisuuden vetoamalla pyritään antamaan lisäarvoa arktiseksi nimetyille kohteelle, joka paitsi kuvastaa kohdettaan myös symbolisoi Suomen ainutlaatuisuutta.

- (19) ”Meille tulee lajeja, jotka ovat hyvin runsaita heti Suomen eteläpuolella. Samalla menetämme ainutlaatuisia pohjoisia lajeja. Kokonaisuutena se on tappio. Joissain vaiheissa paikat, joihin vetäytyä, loppuvat”, Toivonen sanoo. (YLE 7.7.2015)

Toisessa esimerkissä (19) tuntemattomien, Suomen rajojen ulkopuolelta tulevien lajien katsotaan uhkaavan suomalaisia lajeja siihen pisteeseen saakka, että niiltä loppuu tila. Kutsun tällaista puhetta muukalaisdiskurssiksi, sillä siinä korostetaan Suomen valtion rajoja ja pelotellaan ”muunmaalaisilla” lajeilla. Pohjoisten lajien katsotaan olevan siis etelän lajeja arvokkaampia. Esimerkissä (19) Suomi erotetaan me-muodolla ”muista” ja sitä kuvaillaan pohjoisen sijaintinsa vuoksi arvokkaaksi ja erityiseksi. Mielipiteen on lausunut lintujen suojelu- ja harrastusyhdistys, jonka tavoitteena on lintujen ja luonnon monimuotoisuuden suojelu.

Ääneen eläinlajien kohtaamista vaaroista kertovissa julkaisuissa pääsevät ympäristö- ja luonnonsuojelujärjestöt, joiden intresseissä on suojella suomalaista luontoa, sekä tutkijat ja tiedeinstituutit. Eläimet liitetään yleisesti ottaen osaksi Suomen ympäristön muutosta, eikä kehys ole limittäinen muiden kehysten kanssa. Suomen arktiset eläinlajit tulevat kohtaamaan muutoksia, mutta tätä ei esitetä esimerkiksi poliittisista tai taloudellisista näkökulmista käsin.

4.4 Tieteellis-tutkimuksellinen kehys

Arktisen alueen ilmastonmuutokseen liittyy olennaisesti muutosten tutkimus. Tieteellis-tutkimuksellisessa kehyksessä Suomea käsitellään osana arktisen alueen ilmastonmuutosta tieteen ja tutkimuksen näkökulmasta. Tähän kuuluu etenkin erilaisten arktisten tutkimushankkeiden esittely. Kehys on limittäinen muiden kehysten kanssa, sillä tieteellinen tieto on monen ilmastonmuutosta käsittelevän tekstin keskiössä. Tähän kehykseen kuuluvat kuitenkin vain ne julkaisut, jotka kehystävät Suomea arktisessa ilmastonmuutoksessa selvästi tieteellisestä tai tutkimuksellisesta näkökulmasta.

4.4.1 Arktinen tutkimus

Arktinen tutkimus -kehyksessä tuodaan esiin Suomen arktiseen tutkimukseen liittyviä kansainvälisiä hankkeita, joissa Suomi on mukana. Tarkoitus on korostaa Suomen asiantuntijuutta ja maantieteellistä erityisyyttä arktisessa tutkimuksessa. Suomen arktista sijaintia korostetaan esimerkiksi kertomalla, kuinka yksi maailman harvoista ympärivuotisista arktisista tutkimusasemista sijaitsee Suomessa, jossa arktisia mittauksia on tehty ”poikkeuksellisen pitkään”. Esimerkissä (20) Suomen katsotaan niin ikään olevan Grönlantia ja Etelämannerta parempi paikka jäätiköiden tutkimukseen.

- (20) Jäätiköiden sulamisen ennusmerkit saattavat löytyä Suomesta. Ympäristöaktivistina tunnetun Isomäen mukaan Suomi olisi paljon parempi paikka tehdä tutkimusta kuin Grönlanti ja Etelämannen. (YLE 25.9.2015)

Esimerkissä (21) Suomen arktisuutta korostetaan edelleen kansallisten ja kansainvälisten korkeakoulujen välisessä yhteistyössä.

- (21) Yhteyttä on pidettävä myös muihin yliopistoihin, sillä arktista tutkimusta tehdään jo läpi Suomen. – – Arktisen tutkimuksen mahtimaita ovat Kanada, Norja ja Suomi, Venäjä ja Yhdysvallatkin tietyillä alueilla. (LK 20.11.2015)

Suomen rooliksi määritellään korkealaatuinen arktinen tutkimus sekä maan sopiva sijainti arktiselle tutkimukselle. Tätä mieltä ovat lähes yksinomaan tutkijat ja tiedeinstituutit.

Mielipidettä kuvastavat lauseet ”Suomi olisi paljon parempi paikka tehdä tutkimusta kuin Grönlandi ja Etelämanner”; ”Suomessa, jossa arktisia mittauksia on tehty poikkeuksellisen pitkään” sekä ”Arktisen tutkimuksen mahtimaita ovat Kanada, Norja ja Suomi, Venäjä ja Yhdysvallatkin tietyillä alueilla”. Suomi on siis ainutlaatuinen tutkimuskohde arktisen sijaintinsa vuoksi. Niinpä nimeän tällaisen puheen ainutlaatuinen arktinen -diskursiksi.

4.4.2 Tutkimusta vastaan

Valtion omistamien jäänmurtajien vuokraamista arktiseen öljynporaukseen arvostellaan ja sen toimiin pyritään vaikuttamaan tutkimustietoon vetoamalla. Julkaisut ovatkin limittejä ilmastonmuutoksen edistäjä -alakehyksen kanssa, mutta Suomen toimet kehystetään kuitenkin tässä alakehyksessä tiede ja tutkimus edellä. Suomen jäänmurtajien vuokraamista Shellin öljynporausprojektiin kritisoidaan viittaamalla ilmastotutkijoiden ja asiantuntijajärjestöjen tietoon. Tutkimustiedon korostamisella pyritään vaikuttamaan suuren yleisön ja päättäjien mielipiteisiin arktisesta öljynporauksesta. Esimerkissä (23) korostetaan ympäristöjärjestöjen ja ilmastotutkijoiden tutkimustietoa arktisen öljynporauksen sekä arktisen meriluonnon ja ilmaston yhteydestä.

- (22) Ympäristöjärjestöt ovat arvostelleet sitä, että suomalainen valtionyhtiö on osallistunut arktiseen öljynetsintään. Järjestöjen mukaan arktinen meriluonto ei kestäisi öljyonnettomuutta. Ilmastotutkijoiden mukaan arktisia öljyvaroja ei ole myöskään mahdollista polttaa, mikäli maapallon keskilämpötilan nousu halutaan suitsia turvalliselle tasolle. (YLE 28.9.2015)

Esimerkin (23) twiitissä Greenpeacen Suomen osasto lähestyy Suomen silloista ulkomaankauppa- ja kehitysministeriä Twitterissä. Twiitissä pyritään tutkimustietoon viittaamalla vaikuttamaan suoraan ministerin sekä Greenpeace Suomea tai ministeriä seuraavien Twitter-käyttäjien asenteisiin Suomen jäänmurtajien vuokraamisesta.

(23)

Kuva 8. Greenpeace Suomi, 8.1.2015

Yleensä julkaisuissa mainitaan myös tutkimuksen lähde. Usein viitataan *Nature*-lehteen, arvostettuun ja maailman siteeratuimpaan monitieteelliseen tiedelehteen (Nature 2017), sekä siinä esiintyvään julkaisuun, jonka mukaan ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi kaikki arktinen öljy ja kaasu pitää jättää poraamatta ja polttamatta. Keskustelussa Suomea kuvaillaan negatiivisesti tutkimustiedon sivuuttavana maana, sillä saatavilla olevasta tiedosta huolimatta Suomi vuokraa aluksensa Shellin öljynporausprojektiin. Nimeän tämän puheen ilmaston ja ympäristön turmelija -diskurssiksi, jota johtavat ympäristö- ja luonnonsuojelujärjestöt. Öljynporausprojektiä lukuun ottamatta tiedettä ja tutkimusta ei ole nostettu näkökulmaksi, jolla pyrittäisiin vaikuttamaan suomalaisiin päättäjiin arktisessa ilmastomuutoksessa. Niinpä muita kiisteltyjä asioita, kuten arktiseen politiikkaan ja talouteen liittyviä aiheita, ei ole kehystetty tieteellisestä näkökulmasta.

4.5 Analyysin yhteenveto

Tutkimuksessa selvitin, miten verkkomediassa kehystetään Suomea arktisen alueen ilmastomuutoksessa ja miten näissä kehyksissä kuvaillaan Suomen arktista identiteettiä. Analysoin *Helsingin Sanomien*, Yleisradio Oy:n ja *Lapin Kansan* verkkosivuilla sekä Twitter-mikroblogipalvelussa vuonna 2015 julkaistuja tekstejä ja kuvia kehys- ja diskursianalyysin menetelmien keinoin. Tutkin, mitkä olivat hallitsevimmat kehukset, minkälaisista asioista kukin kehys koostui ja miten näissä kehyksissä kuvailtiin Suomen arktista

identiteettiä. Analyysin perusteella tunnistin aineistosta kolme kehystä ja seitsemän diskurssia. Esittelen ensin tulkintani tiivistetysti taulukossa, jonka jälkeen käyn läpi jokaisen tunnistamani kehysten ja diskurssin sisältöä yksityiskohtaisemmin.

Taulukko 4. Tunnistetut kehukset, diskurssit ja kuuluvimmat äänet

ALAKEHYS	DISKURSSI	KUULUVIN ÄÄNI/ÄÄNET
POLIITTIS-TALOUDELLINEN KEHYS		
ilmastonmuutoksen edistäjä	ilmaston ja ympäristön turmelija	ympäristö-, luonnonsuojelu- ja ilmastojärjestöt, aktivistit, kansalaiset
poliittis-taloudellinen toiminta	mahdollisuuksien maa epäselvät keinot	poliitikot tutkijat ja tiedeinstituutit
suhteet Yhdysvaltoihin	Yhdysvaltain ihailija ilmaston ja ympäristön turmelija	poliitikot kansalaiset
turvallisuushat	vaaran mahdollisuus	monia erilaisia/ei erottuvia
LUONTOKEHYS		
muuttuva ympäristö	vaaran mahdollisuus mahdollisuuksien maa muukalainen	tutkijat ja tiedeinstituutit tutkijat ja tiedeinstituutit tutkijat ja tiedeinstituutit
eläinlajit vaarassa	ainutlaatuisesti arktinen muukalainen	ympäristö- ja luonnonsuojelujärjestöt tutkijat ja tiedeinstituutit, ympäristö- ja luonnonsuojelujärjestöt
TIETEELLIS-TUTKIMUKSELLINEN KEHYS		
arktinen tutkimus	ainutlaatuisesti arktinen	tutkijat ja tiedeinstituutit
tutkimusta vastaan	ilmaston ja ympäristön turmelija	ympäristö- ja luonnonsuojelujärjestöt

Käytin kehysten ja diskurssien ylös merkitsemisessä apuna luomaani taulukkoa (4), joka toimii myös analyysin tulosten esittämisen välineenä. Olen havainnollistanut taulukossa analyysin tuloksena tunnistamani pääkehykset, alakehykset, diskurssit sekä kuuluvimmat äänet. Taulukkoa luetaan ylhäältä alas sekä vasemmalta oikealle; ylhäällä sijaitseva kehys yhdistää kaikki kolme alempaa saraketta, joista vasemmanpuolimmaisesta sarakkeesta selviää alakehyksen nimi, keskimmäisestä diskurssi ja oikeanpuolimmaisessa sarakkeesta kuuluvuin ääni tai äänet.

Pää- ja alakehyksiä tunnistin kehysanalyysin ja diskursseja diskurssianalyysin menetelmällä. Kuuluvimmat äänet koostuvat niiden toimijoiden näkökulmista, joille annetaan uutismediassa esiintyvissä diskursseissa eniten julkisuutta, sekä toimijoista eli Twitter-käyttäjryhmistä, joiden twiiteissä esiintyy eniten tiettyjä diskursseja. Kuten olen aiemmin todennut, journalisti kehystää juttunsa aina jostain tietystä näkökulmasta, jonka vuoksi ilmastonmuutoksesta kertovat uutiset eivät koskaan voi olla neutraaleja. Niinpä myös journalistit määrittelevät Suomen arktisuutta ilmastonmuutoskeskustelussa tiedostaen tai tiedostomattaan. Tämän vuoksi en ole merkinnyt journalisteja kuuluvuin ääni/ääni-
-taulukoon, vaikka he ovatkin osallisina kaikissa kehyksissä.

Vastasin ensimmäiseen tutkimuskysymykseen siitä, millaisia kehyksiä on löydettävissä keskustelussa Suomesta osana arktisen alueen ilmastonmuutosta, analysoimalla aineistoa kehysanalyysin menetelmällä. Analyysin tuloksena muodostin kolme kehystä, jotka ovat poliittis-taloudellinen kehys, luontokehys sekä tieteellis-tutkimuksellinen kehys. Toiseen tutkimuskysymykseen siitä, miten näissä kehyksissä rakennetaan Suomen arktista identiteettiä, vastasin analysoimalla muodostamiani kehyksiä diskurssianalyysin menetelmällä. Analyysin tuloksena muodostin seitsemän diskurssia, jotka ovat ilmaston ja ympäristön turmelija -diskurssi, mahdollisuuksien maa -diskurssi, epäselvät keinot -diskurssi, Yhdysvaltojen ihailija -diskurssi, vaaran mahdollisuus -diskurssi, ainutlaatuisesti arktinen -diskurssi sekä muukalaisdiskurssi. Tarkastelen tuloksia käymällä ensin läpi kaikki tunnistamani kehykset, jonka jälkeen siirryn tarkastelemaan kehyksissä rakentuvaa Suomen arktista identiteettiä diskurssi kerrallaan.

Poliittis-taloudellisessa kehyksessä tarkasteltiin Suomen valtion poliittisia ja taloudellisia ongelmia, ratkaisuja ja mahdollisuuksia valtion rajojen sisällä sekä kansainvälisellä kentällä. Arktista aluetta leimaavat erilaiset intressit, joiden välinen arvokamppailu näkyy erityisesti tässä kehyksessä ympäristö-, luonnonsuojelu- ja ilmastojärjestöjen ja poliittisten päättäjien vastakkaisina intresseinä. Aina ei myöskään ole varmaa, onko ääni journalistin vai haastatellun. Yleisesti ottaen Suomen rooli poliittis-taloudellisella kentällä ei ole kuitenkaan kaikille selkeä ja epävarmuuden ääni on yleistä. Poliittis-taloudellisessa kehyksessä yksittäiset tapahtumat kuten ilmastokokoukset ja arktinen öljynporaus saavat paljon huomiota ja vaikuttavat kehyksen muotoutumisessa merkittävästi.

Poliittis-taloudellisessa kehyksessä Suomea kuvataan ilmastonmuutosta edistäväksi valtioksi, jonka katsotaan olevan osa ilmastonmuutoksen ongelmaa arktiseen öljynporaukseen vuokraamiensa jäänmurtajien vuoksi. Tätä on tuotu esiin etenkin Twitterissä, jossa kyseistä sanomaa levittävät pääasiassa ympäristö-, luonnonsuojelu- ja ilmastojärjestöt. Toisaalta Suomen katsotaan voivan hyötyä taloudellisesti ja poliittisesti ilmastonmuutoksesta arktisen sijaintinsa vuoksi, ja erityisesti poliitikot ovat toiveikkaita Suomen taloudellisesta hyötymisestä arktisen alueen ilmastonmuutoksessa. Toisaalta tutkijat kyseenalaistavat ja kritisoivat taloudellisia mahdollisuuksia ilmastonmuutokseen ja ympäristöön vedoten.

Suomen poliittis-taloudellista roolia pohditaan myös kansainvälisellä arktisella alueella. Suomen keskusteluyhteys ja suhteet Yhdysvaltoihin nähdään uutismediassa tärkeinä ja Yhdysvaltojen katsotaan olevan hyvä roolimalli sen suhteen, minkälainen arktinen Suomi alueella voisi toimia etenkin tulevilla Arktisen neuvoston puheenjohtajuuskaudella. Suomen suhdetta Yhdysvaltoihin kuvataan uutismediassa ilmastonmuutoksen torjumisen avunantona, mutta tätä myös näkökulmaa arvostellaan etenkin Twitterissä.

Suomen arktinen sijainti annetaan syyksi sille, miksi ilmastonmuutos on Suomelle uhka. Suomelle ei silti ehdoteta tämän suhteen erityisiä toimenpiteitä. Arktista ilmastonmuutosta ei kuitenkaan nähdä yleiseksi uhaksi suomalaiselle kulttuurille, elinkeinoille tai tavoille. Suomen saamelaisten ruokaturva kuitenkin mainitaan ja saamelaiset kuvataan

aktiivisina muutokseen varautujina. Toisinaan uhan kehystä käytetään myös muiden poliittis-taloudellisten aiheiden ajamiseen.

Julkaisuissa esille nostetut ajankohtaiset tapahtumat ja kokoukset ovat tärkeä osa poliittis-taloudellista kehystämispöytäkirjaa. Erityisesti sekä Shellin arktinen öljynporausprojekti että Arktisen neuvoston ilmastokokous puhuttavat ja aiheuttavat vastakkainasettelua keskustelussa. Greenpeacen Suomen osastolla ja muilla ympäristö-, luonnonsuojelu- ja ilmastojärjestöillä on merkittävästi valtaa poliittis-taloudellisessa kehystyksessä, etenkin Twitterissä. Näkemyksiä ei yleensä haasteta julkaisuissa ”vastapuolen” tiedolla tai mielihalulla. Tämä tekee kehystyksestä yksipuolista, mutta myös tehokkaampaa.

Luontokehystyksessä Suomea käsiteltiin osana arktisen alueen ilmastomuutosta tarkastelemalla Suomen ympäristöä sekä eläinlajeja. Suomen luonnon katsotaan muuttuvan maan pohjoisen sijainnin vuoksi ilmastomuutoksen seurauksena ja esimerkiksi suomalaisille eläinlajeille kuvaillaan uhkaavaa tulevaisuutta. Muutokset nähdään kuitenkin niin mahdollisuutena kuin uhkana, mutta Suomen luontoon liittyvä rooli arktisen alueen ilmastomuutoksessa on olla muutoksen kohde. Suomea ei siis esitetä aktiivisena, muutoksiin varautuneena tai niihin vaikuttamaan pyrkivänä valtiona vaan vaaran mahdollisena kohteena. Luontokehystyksessä ääneen pääsevät ympäristö- ja luonnonsuojelujärjestöt, joiden intresseissä on suojella suomalaista luontoa, sekä tutkijat ja tiedeinstituutit. Muutoksia popularisoivat infografiikat ovat luontokehystyksessä yleisempiä kuin muissa kehystyksissä.

Tieteellis-tutkimuksellisessa kehystyksessä Suomea käsiteltiin arktisen tieteen ja tutkimuksen näkökulmasta. Julkaisuissa toisaalta korostetaan Suomen erityistä korkealuokkaista arktista tutkimusta ja toisaalta kritisoidaan valtion omistamien alusten vuokraamista arktiseen öljynporausprojektiin, sillä tutkimusten mukaan fossiilisten polttoaineiden käyttö ja siten öljynporaus edistävät ilmastomuutosta. Näkökulmat kuuluvat tiede- ja tutkimusinstituuteille ja tutkijoille sekä toisaalta ympäristö- ja luonnonsuojelujärjestöille.

Siihen, miten Suomen arktista identiteettiä rakennetaan Suomeen liittyvässä arktisen alueen ilmastomuutoksesta käytävässä keskustelussa, vastattiin analysoimalla aineistoa diskurssimenetelmän avulla. Analyysin tuloksena muodostin seitsemän diskurssia, jotka

ovat ilmaston ja ympäristön turmelija -diskurssi, mahdollisuuksien maa -diskurssi, epäselvät keinot -diskurssi, Yhdysvaltojen ihannointi -diskurssi, vaaran mahdollisuus -diskurssi, ainutlaatuisesti arktinen -diskurssi ja muukalaisdiskurssi (ks. taulukko 3 sivulla 65).

Ilmaston ja ympäristön turmelija -diskurssin näkökulmasta Suomen arktisuus merkityksellistyy verkkomedian arktisissa ilmastonmuutoskehyksissä ilmaston ja ympäristön turmelijaksi. Tässä diskurssissa Suomea kuvaillaan välinpitämättömäksi, vastuuttomaksi ja ilmastopolitiikassa epäonnistujaksi. Näin puhuvat etenkin suomalaiset ympäristö-, luonnonsuojelu- ja ilmastojärjestöt, aktivistit sekä kansalaiset. Tämä diskurssi esiintyy kolmessa arktisen ilmastonmuutoksen kehyksissä, joissa kuvataan Suomea ilmastonmuutoksen edistäjäksi, paheksutaan avunantosuhdetta Yhdysvaltoihin ja moititaan Suomen toimintaa arktisessa öljynporauksessa tutkimusten vastaiseksi.

Mahdollisuuksien maa -diskurssi merkityksellistää Suomen arktisuuden ilmastonmuutoksessa taloudellis-poliittiseksi mahdollisuudeksi. Tässä diskurssissa kuvaillaan Suomen monia mahdollisuuksia arktisella alueella toiveikkaasti. Tätä puhetta ylläpitävät etenkin suomalaiset poliitikot sekä tutkijat ja tiedeinstituutit. Diskurssi esiintyy sellaisissa arktisissa ilmastonmuutoskehyksissä, joissa pohditaan Suomen asemaa arktisen alueen taloudellis-poliittisella areenalla sekä kuvaillaan niitä muutoksia, joita Suomen luonto tulee kohtaamaan ilmastonmuutoksen seurauksena.

Epäselvät keinot -diskurssin näkökulmasta Suomen arktisuus merkityksellistyy epävarmoiksi keinoiksi arktisella alueella. Diskurssissa puhutaan arktisen Suomen poliittis-taloudellisista mahdollisuuksista epävarmoin ottein ja eri vaihtoehtoja punniten. Diskurssi on yleinen niissä arktisissa ilmastonmuutoskehyksissä, joissa keskustellaan Suomen roolista ja mahdollisuuksista taloudellis-poliittisissa asioissa. Tätä ääntä pitävät yllä etenkin tutkijat ja tiedeinstituutit.

Yhdysvaltojen ihannointi -diskurssissa arktinen Suomi merkityksellistetään suhteessa Yhdysvaltojen huomioon. Suomen Yhdysvalloilta saamaa huomiota korostetaan ja huo-

miolla nähdään olevan merkitystä hyvien suhteiden ylläpitämisessä, joka on tärkeää etenkin Suomen tulevilla Arktisen neuvoston puheenjohtajakaudella. Tämä diskurssi esiintyy arktisessa ilmastonmuutoskehityksessä, jossa keskustellaan Suomen ulkoministeri Timo Soinin matkasta arktiseen ilmastokokoukseen Yhdysvaltoihin ja hänen lupauksestaan auttaa Yhdysvaltoja ilmastonmuutoksen torjumisessa. Tätä diskurssia käyttävät etenkin uutismedia ja poliitikot.

Vaaran mahdollisuus -diskurssin näkökulmasta Suomen arktisuus merkityksellistyy pelkoon vaaran mahdollisuudesta, jonka syyksi nähdään Suomen sijainti arktisella alueella. Vaaran toimeenpanijoiksi esitetään toiset valtiot, vieraat eläinlajit tai ilmastonmuutoksen vaikutukset yleensä. Suomi nähdään haavoittuvaisena ja passiivisena, mutta Suomessa asuvat saamelaiset esitetään aktiivisina ilmastonmuutokseen varautujina. Tätä diskurssia käyttävät monet erilaiset tahot, muun muassa tutkijat ja tiedeinstituutit.

Muukalaisdiskurssin näkökulmasta Suomen arktisuus merkityksellistyy niin ikään ulkopuolisen pelon näkökulmasta. Tässä diskurssissa huomio kuitenkin kohdistetaan Suomen sisäisiin muutoksiin, jossa ulkopuolisen pelko merkityksellistyy kokemukseksi muukalaisuudesta omassa maassa. Tämä muukalaisuus viittaa muuttumiseen toisten valtioiden kaltaiseksi tai vieraslajien valtaukseen ilmastonmuutoksen myötä. Pelko näkyy luontokehityksessä, jossa kuvaillaan suomalaisen luonnon ja eläinlajien kohtaamia muutoksia. Tällä tavalla puhuvat etenkin tutkijat ja tiedeinstituutit sekä ympäristö- ja luonnonsuojelujärjestöt.

Ainutlaatuisesti arktinen -diskurssissa Suomen arktisuus merkityksellistyy arktisessa ilmastonmuutoskeskustelussa ainutlaatuiseksi. Arktisuuteen vetoamalla pyritään antamaan lisäarvoa arktiseksi nimetyille kohteelle, joka paitsi kuvastaa kohdettaan, myös symbolisoi Suomen ainutlaatuisuutta. Ainutlaatuisuuden kohteina ovat suomalaiset eläimet sekä tiede ja tutkimus. Ainutlaatuisuus tuodaan esiin niissä arktisissa ilmastonmuutoskehityksissä, joissa kerrotaan suomalaisten eläinlajien kohtaamista muutoksista sekä suomalaisesta tieteestä ja tutkimuksesta. Näin puhuvat etenkin ympäristö- ja luonnonsuojelujärjestöt sekä tutkijat ja tiedeinstituutit.

Yhteenvetona voidaan todeta, että Suomeen liittyvässä arktisessa ilmastonmuutoskeskustelussa on tunnistettavissa kolme erilaista Suomen roolia kuvailevaa näkökulmaa. Nämä näkökulmat on kehystetty poliittisista ja taloudellisista, luontoon sekä tieteeseen ja tutkimukseen liittyvistä mielipiteistä. Näissä näkökulmissa Suomen arktista identiteettiä kuvaillaan seitsemällä erilaisella diskurssilla, jotka ovat osin samoja eri kehyksissä. Nämä puheet kuvaavat arktista Suomea ilmaston ja ympäristön turmelijana, mahdollisuuksien maana, epäselvänä toimijana, Yhdysvaltojen ihailijana, mahdollisen vaaran kohteena, ainutlaatuisesti arktisena sekä muukalaisena. Tutkimus paljasti myös sen, että Suomen roolia ja identiteettiä arktisessa ilmastonmuutoskeskustelussa määrittelevät verkkomediassa pääasiassa journalistit, ympäristö-, luonnonsuojelu- ja ilmastojärjestöt sekä aktivistit, tutkijat ja tiedeinstituutit, poliitikot sekä kansalaiset.

5 PÄÄTÄNTÖ

Suomen rooli arktisen alueen ilmastonmuutoksessa aiheuttaa runsasta keskustelua verkkomediassa. Keskustelussa nousevat esiin etenkin erilaiset poliittiset ja taloudelliset näkökulmat, joilla Suomen toimintaa pyritään määrittelemään ja ohjailemaan julkisuudessa. Suomen sijainti arktisella alueella globaalissa ilmastonmuutoksessa on syynä erilaisten intressien ja avointen kysymysten esittämiselle, mutta arktisuuden ominaisuutena viitataan harvoin suoraan. Suomen arktista identiteettiä kuitenkin rakennetaan selvästi verkkomediassa käytävässä ilmastonmuutoskeskustelussa.

Tutkimuksessa nousi esiin kehysten rajoittuneisuus sen suhteen, miten Suomesta puhutaan osana arktisen alueen ilmastonmuutosta. Keskustelussa ei korosteta arktisen ilmastonmuutoksen sosiaalisia tai kulttuurisia näkökulmia kuten ilmastonmuutoksen vaikutuksia saamelaisten kulttuuriin. Sosiaalisten ja kulttuuristen näkökulmien kautta ilmastonmuutos saisi inhimillisemmän ja konkreettisemmän kosketuspinnan muutoksiin. Näiden näkökantojen puuttuminen kertoo siitä, että Suomea tarkastellaan arktisen alueen ilmastonmuutoksessa etäältä päin.

Arktisen ilmastonmuutoksen heikko liittäminen sosiaalisiin ja kulttuurisiin näkökohtiin on todennäköisesti myös seurausta sille, ettei Suomelle esitetä verkkomediassa yhtenäistä arktista identiteettiä. Suomen rooli arktisessa ilmastonmuutoksessa toimii pikemminkin kiistelyn ja kamppailun kohteena ja sitä käytetään hyväksi omista intresseistä käsin esimerkiksi tilanteissa, joihin arktisuus tuo lisäarvoa. Suomen arktinen sijainti on myös itseisarvo sille, että Suomen katsotaan toisaalta voivan hyötyä alueen tuomista taloudellisista ja poliittisista mahdollisuuksista ja toisaalta olevan mahdollisessa vaarassa.

Tutkimuksessa nousi esiin myös uutismediassa ja Twitterissä esitettyjen Suomen kuvailujen eroavaisuudet. Uutismediassa sanavalinnat, joilla kuvaillaan Suomea osana arktisen alueen ilmastonmuutosta, ovat neutraalimpia kuin Twitterissä. Tämä on ymmärrettävää, sillä twiittien julkaisutapa poikkeaa huomattavasti journalistisesta prosessista. Uutismediassa toisaalta tuodaan Twitteriä monipuolisemmin esiin eri näkökannat ja äänet, joka

kertoo siitä, että Twitterissä aiheesta keskustelevat usein samaan sosiaaliseen verkostoon kuuluvat käyttäjät. Twitter onkin erityisen suosittu ympäristö-, luonnonsuojelu- ja ilmastojärjestöjen kampanjaväline, jossa arktiseen ilmastomuutokseen liittyvät kampanjaviestit leviävät laajalle yleisölle.

Tutkimuksesta kävi myös ilmi, että verkkomediassa käytävä keskustelu Suomesta osana arktisen alueen ilmastomuutosta ei vastaa kovin hyvin kuvaa sellaisesta Suomesta, joka muotoillaan valtion arktisessa strategiassa ilmastomuutoksen yhteydessä. Ilmastomuutoksen torjunta ja hallinta ovat Suomelle tärkeitä muun muassa siksi, että maa tähtää arktisen alueen kestäväen kehityksen edelläkävijäksi. Tämä tavoite ei kuitenkaan heijastu yleisessä keskustelussa, vaan Suomen teot arktisella alueella kehystetään ilmastomuutosta edistäviksi etenkin poliittis-taloudellisessa keskustelussa. Toisaalta Suomelle tarjotaan poliittis-taloudellisten mahdollisuuksien puitteissa erilaisia teollisuuden liittyviä mahdollisuuksien rooleja, joilla strategiassa mainittavat arktisen alueen kehitykseen liittyvät ns. pulmakysymykset voi ratkaista.

Tutkielman tulokset ovat samanlaisia aiempien tutkimusten kanssa. Christensenin (2013) tutkimuksessa todetaan, kuinka arktinen ilmastomuutos ja siihen liittyvä arktisen merijään laajuus kehystetään mediassa useimmiten tieteelliseksi, poliittis-taloudelliseksi, sosiaalis-kulttuuriseksi tai ekologiseksi aiheeksi. Tutkimuksessani tunnistin näistä kolme samaa kehystä sosiaalis-kulttuurista kehystä lukuun ottamatta. Painterin (2012) tutkimuksen mukaan globaali ilmastomuutos puolestaan kehystetään yleensä epävarmuuden, epäsuoran vaaran ja onnettomuuden, selkeän vaaran sekä mahdollisuuden näkökulmista. Tunnistin näitä kehystämisen piirteitä myös omassa tutkimuksessani ja samankaltaisuus näkyy esimerkiksi epäselvät keinot -, vaaran mahdollisuus - sekä mahdollisuuksien maa-alakehyksissä.

Tutkimuksen tulokset eivät ole yleistettävissä koko Suomen verkkomedian eivätkä edes HS:n, YLE:n, LK:n tai Twitter-käyttäjien käsitykseen Suomesta arktisessa ilmastomuutoksessa, sillä kyseessä on vain tietyn median tietyt juttutyypit aikaväliltä, jolloin arktisella alueella oli erityisiä Suomeen liittyviä tapahtumia, kuten arktinen ilmastokokous sekä Shellin arktinen öljynporausprojekti. Tutkimuksen tuloksissa on tärkeä ottaa myös

huomioon, että uutismedian sitouttamattomuudesta huolimatta journalistit kehystävät juttu aina jostain tietystä näkökulmasta. Niin ikään Twitterissä julkaistut tekstit ovat usein mielipiteitä ja siten ideologisia. Myös oma subjektiivisuuteni kehysten tunnistamisessa on voinut vaikuttaa tutkimustuloksiin, sillä etenkin kehykset ovat osin päällekkäisiä, jolloin niiden sisällöt olisi voinut eritellä myös toisiin kehyksiin.

Tutkimukseen valitsemani analyysimenetelmät toimivat hyvin tutkielmalle asetettujen tavoitteiden ja tutkimuskysymysten ratkaisemisessa. Laaja aineisto sekä kahden tutkimusmenetelmän yhdistäminen saivat aikaan sen, että tutkittavaa oli paljon. Taustateoriaa oli myös haettava ja omaksuttava eri aloilta, koska arktisen alueen ilmastomuutos vaikuttaa niin monella eri tasolla. Tutkielma nojaa mediatutkimuksen teorian lisäksi muun muassa aluetutkimukseen, politiikan tutkimukseen ja luonnontieteisiin.

Kehysanalyysin ja diskurssianalyysin yhdistäminen osoittautui haastavaksi, sillä menetelmät ovat osin päällekkäisiä eikä menetelmien yhdistämisestä ole olemassa yksityiskohtaista teoriaa. Myöskään twiittien kehystämisestä ei ole olemassa vielä kattavaa teoriaa, joten twiittien kehyksiin erittely oli toisinaan vaativaa. Tätä hankaloitti se, että rajoitetun merkkimäärän vuoksi twiitit ovat usein lyhyitä, joten kontekstin ymmärtäminen edellyttää perehtymistä myös twiitteissä olevien linkkien sisältöihin. Kuvien syvemmässä analyysissä voisi toimia myös eri menetelmä. Yhdistelmäni on vain yksi tapa analysoida aineistoa, ja voi olla, että toisenlaisella yhdistelmällä olisi voinut tulla toisenlaisia tuloksia.

Kuten aiemmin totesin, ajanjaksolla on suuri merkitys aiheen käsittelyssä. Vuonna 2015 arktisella alueella etsittiin öljyä ja järjestettiin kansainvälisiä ilmastokokouksia. Suomessa ei tapahtunut suuria merkittäviä asioita, jotka olisi liitetty arktiseen ilmastomuutokseen. Mikäli tutkimus ajoittuisi eri vuodelle, tutkimustuloskin saattaisi olla erilainen.

Koska ilmaston ja arktisen alueen muutoksille ei näy loppua pitkänkään aikavälin tulevaisuudessa, riittää muutoksille useita jatkotutkimusaiheita. Arktiseen alueeseen liittyy monia erilaisia muuttujia ja valitsin niistä yhden, ilmastomuutoksen. Arktisen alueen viestintää voisi tutkia myös muista muuttujista käsin ja ylipäätään määritellä, mitä on

”arktinen viestintä”. Ilmastonmuutoksen kannalta näkisin mielenkiintoiseksi jatkotutkimusaiheeksi myös arktisen alueen alkuperäiskansoihin liittyvän mediatutkimuksen sekä kehysten ja identiteettien vertailun muiden arktisten maiden välillä. Myös kuvien syvällisempi tutkiminen antaisi lisää näkökulmaa aiheeseen.

Tämä tutkielma antaa uuden ja mielenkiintoisen näkökulman viestinnän ilmiöiden tarkasteluun. Suomen roolia ja identiteettiä arktisessa ilmastonmuutosviestinnässä ei ole aiemmin tutkittu Suomessa, joten tutkimus antaa mahdollisuuden tarkastella sitä, miten arktista viestintää voitaisiin kehittää. Tutkimus tarjoaa myös arktisista asioista viestiville ta-
hoille tietoa siitä, minkälaiset toimijat vaikuttavat ilmastonmuutoskeskusteluun verkko-
mediassa. Tutkimus myös osoittaa, että verkkomediassa käytävällä ilmastonmuutoskes-
kustelulla on yhteys Suomen arktiseen identiteettiin.

Tutkimus mielestäni osoittaa, että arktisen alueen merkityksen kasvaessa olisi tärkeää ottaa huomioon arktisen strategisen viestinnän tärkeys. Onnistuneessa arktisessa strategia-
viestinnässä olisi tärkeää kiinnittää huomiota myös arktisen identiteetin merkitykseen ja
määrittelyyn viestinnässä. Suomi aloittaa keväällä 2017 sekä Arktisen neuvoston että
Arktisen talousneuvoston puheenjohtajanaan, joten odotettavissa on, että keskustelu
arktisestä alueesta ja ilmastonmuutoksesta korostuu lähitulevaisuudessa. Onkin mielen-
kiintoista seurata, miten arktisesta alueesta viestitään ja miten suomalaista arktista iden-
titeettiä rakennetaan puheenjohtajuuskausien aikana verkkomediassa.

LÄHTEET

- AHDR (2014). Arctic Human Development Report II. Regional Processes and Global Linkages. Copenhagen: The Nordic Council of Ministers.
- Arktinen keskus (2017a). *Arktiset alkuperäiskansat* [online]. [Lainattu 8.2.2017]. Saatavilla: <http://www.arcticcentre.org/FI/arktinenalue/alkuperaiskansat>
- Arktinen keskus (2017b). *Määrittely* [online]. [Lainattu 8.2.2017]. Saatavilla: <http://www.arcticcentre.org/FI/arktinenalue/maaritelma>
- Barrett, Paul (2015). *Why Shell Quit Drilling in the Arctic. After spending \$7 billion on a single well...what?* [online]. [Lainattu 13.3.2017]. Saatavilla: <http://www.bloomberg.com/news/articles/2015-09-28/why-shell-quit-drilling-in-the-arctic>
- Brigham, Lawson W. (2012). Thinking About the 'New' Arctic Geography. Teoksessa: Lassi Heininen (toim.). *Arctic Yearbook 2012* [online]. Akureyri: Northern Research Forum [Lainattu 16.3.2017]. 308–310. Saatavilla: <http://www.arcticyearbook.com/ay2012>
- Brown, Tim, Lucy Budd, Morag Bell & Helen Rendell (2010). The local impact of global climate change. Reporting on landscape transformation and threatened identity in the English regional newspaper press. *Public Understanding of Science* 20: 5, 658–673.
- Christensen, Miyase (2013). Arctic Climate Change and the Media. The News Story That Was. Teoksessa: Miyase Christensen, Annika E. Nilsson & Nina Wormbs (toim.). *Media and the Politics of Arctic Climate Change. When the Ice Breaks*. Basingstoke: Palgrave Macmillan. 41–68.
- Christensen, Miyase, Annika E. Nilsson & Nina Wormbs (2013). Changing Arctic – Changing World. Teoksessa: Miyase Christensen, Annika E. Nilsson & Nina Wormbs (toim.). *Media and the Politics of Arctic Climate Change. When the Ice Breaks*. Basingstoke: Palgrave Macmillan. 178–192.
- Cook, John, Naomi Oreskes, Peter T Doran, William R L Anderegg, Bart Verheggen, Ed W Maibach, J Stuart Carlton, Stephan Lewandowsky, Andrew G Skuce, Sarah A Green, Dana Nuccitelli, Peter Jacobs, Mark Richardson, Bärbel Winkler, Rob Painting & Ken Rice (2016). Consensus on consensus. A synthesis of consensus estimates on human-caused global warming. *Environmental Research Letters* 11: 4, 1–7.
- Dutton, William H. (2009). The Fifth Estate Emerging through the Network of Networks. *Prometheus* 27: 1, 1–15.

- Eide, Elisabeth & Risto Kunelius (2012). Introduction. Teoksessa: Elisabeth Eide & Risto Kunelius (toim.). *Media Meets Climate. The Global Challenge for Journalism*. Göteborg: Nordicom. 9–28.
- Fairclough, Norman (1995). *Media discourse*. London: Hodder Education.
- Gamson, William A. & Kathryn E. Lasch (1983). The Political Culture of Social Welfare Policy. Teoksessa: Shimon E. Spiro & Ephraim Yuchtman-Yaar. *Evaluating the Welfare State. Social and Political Perspectives*. New York: Academic Press. 397–417.
- Hakala, Emma (2016). *Climate Security. Strategy or Necessity for Finland?* FIIA Briefing Paper 209. Helsinki: Finnish Institute of International Affairs.
- Halliday, M.A.K. (1978). *Language as social semiotic. The social interpretation of language and meaning*. London: Edward Arnold (Publishers) Ltd.
- Heininen, Lassi (2010). *Pohjoisten alueiden muuttuva geopolitiikka* [online]. [Lainattu 8.4.2017]. Saatavilla: <http://www.arcticfinland.fi/loader.aspx?id=1dd51951-89ba-443c-b612-8bea6d330430>
- Heininen, Lassi (2012). *Arctic Strategies and Policies. Inventory and Comparative Study*. Akureyri: The Northern Research Forum & The University of Lapland.
- Heininen, Lassi & Teemu Palosaari (2010). Arktisen alueen toinen tuleminen. Yhteistyötä vai kilpajuoksua? *Kosmopolis* 40: 3, 35–49.
- Hellsten, Iina & Päivi Pöntinen (1997). Kriittisen diskurssianalyysin uudet haasteet. Norman Fairclough mediadiskurssien kimpussa. *Tiedotustutkimus* 20: 1, 58–61.
- Hemphill, Libby, Aron Culotta & Matthew Heston (2013). *Framing in Social Media: How the US Congress Uses Twitter Hashtags to Frame Political Issues* [online]. [Lainattu 16.4.2017]. Saatavilla SSRN-palvelusta: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2317335>
- Hermida, Alfred (2013). #JOURNALISM. Reconfiguring journalism research about Twitter, one tweet at a time. *Digital Journalism* 1: 3, 295–313.
- Horsti, Karina (2005). *Vierauden rajat. Monikulttuurisuus ja turvapaikanhakijat journalismissa*. Acta Universitatis Tamperensis 471. Tampere: Tampere University Press.
- Hulme, Mike (2009). *Why We Disagree About Climate Change. Understanding Controversy, Inaction and Opportunity*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Ilmasto-opas (2017). Ilmasto-oppaan internetsivusto. Saatavilla: <http://ilmasto-opas.fi>. Vierailtu seuraavilla sivuilla:

- Ilmastonmuutoksen vaikutukset [Lainattu 12.4.2017]. Saatavilla: <http://ilmasto-opas.fi/fi/ilmastonmuutos/vaikutukset>
 - Ilmastonmuutos ilmiönä [Lainattu 12.4.2017]. Saatavilla: <http://ilmasto-opas.fi/fi/ilmastonmuutos/ilmio>
 - Ilmastonmuutos ja Suomen saamelaiset [Lainattu 12.4.2017]. Saatavilla: <http://ilmasto-opas.fi/fi/ilmastonmuutos/vaikutukset/-/artikkeli/98d25017-430a-405b-80f3-ddefcc534d75/saamelaiset.html>
 - Suomen muuttuva ilmasto [Lainattu 12.4.2017]. Saatavilla: <http://ilmasto-opas.fi/fi/ilmastonmuutos/suomen-muuttuva-ilmasto>
- Ilmatieteen laitos (2016). *Vuoden 2015 säät* [online]. [Lainattu 12.4.2017]. Saatavilla: <http://ilmatieteenlaitos.fi/vuosi-2015>
- Järvi, Ulla (2013). Lehtijutut. Teoksessa: Urpu Strellman & Johanna Vaattovaara (toim.). *Tieteen yleistajuistaminen*. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press. 119–137.
- Karvonen, Erkki (2000). Tulkintakehys (frame) ja kehystäminen. *Tiedotustutkimus* 23: 2, 78–84.
- Karvonen, Erkki, Terttu Kortelainen & Jarmo Saarti (2014). *Julkaise tai tuhoutu! Johdatus tieteelliseen viestintään*. Tampere: Osuuskunta Vastapaino.
- Kerkkänen, Anu (2010). *Ilmastonmuutoksen hallinnan politiikka. Kansainvälisen ilmastokysymyksen haltuunotto Suomessa*. Acta Universitatis Tamperensis 1549. Tampere: Tampere University Press.
- Keskitalo, E. C. H. (2002). *Constructing 'the Arctic'. Discourses of international region-building*. Acta Universitatis Lapponiensis 47. Rovaniemi: University of Lapland.
- Koivurova, Timo (2016). Ilmastonmuutos ja arktinen alue. *Atmos-verkkolehti* [online]. [Lainattu 27.3.2017]. Saatavilla: <http://atmoslehti.fi/kolumnit/ilmastonmuutos-arktinen-alue>
- Kotimaisten kielten keskus (2016). *Subarkkinen* [online]. [Lainattu 18.9.2016]. Saatavilla: <http://www.kielitoimistonsanakirja.fi/subarkkinen>
- Lewis, Justin & Tammy Boyce (2009). Climate Change and the Media. The Scale of the Challenge. Teoksessa: Tammy Boyce & Justin Lewis (toim.). *Climate Change and the Media*. New York: Peter Lang. 3–16.

- Long Martello, Marybeth (2004). Global change science and the Arctic citizen. *Science and Public Policy* 31: 2, 107–115.
- Lähteenmäki, Maria (2015). Arktinen käänne politiikassa ja tutkimuksessa. *Ennen ja nyt – historian tietosanomat* 2 [online]. [Lainattu 13.4.2017]. Saatavilla: <http://www.ennenjanyt.net/2015/08/arktinen-kaanne-politiikassa-ja-tutkimuksessa>
- Media Audit Finland Oy (2017a). *KMT 2016 lukijamäärät ja kokonaistavoittavuus* [online]. [Lainattu 17.9.2016]. Helsinki. Saatavilla: <http://mediaauditfinland.fi/wp-content/uploads/2017/03/KMT-2016-lukijamaarat.pdf>
- Media Audit Finland Oy (2017b). *LT ja JT tarkastustilasto 2016* [online]. [Lainattu 20.4.2017]. Helsinki. Saatavilla: <http://mediaauditfinland.fi/wp-content/uploads/2017/04/Levikkitilasto-2016.pdf>
- MTV White Paper (2016). *Suomi-somen kehityssuuntia 2016* [online]. [Lainattu 26.3.2017]. Helsinki: Kurio, MTV & Laurea-ammattikorkeakoulu. Saatavilla: <http://www.mtv.fi/spotti/tutkittua/kuluttajat/artikkeli/lataa-white-paper-suomi-somen-kehityssuuntia-2016/5755152>
- Nature (2017). *About Nature* [online]. [Lainattu 10.3.2017]. Saatavilla: <http://www.nature.com/nature/about>
- Niemelä, Jaana (2015). VS: Alkuvuoden verkkouutisten ja -pääkirjoitusten hakutulokset (gradututkielma). Sähköpostiviesti Mari Keski-Nisulalle 30.11.2015.
- Nieminen, Hannu (2015). Miksi tutkia viestintäpolitiikkaa? Teoksessa: Kari Karppinen, Marko Ala-Fossi, Anette Alén-Savikko, Jockum Hildén, Johanna Jääsaari, Katja Lehtisaari & Hannu Nieminen (toim.). *Kenen media? Johdatus viestintäpolitiikan tutkimukseen*. Tampere: Osuuskunta Vastapaino. 14–37.
- Niitemaa, Timo (2006). *Tiedettä ihmisen mitalla*. Turku: Kirja-Aurora.
- NOAA National Centers for Environmental Information (2017). *State of the Climate: Global Climate Report for Annual 2016* [online]. [Lainattu 18.3.2017]. Saatavilla: <http://www.ncdc.noaa.gov/sotc/global/201613>
- Paasi, Anssi (1996). Alueellinen identiteetti ja alueellinen liikkuvuus. Suomalaisten syntymäpaikat ja nykyiset asuinalueet. *Terra - Suomen maantieteellisen seuran aikakauskirja* [online].108: 4 [Lainattu 18.4.2017], 210–223. Saatavilla rajoitustusti: <http://urn.fi/URN:NBN:fi:ELE-532479>
- Paasi, Anssi (1998). Alueiden renessanssi ja identiteetti-diskurssit. Suomalaisen aluekeskustelun erittelyä. Teoksessa: Sakari Hänninen (toim.). *Missä on tässä?* Jyväskylä: Sophi. 170–190.

- Paasi, Anssi (2009). Regions and regional dynamics. Teoksessa: Chris Rumford (toim.). *Handbook of European Studies*. Sage: London. 464–484.
- Painter, James (2013). *Climate Change in the Media. Reporting Risk and Uncertainty*. London: I.B. Tauris.
- Pietikäinen, Sari & Anne Mäntynen (2009). *Kurssi kohti diskurssia*. Tampere: Osuus-kunta Vastapaino.
- Pietilä, A.-P. (2013). Miten media valitsee aiheensa. Teoksessa: Urpu Strellman & Johanna Vaattovaara (toim.). *Tieteen yleistajuistaminen*. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press. 65–79.
- Reunanen, Esa (2016). *Utismedia verkossa 2016. Reuters Institute Digital News Report. Suomen maaraportti* [online]. [Lainattu 11.3.2017]. Tampere: Tampereen yliopisto & Viestintäalan tutkimussäätiö. Saatavilla: <http://tam-pub.uta.fi/bitstream/handle/10024/99344/978-952-03-0159-0.pdf>
- Royal Dutch Shell (2015). *Shell updates on Alaska exploration* [online]. [Lainattu 11.9.2016]. Saatavilla: <http://www.shell.com/media/news-and-media-releases/2015/shell-updates-on-alaska-exploration.html>
- Ryall, Anka, Johan Schimanski & Henning Howlid Wærp (2010). Arctic Discourses. An Introduction. Teoksessa: Anka Ryall, Johan Schimanski & Henning Howlid Wærp (toim.). *Arctic Discourses*. Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing. ix-xxii.
- Salovaara-Moring, Inka (2004). *Media Geographies. Regional newspaper discourses in Finland in the 1990s*. Viestinnän julkaisuja 9. Helsinki: Department of Communication – University of Helsinki.
- Schäfer, Mike S. (2012). Online communication on climate change and climate politics. A literature review. *Wiley Interdisciplinary Reviews: Climate Change* 3: 6, 527–543.
- Sejersen, Frank (2015). *Rethinking Greenland and the Arctic in the Era of Climate Change. New Northern Horizons*. New York & London: Routledge.
- Statista (2017). *Number of monthly active Twitter users worldwide from 1st quarter 2010 to 4th quarter 2016 (in millions)* [online]. [Lainattu 17.4.2017]. Saatavilla: <http://www.statista.com/statistics/282087/number-of-monthly-active-twitter-users>
- Suomen arktinen strategia* (2013). Valtioneuvoston periaatepäätös 23.8.2013. Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 14. Helsinki: Valtioneuvoston kanslia.

- Suomen arktinen strategia* (2016). Hallituksen linjaus arktisen strategian päivityksen painopisteistä. Hallituksen strategiaistunto 26.9.2016. Helsinki: Valtioneuvoston kanslia.
- Svinhufvud, Kim (2013). Verkkoon kirjoittaminen. Teoksessa: Urpu Strellman & Johanna Vaattovaara (toim.). *Tieteen yleistajuistaminen*. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press. 190–212.
- TechCrunch (2016). *Twitter* [online]. [Lainattu 18.9.2016]. Saatavilla: <http://techcrunch.com/topic/company/twitter>
- Ulkoasiainministeriö (2017). *Keskeiset arktiset toimijat* [online]. [Lainattu 14.4.2017]. Saatavilla: <http://formin.finland.fi/public/default.aspx?nodeid=49685&contentlan=1&culture=fi-FI>
- Vainikainen, Tuula (2013). Toimittajan kohtaaminen ja tutkimuksesta kertominen. Teoksessa: Urpu Strellman & Johanna Vaattovaara (toim.). *Tieteen yleistajuistaminen*. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press. 80–95.
- Valtioneuvoston kanslian Suomi 100 -hanke (2017). *Arktinen Suomi 2017* [online]. [Lainattu 25.3.2017]. Saatavilla: <http://suomifinland100.fi/project/arktinen-suomi-2017>
- Valtonen, Sanna (1998). Hyvä, paha media. Diskurssianalyysi kriittisen mediatutkimuksen menetelmänä. Teoksessa: Anu Kantola, Inka Moring & Esa Väliaverronen (toim.). *Media-analyysi. Tekstistä tulkintaan*. Lahti: Helsingin yliopiston Lahden tutkimus- ja koulutuskeskus. 93–121.
- Väliaverronen, Esa (1998). Mediatekstistä tulkintaan. Teoksessa: Anu Kantola, Inka Moring & Esa Väliaverronen (toim.). *Media-analyysi. Tekstistä tulkintaan*. Lahti: Helsingin yliopiston Lahden tutkimus- ja koulutuskeskus. 13–39.
- Väliaverronen, Esa (2009). Journalismi kriisissä? Teoksessa: Esa Väliaverronen (toim.). *Journalismi murroksessa*. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press. 13–31.
- Williams, Lisa (2010). Telling an Arctic Tale. Arctic Discourses in Canadian Foreign Policy. Teoksessa: Anka Ryall, Johan Schimanski & Henning Howlid Wærp (toim.). *Arctic Discourses*. Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing. 240–258.
- Yleisradio Oy (2017). *Yle Sápmistä suomeksi*. [Lainattu 14.4.2017]. Saatavilla: http://yle.fi/uutiset/osasto/sapmi/yle_sapmista_suomeksi/6611869
- Zimmerbauer, Kaj (2008). *Alueellinen imago ja identiteetti liikkeessä*. Helsingin yliopiston Ruralia-instituutin julkaisuja 15. Seinäjoki.

Liite 1. Hakusanat

Helsingin Sanomat

Hakusana: arkti*

Lapin Kansa

Hakusana: arkti

YLE ja Twitter

Hakusanat:

1. hakukierros

arktinen arktisen arktista arktisena artkiseksi arktisessa arktisesta arktiseen arktisella arktiselta arktiselle arktisetta arktisine arktiset arktisten arktisien arktisia arktisina arktiksi arktisissa arktisista arktisiin arktisilla arktisilta arktisille arktisitta arktisin

2. hakukierros

arktisempi arktisemmat arktisimmat arktisuus arktisuuden arktisuutta arktisuudessa arktisuudesta arktisuuteen arktisuudella arktisuudelta arktisuudelle arktisuutena arktisuudeksi arktisuudetta arktiksen arktiksena arktikseksi arktiksessa arktiksesta arktikseen arktiksella arktikselta arktikselle arktiksetta arktiksineen artiksin

+ arktis (Twitterissä säädetty tällä hakusanalla hakemaan vain suomenkieliset twiitit, koska sana on kansainvälinen)

Liite 2. Tutkimusaineisto: uutismedia

Julkaisija, julkaisupäivä ja juttutyyppi	Otsikko
HS 2.2.2015 Kolumni	Haluammeko toisiaan nokittelevia suurvaltoja kahinoimaan omalle takapihallemme?
HS 3.3.2015 Kaupunki	Venäjällä takavarikossa olleeseen Greenpeace-laivaan voi tutustua Helsingissä
HS 5.3.2015 Kotimaa	Kansanedustajat keskustelivat: Greenpeace haluaa suomalaiset murtajat pois Arktikselta
HS 6.3.2015 Kotimaa	Suomen rooli Arktiksella puhutti poliitikkoja
HS 24.3.2015 Tiede	Jos Pohjois-Atlantin virtaus pysähtyy, tundra alkaa vallata Suomea
HS 1.5.2015 Ulkomaat	Ilmastonmuutos kiihdyttää sukupuuttoja – joka kuudes laji vaarassa hävitä
HS 9.5.2015 Kotimaa	Tuhannet norpat kasaantuivat Perämeren viimeisille jääautoille – ministeriö harkitsee norpanmetsästyksen vapauttamista
HS 10.5.2015 Kotimaa	Tuhannet norpat kasaantuivat Perämeren viimeisille jääautoille
HS 20.5.2015 Mielipide	Suomalaiset murtajat pois Arktikselta
HS 13.7.2015 Ulkomaat	Sotia syttyy, valtiot romahtavat ja järvet katoavat – uusi raportti maalaa kauhukuvia ilmastonmuutoksesta
HS 30.8.2015 Kotimaa	Timo Soini kohtaa Alaskan-matkallaan John Kerryn
HS 1.9.2015 Kotimaa	Timo Soini samastuu USA:n oikeistoon: Olen Suomen harvoja republikaaneja
HS 1.9.2015 Poliitikka	Soini Obamalle: ”Timo Suomesta, voimme olla avuksi”
HS 1.9.2015 Poliitikka	Suomi osallistuu Alaskassa USA:n meripelastusharjoitukseen
HS 2.9.2015 Ulkomaat	”Timo Suomesta. Voimme auttaa.”
HS 2.9.2015 Ulkomaat	USA haluaa jäänmurtajia – mutta Suomen ei ole helppo myydä niitä
HS 6.9.2015 Ulkomaat	Alaskassa jäätikön raja vetäytyi sata metriä alle kymmenessä vuodessa – jään sulaminen vaikuttaa Suomeenkin
HS 17.9.2015 Tiede	Tutkimus: Arktiset hyttyset hyötyvät pohjoisen lämpenemisestä
HS 20.9.2015 Kotimaa	Ilmastonmuutos näkyy luonnossa ja taloudessa
HS 15.11.2015 Sunnuntai	Paavo Lipponen: Arktinen politiikka on nostettava EU-pöytiin
HS 24.11.2015 Kotimaa	Arktisen keskuksen uusi johtaja: Valtioiden ahnain jäälle

HS 30.11.2015 Ulkomaat	Sauli Niinistö piti kolmen minuutin puheen Pariisissa: Ilmastopimuksesta päästävä yksimielisyyteen – puhe luettavissa kokonaisuudessaan
HS 13.12.2015 Ulkomaat	Ennätysvuosi 2015: Jäät sulavat, merivesi nousee ja maapallo lämpenee nyt enemmän kuin koskaan on mitattu
LK 10.1.2015 Viikonvaihte	Paljon muutakin kuin jääkarhuja
LK 20.1.2015 Uutiset	Pohjoinen on yhteinen kotimme
LK 31.3.2015 Talous	Lipponen tahtoo junaradan Narvikiin
LK 12.4.2015 Uutiset	Professori Sutela tyrmää Jäämeren ratahankkeen
LK 8.5.2015 Lapin uutiset	Saamelaisnuoret ja ilmastojärjestöt haluavat Suomen irti arktisesta öljystä
LK 8.5.2015 Lapin uutiset	Professori Sutela tyrmää Jäämeren ratahankkeen
LK 13.5.2015 Mieli-pidekirjoitus	Emme kiitelleet vanhaa hallitusta
LK 4.6.2015 Lapin uutiset	Sotilaiden suuri määrä uutta lähettiläällekin
LK 22.6.2015 Kolumnit	Traaginen paradoksi
LK 14.8.2015 Lapin uutiset	Lapin yliopiston lumi- ja jäätutkijat mukana kansainvälisessä arktisen tulevaisuuden seminaarissa
LK 17.8.2015 Ulkomaat	Tutkijat: Venäjällä on ratkaisun avaimet ilmasto-haasteiden ratkaisussa
LK 29.8.2015 Mieli-pidekirjoitus	Suunta arktiselle politiikalle
LK 1.9.2015 Kotimaa	Soini: Suomi on aktiivinen arktisen alueen yhteistyössä
LK 1.9.2015 Ulkomaat	Obama patistaa maailmaa reagoimaan ilmastonmuutokseen heti
LK 31.10.2015 Lapin uutiset	”Suomi voisi ottaa mallia Yhdysvalloista”
LK 31.10.2015 Lapin uutiset	Obamalla visainen arktinen ongelma
LK 31.10.2015 Lapin uutiset	Professori Sutela tyrmää Jäämeren ratahankkeen
LK 20.11.2015 Lapin uutiset	Arktinen tietokeskus vaatii vuosien rutistuksen
LK 22.11.2015 Uutiset	Tähtäimessä paluu eduskuntaan
LK 26.11.2015 Lapin uutiset	Jäänmurtajamies on Lapin uusi lähettiläs maail-malla
YLE 25.4.2015 Ulkomaat	Arktisen alueen valtiot lupaavat vähentää hiili- ja metaanipäästöjä
YLE 19.5.2015 Rovaniemi	Ranuan myskihärkä sai naisseuraa
YLE 23.5.2015 Näkökulmat	Näkökulma: Hallitusneuvotteluissa riittää kipeitä asioita – Öljy-yhtiöiden vallasta ei hiiskuta
YLE 4.6.2015 Kotimaa	Taalas: Sääkatastrofeista pitää pystyä varoittamaan paremmin
YLE 16.6.2015 Kotimaa	Norppatyöryhmä etsii kiivaasti yhteistä säveltä – ilmastonmuutos on todellinen peikko ”Nestori Miikkulaiselle”
YLE 16.6.2015 Ulkomaat	Suomalainen ympäristöaktivisti sai sakot Seattlessa öljynporauslautan estämisestä

YLE 23.6.2015 Tiede	Uusi suurtehotutka sai rahaa Suomen Akatemialta
YLE 6.7.2015 Kotimaa	”Öljyvahinko olisi katastrofi, josta arktinen alue ja sen ihmiset eivät selviäisi”
YLE 7.7.2015 Luonto	Ilmaston lämpeneminen avaa pohjoisen uusille lintulajeille – arktisilta linnuilta loppuu tila
YLE 13.7.2015 Luonto	Uusi kansainvälinen raportti: ”Ilmastonmuutos tulee nähdä uhkana kansalliselle turvallisuudelle”
YLE 29.8.2015 Ulkomaat	Ulkoministeri Soini ensimmäiselle vierailulle Yhdysvaltoihin – Kerryn tapaaminen vielä auki
YLE 31.8.2015 Ulkomaat	Soini tapaa Kerryn ilmastokokouksessa Yhdysvalloissa
YLE 1.9.2015 Ulkomaat	Soini tapasi ulkoministeri Kerryn – ilmastokokous päättyi toiveikkaassa hengessä Alaskassa
YLE 1.9.2015 Rovaniemi	Ulkoministeri Soini kehui arktista tutkimusta Alaskassa
YLE 24.9.2015 Ilmasto	Järjestöt: Ilmastokriisin hoitaminen vaatii syvällisiä muutoksia yhteiskunnassa
YLE 25.9.2015 Kulttuuricoocktail	Risto Isomäki: ”Jäätiköiden tutkimus saattaa johtaa ilmastontutkijat harhaan”
YLE 28.9.2015 Talous	Shellin vetäytyminen Alaskasta iso takaisku suomalaisille jäänmurtajille – ”Suoria tappioita ei näköpiirissä”
YLE 30.9.2015 Ilmasto	Ilmatieteen laitos selvittää Siperian ikiroudan sulamista
YLE 2.10.2015 Ilmasto	Lumet ovat hovenneet jo puoleen Etelä-Suomen talvista
YLE 25.11.2015 Ilmasto	Kymmenen kysymystä ilmastonmuutoksesta
YLE 30.11.2015 Ilmasto	Maailman johtajat starttasivat ilmastomaratonia Pariisissa

Liite 3. Tutkimusaineisto: Twitter

Twitter-tili ja twiitin julkaisupäivä	Twiitin linkki [Lainattu 20.3.2017]
@350Suomi 13.5.2015	http://twitter.com/350Suomi/status/598353566798127104
13.5.2015	http://twitter.com/350Suomi/status/598345029556510720
13.5.2015	http://twitter.com/350Suomi/status/598347664846102528
2.7.2015	http://twitter.com/350Suomi/status/616509669385863168
@AnskuHolstila 13.7.2015	http://twitter.com/AnskuHolstila/status/620517836360970240
@EdariFi 1.9.2015	https://twitter.com/EdariFi/status/638564159739793408
@Greenpeace Suomi 8.1.2015	http://twitter.com/GreenpeaceSuomi/status/553146043156926464
8.1.2015	http://twitter.com/GreenpeaceSuomi/status/553205744863289344
30.1.2015	http://twitter.com/GreenpeaceSuomi/status/561078780689911808
19.5.2015	http://twitter.com/GreenpeaceSuomi/status/600563486016577537
2.7.2015	http://twitter.com/GreenpeaceSuomi/status/616860114490912768
3.7.2015	http://twitter.com/GreenpeaceSuomi/status/616888089995280385
29.9.2015	http://twitter.com/GreenpeaceSuomi/status/648786286048841728
29.9.2015	http://twitter.com/GreenpeaceSuomi/status/648740771215114240
@iidaylinen 26.10.2015	http://twitter.com/iidaylinen/status/658596137021100032
@ilmasto_org 3.7.2015	http://twitter.com/ilmasto_org/status/616877306099929088
@Ilmastotieto 10.4.2015	http://twitter.com/Ilmastotieto/status/586622466933522433
@iMattIkonen 8.5.2015	http://twitter.com/iMattIkonen/status/596614995456176128
@ivocorda 27.1.2015	http://twitter.com/ivocorda/status/560148490102521858
27.1.2015	http://twitter.com/ivocorda/status/560140418126712834
@Joonas Linkola 3.7.2015	http://twitter.com/joonaslinkola/status/616937813666308096
@LeaKor 1.9.2015	http://twitter.com/LeaKor/status/638624040966594560
@LeftYouthFIN 3.7.2015	http://twitter.com/LeftYouthFIN/status/616946937670012928
@lehtovitra 15.7.2015	http://twitter.com/lehtovitra/status/621346351100526592
@LeoStranius 3.7.2015	http://twitter.com/LeoStranius/status/616910867817451521
@luonnonsuojelu 26.6.2015	

	http://twitter.com/luonnonsuojelu/status/614406384109621248
@luontoliitto 18.6.2015 24.6.2015 27.6.2015	http://twitter.com/luontoliitto/status/611502687297929217 http://twitter.com/luontoliitto/status/613674187861786626 http://twitter.com/luontoliitto/status/614711028538957825
@maailmanet 14.7.2015 31.8.2015	http://twitter.com/maailmanet/status/617266387636092928 http://twitter.com/maailmanet/status/638377039192584192
@Maanystavat 2.7.2015	http://twitter.com/Maanystavat/status/616553657845293057
@MarianneJuntu 22.7.2015	http://twitter.com/MarianneJuntu/status/623907719590866944
@MarjoTapani- nen 3.7.2015	http://twitter.com/MarjoTapaninen/status/616896397061824512
@MattiKahra 14.12.2015	http://twitter.com/MattiKahra/status/676288176869269504
@niinaratilainen 31.7.2015	http://twitter.com/niinaratilainen/status/627040696969658368
@nikopeltokan- gas 12.5.2015	http://twitter.com/nikopeltokangas/status/598180151256600576
@NoriKajonen 31.5.2015	http://twitter.com/NoriKajonen/status/604950202341027840
@OutiPopp 1.9.2015	http://twitter.com/OutiPopp/status/638626648057860096
@ristituuleen 3.7.2015	http://twitter.com/ristituuleen/status/616966442399977472
@sanderles 14.6.2015	http://twitter.com/sanderles/status/609841551477460994
@SiniHarkki_GP 12.5.2015	http://twitter.com/SiniHarkki_GP/status/598206081433731074
@Somevaari 1.9.2015	http://twitter.com/Somevaari/status/638544337815629825
@SuomenKuva- lehti 31.10.2015	http://twitter.com/SuomenKuvalehti/status/660517497796501506
@TapioLaakso 3.7.2015	http://twitter.com/TapioLaakso/status/616900398457204737
@UM_ET 18.9.2015	http://twitter.com/UM_ET/status/644776379532353536
@yletiede 7.7.2015	http://twitter.com/yletiede/status/618297036094468096